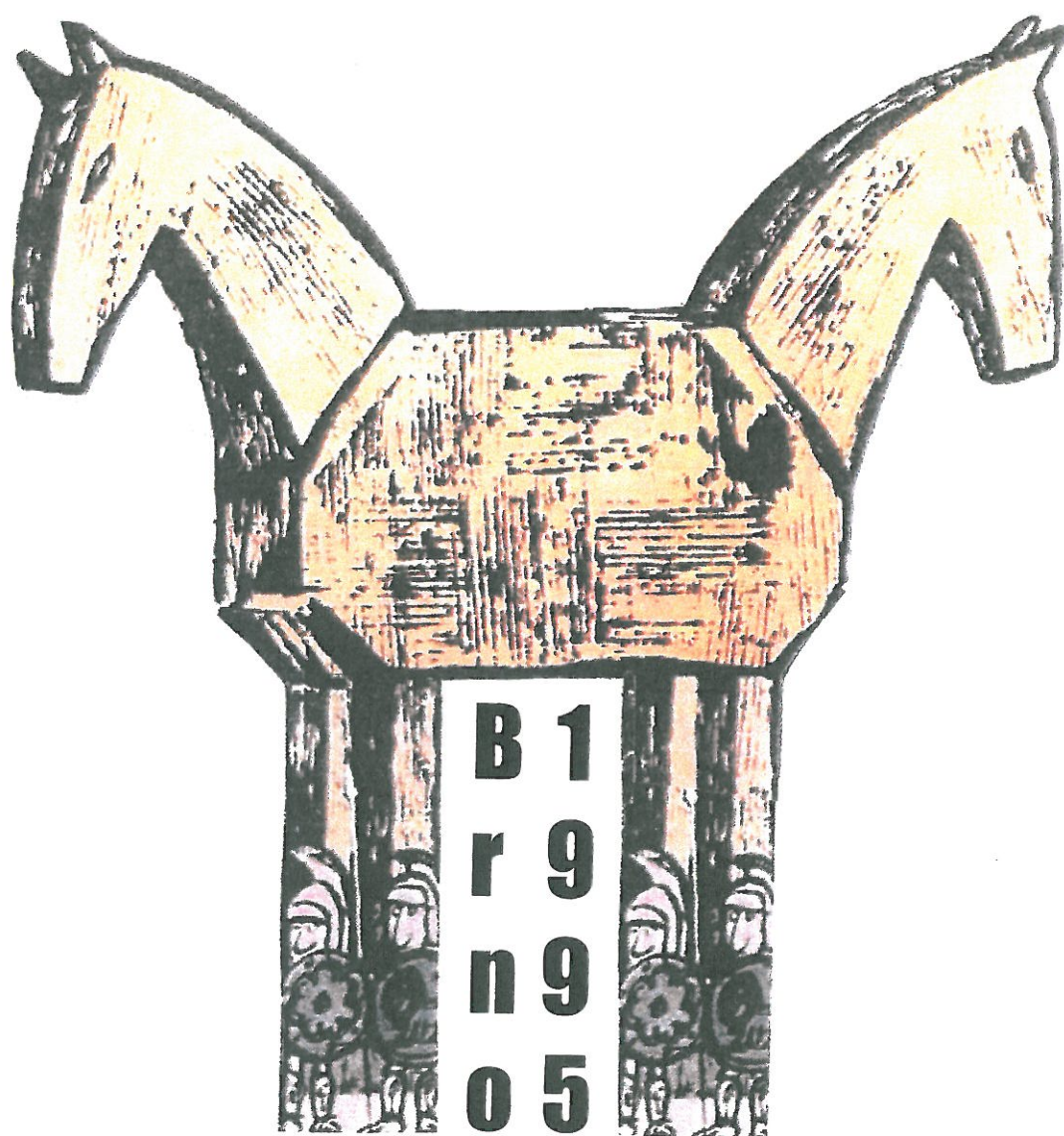


Jan Kalendovský

Historie šachu v Čechách



Historie šachu v Čechách

POČÁTKY ŠACHU V ČECHÁCH

Přiznáme to hned na počátku: neexistuje, pokud vím, žádný soudobý historik, který by se dějinami českého šachu, zejména středověkého, intenzivněji zabýval. Proto se musíme obrátit o více než sto let zpátky a otevřít poměrně útlou 28stránkovou publikaci dr. **Čeňka Zírta**, vydanou v Praze r. 1888 pod obvyklým tehdy rozvláčným názvem "*Dějiny hry šachové v Čechách od dob nejstarších až po náš věk Studie kulturně-historická*". Nebudeme ji zde samozřejmě citovat celou, spíše jen úryvky. Nebo lépe řečeno poslouží nám jako opěrný bod pro připomenutí nejdůležitějších faktů z české šachové "prehistorie". Pro ty z vás, které téma zaujme a budou se chtít zabývat jím blíže, ještě připomínám, že doplněná a mírně upravená Zírtova studie o českém šachu se stala jednou z kapitol další knížky téhož plodného autora, vydané ve Velkém Meziříčí 1889 pod názvem "*Z her a zábav staročeských. Příspěvky ke kulturním dějinám českým*". Zde jsou šachy zmiňovány v souvislosti s jinými oblíbenými hrami našich předků, jako byly "kostky, honění ke kroužku, vrhcáby a dáma, kohoutí zápasy, karban, kuželky, karty, koule, míč, hra o poušti a hra o obcování". (Vida, copak to bylo asi za hru, že?!)

První literární zmínka o hře v šachy u nás se objevuje v latinsky psané legendě o utrpení svatého Vojtěcha (**Versus de passione s. Adalberti**) z počátku 12. století. Šach se k nám dostal patrně z Itálie. Ale šachy byly v Čechách známy nejpozději na sklonku 11. století. V knize "*Annales Pegaviensis*" se líčí italské tažení císaře Jindřicha IV. r. 1081, kterému ku pomoci vyslal český kníže Vratislav 3000 oděnců, vedených jeho synem Bořivojem, kterého provázel známý dobrodruh svého věku, hrabě Viprecht Grojský. Po šťastném návratu nabízel Vratislav Viprechtovi jako odměnu za prokázané služby různé dary, mezi nimiž byla i skvostná šachovnice s figurkami ze slonové kosti a křišťálu. A první českou šachistkou patrně byla dcera Vratislavova Jitka, manželka řečeného Viprechta Grojského. Ta věnovala r. 1096 klášteru Pegavskému opět "šachy z křišťálu a slonové kosti znamenitého díla".

Pro 13. století máme doklad o šachu v Čechách v **kronice Dalimilově**. Mluvě o úkladech Vršovců proti knížeti Jaromírovi, vkládá jim neznámý skladatel do úst větu: "Budem kniežaty jako v šachy hráti".

Velmi důležité svědectví o českém šachu ve 14. století je zachováno ve staročeských slovnících. **Klen Rozkochaný** uvádí tyto výrazy: scacus-šach, rehus-králík, král, rexa-královna, arripus-pop, militus-rytieř, rochius-roch, pedus-pěšec, scatabula-šachovnice a říká o těch slovech, že je má od Viléma ze Strakonice.

První česky psanou knihou o šachu byly "*Kniežky o šašiech*" **Tomáše ze Štítného**, pocházející ze 14. století. A u ní se na chvíli zastavíme. Štítný zpracoval dílko Jakuba de Cessolis, dominikána z Remeše, "De moribus hominum et de officiis nobilium super ludo scaccorum" z poloviny XIII. století. Nepřekládal však doslovně, nýbrž (jako ve většině svých děl) velmi volně. V podstatě se jedná o mravoučný traktát a šachy jsou pouze záminkou k výkladu, jaké povinnosti mají jednotlivé stavy lidské, jaké hříchy a zlořády v nich vládou a jaká má být náprava tohoto nekřesťanského života. Nicméně je tu jadrným jazykem zachycena tehdejší šachová terminologie, vysvětlen chod jednotlivých figur a dokonce je tu i několik praktických pokynů pro hráče.

"*Král, králová, pop, rytieř, roch, piešek*", tak nazýval Štítný dnešní figury krále, dámu, střelce, jezdce, věže a pěšáky. A třetí kapitola jeho knížek začíná: "*Třetie strana těchto kniežek ukazuje, co to miení, že tak šachy sázejí a tak jimi jezdie, jakož vídáte, když v šachy hrají, až pak všechny najposláz v pytlík zberú.*" A nejstarší český návod k šachové hře pak

pokračuje:

"Pieškové hru šachovú počínajú a všickni jednostajné trhnutie majú, že u prvé, doniž nepočnú bráti sobě, každý mož na tretie pole, ale potom jedno s jednoho na druhé upriemo jedno, ač by ktorý šach byl na kosu jemu, na úhel u pole jeho na pravú stranu neb na levú, tak mož každý šach vzieti. A dojde-li do konce dcky, též bude právo mieti jako králová po takých jezďe polích, jakožto poslednie bylo, na něž jest vysedl..."

Král v šachové hře prvním trhnutím mož vyjeti, jakož který šach vyjezdí, jestliže nemá stráže na se, avšak vyjede-li jako roch, dále nemá jeti jedno na tretie pole.

Bývá i to v šachové hře, že šach dadie králi, i pohnú jím a jako hanbu učinie jemu, a někdy ztratí některého svého, sám utiekaje, nebude-li dobře ohrazen svými. A pakli dadie mat královi, ztracena jest hra. Pakli jemu vsecky poberú, také jest hru ztratil.

Králová neb královna vždy jedno jezdí na kosu, nejzdí nikdy jako rytieř, ale jako pop mož někdy vprvé vytrhnúti.

Pop na kosu jezdí na tretie pole, a tak vždy jezdí po polích jednostajných, neměně jich.

Rytieř jezdí na tretie pole s černého na bílé a s bílého na černé, takže odpolu kosú jde a rovně odpolu. Neb tak se ta tři pole drží spolu, že prostřednie jedno jediné rohem dotýče toho ješto jest takověž jako ono, ale druhého jest dotklo svým životem, ješto nenie takové.

Roch jezdí upriemo bliz neb daleko na každú stranu, má-li cestu, ale nemuož přes jiného, a tak doniž jsú šachové každý na svém miestě, dotud roch ani král neb králová nemohú nikam."

Nemohl jsem si nikterak odpustit tento dlouhý citát z první ryze české šachové "učebnice", neboť přesně charakterizuje středověký šach vůbec a velmi omezený chod většiny kamenů v něm. Porozumíte-li textu, vidíte, že nejsilnější figurou středověkého šachu byla věž a nejslabší - dáma! O rochádě se pochopitelně Štítný nezmiňuje, ta je vynálezem mnohem pozdějších století. Zatím poslední edice Štítného "**Kniežek o šašiech**" vyšla v rámci Živých děl minulosti v Praze 1956. Tam možno hledat další poučení. Štítný zakončil svůj opus kouzelně:

"A tak jsú skonány knížky o hře šachové s výkladem rozumu mravného.

Dajž to, Jezu Kriste králi,
abychom zde tak v šachy hráli
a potom se do věčné radosti dostali!
Amen.

VŠECH HER KRÁLOVNA

A ze středověku postoupíme při naší procházce po minulosti českého šachu rovnou do století předminulého. Na začátku 19. století se i v Čechách hojně hrával šach po kavárnách. Roku 1806 napsal **Josef Jungmann** do Nejedlého buditelského časopisu "Hlasatel" nadšený článek o šachu, třebaže je to jen volná parafráze úvah Benjamina Franklina "Morals of Chess". Aspoň jeden citát ze závěru článku: "*Jestliže hry vůbec hodny jsou pozornosti jak politika, tak učitele a správce mravnosti, poněvadž netoliko s povahou lidu v úzkém spojení stojí, alebrž touž povahu a mravy jeho vedle jiných prostředků vzdělávají a řídí, zasluhuje, tuším, té pozornosti dvojnásobně hra, která mimo to i sama v sobě nejušlechtilejší a nejdůmyslnější jest, i k vybroušení rozumu a zostření vtip přenáramně prospívá. Ta přeušlechtílá, předůmyslná, poučující hra, nebo raději všech her královna, jest hra šachová.*"

Zde je již pramenů pro náš přehled mnohem více a kromě dobových časopisů a později i šachových hlídek jmenujme především znamenitou průkopnickou a dodnes nepřekonanou práci **F.J.Prokopa "Československo ve světovém šachu"** z roku 1935.

V třicátých letech se scházeli čeští vlastenci v kavárně u Komárků na Starém Ungeltě v

Praze a hrávali šachy. Pravidelnými hosty zde byli **Palacký, Čelakovský, Chmelenský, Tyl, Mácha, Kollár** a jiní a šachové motivy nalezneme v mnoha jejich dílech. Velice známý je tento úryvek z Čelakovského "Růže stolisté":

*"Hříčka v koule, šachy, karty
nejmíň muži přísluší
um svůj těmi bav caparty
měr kdo vyšších netuší."*

Tento dosti příkrý odsudek šachu, ve srovnání s nadšenou ódou Jungmannovou, lze vykládat různě. Obvykle se tvrdí, že jaksi zobrazuje vážné starosti národních buditelů o přetrvání českého jazyka a české svěbytnosti vůbec, já se domnívám, že toto čtyřverší je jen rozčilenou reakcí autora na šachové porážky, které u Komárků od kolegů utrpěl! Bohužel se nám nezachovaly konkrétní doklady o úrovni tehdejší hry našich šachistů - totiž zápisy partií! Vpomáháme si tedy jinými prostředky: historickou reminiscencí. Vždyť v pražském prostředí šachově vyrostl první mistr světa **Wilhelm Steinitz**! Pocházel ze starobylé židovské rodiny (v zápisech někdejšího staropražského ghetta je jméno Steinitz doloženo již r. 1485). V třicátých letech bydlil na samém rozhraní ghetta a Starého města ve slepé uličce Goldřichově v místech, kde dnes stojí filosofická fakulta Karlovy univerzity, obchodník se železem Lazar Steinitz. A tomu se narodil 14. května 1836 jako třinácté dítě syn, který dostal po dědovi starožitovské jméno Wolf, jež si později změnil na Wilhelm a konečně na anglické William. Podotýkám mimochodem, že poměrně krátká a jednoduchá předchozí věta byla a možná ještě bude předmětem vážných sporů. Sám Steinitz při různých příležitostech uváděl různá data svého narození a vůbec dokumentů o prvních letech jeho života v Praze je mizivě málo. Vědce a badatele odkazují na skvělou monografii "**William Steinitz, Chess Champion**", kterou napsal Steinitzův prasynovec a Pražan rodem pan Kurt Landsberger a která byla vydána u McFarlanda v americkém Jeffersonu v roce 1993. Malý Wolf měl od mládí sklon k hloubavosti a přemítání a otec záhy viděl, že pro obchod se nehodí. Revoluční rok 1848 mu umožnil dát chlapce na studia. Wilhelm měl vynikající smysl pro matematiku a šachy se naučil, jak praví legenda, přihlížením k partiím, které hrával jeho otec s jedním rabínem, dávným rodinným přítelem. Steinitz byl v Praze až do roku 1858. Ve dvaadvaceti letech nebyl ještě ničím, rodina nad ním láme hůl a nechává jej téměř bez prostředků odejít do Vídně, aby tu dokončil studia na polytechnické škole. Ale Steinitz se ubytoval u chudého krejčího a vrhl se na studia - šachu! Ve Vídni začala jeho triumfální šachová dráha, která mu vynesla r. 1886 první titul mistra světa po vítězství nad Zukertortem. Ale to již byl Steinitz šachovým internacionálem a jeho další šachové osudy nemají s českým šachem téměř vůbec nic společného... Mohlo by se zdát, že W. Steinitz byl prvním z Čech vzešlým šachovým profesionálem, leč není tomu tak.

Tím byl, nemýlíme-li se, též pražský rodák **Eduard Löwe**. Narodil se 23. září 1794 a v Londýně, kam ve dvacátých letech přesídlil, živil se šachem. V populárním tamějším Simpsonově Divanu sehrál Löwe vítězné zápasy se Stauntonem (+4 -1 =2, dostával ovšem od svého mocného soupeře výhodu pěšce a dvou tahů), s Kennedym (+7 -6 =1) a účastnil se i prvního turnaje na anglické půdě vůbec (v Reesově Divanu 1849, ten se hrál vylučovacím systémem) a nakonec v roce 1851 startoval Löwe jako Čech! na prvním mezinárodním turnaji novodobé historie v Londýně, který vyhrál Němec Anderssen. Löwe ovšem prohrál v prvním kole s Wywillem 0:2 a byl vyřazen. Téhož roku založil Imperial Hotel na Surrey Street, který se brzy stal hlavním místem pobytu zahraničních šachových celebrit. Pan hoteliér Löwe ubytoval v r. 1856 ve svém domě i Paula Morphyho a sehrál s ním dokonce několik partií, stejně jako s Ignácem Kolischem r. 1860. Když 25. února 1880 v

Londýně zemřel, věnoval mu "Field" velmi přátelský a obsáhlý nekrolog a neopomněl zdůraznit jeho český původ. Soudě podle vzpomínek současníků, byl Eduard Löwe něčím mezi šachovým Švejkem a baronem Prášilem. Jeho partie nalezneme s neobyčejně kousavými glosami v Stauntonově časopise Chess Player's Chronicle i v jiných pramenech.

Zapomenutá historie

V polovině 19. století byl Londýn uznávaným centrem světového šachového dění. Vládl zde Howard Staunton, který po vítězství na Francouzem Saint-Amantem 1843 (+11 –6 = 4) a o pár let později nad Němci Harrwitzem a Horowitzem byl považován za nejlepšího šachistu světa. Na konci roku 1847 dokončil Samuel Ries rekonstrukci svého šachového salonu (i dnes fungující známý Simpsonův Divan) a rozhodl se oslavit znovuotevření populární herny zápasem mezi Stauntonem a Edwardem Löwe. Zápas byl květnatými slovy ohlášen v Stauntonově Chess Player's Chronicle a pan Löwe označen za vskutku nadaného hráče. Staunton se ovšem právem považoval za mnohem silnějšího a proto svému protivníkovi dával tehdy obvyklou výhodu pěšce a dvou tahů. Löwe hrál tenkrát „jako lev“ a ze sedmi partií vyhrál 4, remízoval 2 a pouze první prohrál. Staunton uveřejnil ve svém časopise jen prvních pět partií a nechal se slyšet v tom smyslu, že výhoda byla příliš malá. Kdyby prý dal Löwemu rovnou jezdece navíc, pak by byl výsledek samozřejmě opačný. Stauntonovo skandální chování po neúspěšném zápase nezůstalo bez odezvy. Jistý Thomas Beeby uveřejnil v roce 1848 „An Account of the late Chess Match between Mr. Howard Staunton and Mr. Löwe“, 28 stránkovou knížku se všemi partiemi a natolik sžíravého obsahu, že i sám Staunton, který ve své publicistice nikoho nešetřil, byl překonán. Vznikla nevybíravě vedená polemika, do které se nečekaně zapletl Captain Kennedy. Ten zápas se Stauntonem za podobných podmínek hraný totiž prohrál a vychvalováním Löweho se cítil poškozen na své cti. Vyzval proto Löweho na souboj – totiž zápas za šachovnicí. A hle – i toto utkání vyhrál pan Löwe v poměru +7 –6 =1! V roce 1849 se hrál v Riesově Divanu první skutečný turnaj na anglické půdě – tehdy ještě vylučovacím způsobem. A hrál samozřejmě i Edward Löwe. V prvním kole vyřadil jistého Artura Simonse 2:0, ve druhém prohrál s G. W. Medleyem 1,5:2,5. Staunton s velkou chutí uveřejnil turnajové partie v Chess Player's Chronicle, a protože měl na Löweho vztek, vypadal jeho komentář takto:

Medley,G - Loewe,E [D45]

London (2), 1849

1.d4 c6 (Tento tah jest nový, to však jest jistě jedinou jeho zásluhou) **2.c4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Jf3 e6 5.e3 Sd6 6.Sd3 0–0 7.0–0 a6 8.Je5 c5 9.f4 Jc6 10.Sc2 cxd4 11.exd4 dxc4 12.Je4 Sxe5 13.fxe5 Dxd4+** (Proč však ne dříve Jxe4 s výhrou druhého pěšce?) **14.Dxd4 Jxd4 15.Jxf6+** (Jediná naděje zachránit partii) **15..gxf6 16.Sh6** (Dobře hráno. Vezme-li černý střelce, bílý remízuje tahem Vf3) **16..f5** (Příliš hluboké pro nás. Jaké nebezpečí bylo ve Vfd8?) **17.Sxf8 Jxc2 18.Vac1 Je3 19.Vf3 Kxf8 20.Vxe3 b5 21.Vh3 Kg8 22.Vd1 Sb7 23.Vd7 Sc6 24.Vd6 Vc8 25.Va3 b4 26.Vxa6 Sb5 27.Vab6 c3** (Vtipné a vtipný tah od tohoto „profesora“ jest tak velikou vzácností, že zasluhuje býti vyhlášen) **28.bxc3 bxc3 29.Vd1 c2 30.Vc1 Sd3 31.Kf2 Se4 32.Vb4 Vc5 33.a4 Vxe5 34.Vb5 Vd5 35.Vxd5 exd5 36.Ke3 Kg7 37.a5 Kf6 38.Kd4 f4 39.a6 1–0**

GENERACE ANTONÍNA KÖNIGA

Ale vraťme se domů. Konkrétní šachové události (zejména pochopitelně v Praze) lze v českém prostředí sledovat od počátku šedesátých let. (O **Moravě** bude řeč jindy!) V té době bylo v Praze několik šachových středisek. Jedno z nich v uměleckém kroužku "Slovanské kavárny" pod nábřežím vedl žák malířské akademie **Antonín König** (1836-1911), první významná šachová osobnost u nás. Jiným byl kroužek studujících malostranského a staroměstského gymnázia, kteří se seznámili se šachovou hrou roku 1862. **Emil Rott**, syn bohatého velkoobchodníka, jim opatřil "Familienjournal" s výbornou rubrikou Pöllmacherovou a podmanivě napsanou knihu M.Langeho o Morphy. V jejich čele stáli **Josef Paclt** (1845-1916) a **dr. Antonín Kvíčala** (1847-1908).

Antonín König je dnes právem pokládán za zakladatele slavné české školy úlohové, o níž budeme mít příležitost se ještě častěji zmínit. Pro český šach je totiž příznačné, že do světa pronikli nejprve naši úloháři a praktičtí hráči (nemluvíme-li samozřejmě o několika výše zmíněných profesionálech vesměs židovského původu) dlouho zůstávali ve stínu svých kolegů.

Königova prvotina, neboli první česká úloha, se objevila ve dvanáctém čísle již zmíněné hlídky Pollmacherovy v "Illustrierte Familienjournal" roku **1857** (Kh4, Da6, Jd5, Jf7, pf2 -Ke4, mat 3. tahem, řešení: 1. Jf4) a další pak záhy následovaly. König studoval malířství v Mnichově a do Prahy se vrátil 1862. S jeho příchodem se objevily na sklonku roku 1863 a v roce 1864 náhle tři šachové rubriky v českých listech. Ta nejvýznamnější z nich byla v "**Rodinné kronice**", kterou tehdy řídil básník Jan Neruda. Neměla dlouhého trvání, zanikla již 24. září 1864, ale v lednu uveřejnil zde König zásady, podle kterých se mu mají p. t. obecněstvem úlohy posílati: "*Ceny úloh se podle následujících zásad posuzují: 1. Žádná úloha nemá míti se žádné strany více figur, nežli nevyhnutelně potřebí jest, 2. Má míti originelní mat, 3. Co možná nejskrytější překvapující předejhra, 4. Má míti jen jedinou cestu k matu, 5. Čím méně šachů v předejře, tím krásnější úloha, 6. Matující má co možná nejméně brát a raději sám obětovat.*" První český úlohářský kodex, samozřejmě velmi primitivní a prostý, neztratil svoji cenu dodnes.

Kavárenský šachový život byl v té době již velmi čilý a v r. **1867** ustavil se "U české koruny" v Ovocné ulici českoněmecký "**Prager Schachclub**". Paclt navrhl stanovy a záhy klub soustředil přes 50 členů. Zprávu o tom otiskl německý odborný list "Deutsche Schachzeitung" v ročníku 1865 zároveň se dvěma partiemi Em. Rott-Ant. Kvíčala z turnaje studentského kroužku v dubnu 1864. To jsou tedy první "moderní" české partie, publikované v cizině. (Jednu z nich najdete v šachové hlídce Světozora 1911 – viz dále) Za nejstarší otištěnou českou partii však dnes pokládáme tuto:

A. Kvíčala - N.N.

Hráno v kavárně "U sokola" 29.10.1863

1.e4 e5 2.f3 exf4 3.Sc4 Dh4+ 4.Kf1 g5 5.Jc3 Se7 6.d4 c6 Obyčejnější a lepší je 6.-d6. **7.Jf3 Dh5 8.h4 Jf6** (Lépe je ihned 8.-g4) **9.Kgl g4 10.Je5 d5** (Slabý tah, jenž zbytečně pěšce stojí a jezdcu c3 -viz 13. tah- na pole d5, jež mu přec tah 6.-c6 zameziti měl, právě přivádí. Správný tah byl 10.-0-0) **11.exd5 Jxd5 12.Sxd5 cxd5 13.Jxd5 0-0** (Postavení bílého zdá se nyní černému tak silné, že volí raději krále poněkud v bezpečí uvést, než chrániti věž a8 před hrozícím útokem jezdcu) **14.Jxf4 Df5 15.Jd5 Sf6** (Toto jest, jak následující tah bílý ukáže, hrubá chyba. Tah bílý, na pohled velmi elegantní, lze arci lehce přehlédnouti. Správné bylo jít dámou na h5 zpět) **16.Jxg4 Dg6** (N nutné! Ač stojí oba jezdcí "en prise", nesmí černý žádného

vzít, an by vždy druhý dal šach i gardez zároveň. Týmž hrozil, ale i Jfg4 na h6) **17.Jgxf6+ Kg7? 18.h5 Df5 19.Dd2 Kh8** (Nejlíp, an hrozí 20.Dh6+ Kh8 21.Dxf8 mat, na 19.-Vfd8 ale 20.Dh6+ Kh8 21.Jde3! následuje a uhne-li se nyní dáma někam, aby nebyla ztracena, pak 22.Dh7 mat) **20.Dh6 Jbd7 21.Sg5 Vfg8** (Hrozilo 22.Jxd7 a pak 23.Sf6+. Černý činí tak, aby nyní na 22.Jxd7 táhl Vxg5) **22.Jxg8** (Ještě ráznější, ač v dalším průběhu méně elegantní, bylo by ukončení 22.Jde7 Dxc2! 23.Jeg6+ Dxc6! 24.hxg6 jakkoliv 25.Dxh7+ a 26.V+h7 mat) **22.-Dxd5! 23.Sf6+ Jxf6! 24.Dxf6+ Kxg8 25.h6 Kf8 26.Vh5! Dd7** (Na 26.-Dxh5 následuje patrně mat) **27.Vg5! De8** (Jen oběť dámy na d4 byla by hru o dva tahy mohla prodloužit) **28.Vg8+ Kxg8 29.Dg7 mat.**

(Poznámky z Kobrovy "Příruční knihy šachovní", Praha 1875. Kouzlo dobových poznámek, kdy glosátor přeje i poraženému, dává i vykřičníky tahům, jež bezprostřední prohru jen oddalují, dodnes nevypřichalo.)

Rott,E - Kvíčala,A [C33]

Praha, turnaj šach. kroužku, duben, 1864

1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Sc4 Dh4+ 4.Kf1 b5 5.Sb3 [5.Jf3 Dh6 6.Sxb5 Sb7 7.d3 Jc6 8.Jc3 Jge7 9.g3 g5 10.h4 Sg7 11.Jxg5 fxc3! Rott,E-Kvicala,A, 1864/] **5...g5 6.Jf3 Dh6** (Černý chce tímto ne zcela správným tahem svést k útoku na f7) **7.Je5 d5 8.Jxf7 Kxf7 9.Sxd5+ Ke8 10.Sxa8 c6** (Va8 obětována, by bílý odvedl si střelce ze hry a jeho osvobozením se omeškal) **11.d4 Jf6 12.d5 Sg4 13.Dd4 Sg7** (Černý dává dámské křídlo v plen a sází vše na útok proti královskému) **14.Dxa7 Jxe4 15.Dxb8+ Kf7 16.Da7+ Kg6 17.dxc6 Jg3+ 18.Kg1 Je2+ 19.Kf1 Jg3+ 20.Kf2** (Svádí černého k 20.-Jxh1+, by tahem 21.Kg1 útoku se zbavil) **20...Ve8! 21.Ve1 Jh1+ 22.Kf1** (22.Vxh1 nelze pro 22.-Dh4+) **22...Vxe1+ 23.Kxe1 Dh4+ 24.Kf1 Jg3+ 25.hxg3** (Kdyby 25.Kg1, tu Je2+ 26.Kf1 Sd4!) **25...Dh1+ 26.Kf2** (Černý ohlásil mat 3. tahem. Partii tuto, v březnovém sešitu "Schachzeitung" 1865 otištěnou, pokládáme za nejstarší českou partii v cizině publikovanou. Besedy lidu 21.1.1910) **0-1**

Pražský šachový klub se přestěhoval v červenci 1868 do Regnemerovy kavárny a pořádal každý rok klubovní turnaje. Pozoruhodná myšlenka byla předložena na valné hromadě klubu 29. května 1868. Jan Chorin podal návrh na "zaražení České jednoty šachovní", jejímž hlavním účelem mělo být napomáhat zakládání klubů v zemích koruny české. Chorinova myšlenka byla uvedena důsledně v život teprve v r.1905.

Roku 1868 zakladatelé Prager Schachclubu a jeho nejiniciativnější členové spolek opouštějí - nesplnil totiž jejich naděje. Stávají se členy ryze českého "Šachového odboru Akademické čítárny", který se ustavil r. 1869 a záhy měl na 90 členů Jeho předsedou byl asistent České techniky D. Zbrožek, jednatelem Ant. Kvíčala.

V souvislosti s tím vyvstala potřeba tiskové tribuny českých šachistů. Vznikla v obrázkovém týdeníku **Světobzor** 21. února 1868. Zpočátku ji ne příliš zdařile řídil Jan Chorin, ale od poloviny června se jejího řízení ujal Antonín König. Publikoval zde prvotinu **Karla Makovského** (1844-1880), partiovou část řídil J.Paclt. 5.února 1869 vypsali "Světobzor" první úlohový turnaj a zahájil tradici, která nemálo přispěla k rozvoji českého úlohářství. Od 19. února zde Ant. König počal zveřejňovat své "Krátké pojednání o úlohách", v němž vytýčil zásady skládání úloh jako uměleckého díla. Každý pátek se konaly v Čáslavského kavárně "U sokola" na Husově třídě schůzky Koniga s jeho spolupracovníky (Kvíčala, Paclt, Makovský) a jistý čas sem docházel vojenský učitel poručík **Jan Drtina** (1834-1907), s jehož jménem je

spjata teorie kritických polí v koncove krále a pěšce proti králi a kterého dnes pokládáme za prvního českého skladatele studií. Drtina ovšem sestavoval i úlohy a pro jejich kvalitu mu současníci přezdívali "český Loyd". K "Sokolu" chodíval též syn majitele známého pražského knihkupectví **Karel Bohuslav Kober** (1849-1890), který napsal první českou šachovou učebnici "**Příruční kniha šachovní**", vydanou r. 1875. Pramenem teoretických znalostí českých šachistů byl tehdy velmi populární "Katechismus der Schachspielkunst" od Portiuse a později knížka Dufresnova, nejpopulárnější německá šachová učebnice vůbec. Kober podle jejího vzoru vydal v r. 1888 svoji druhou knížku "Hra v šachy", což byl v podstatě přehled variant tehdy nejužívanějších zahájení.

Rubrika starého "Světozora" trvala s krátkou přestávkou (1880-81) plných 32 let. (*Přehled o našich šachových hlídkách podává brněnský badatel dr. Oldřich Franzl v Soupisu šachových rubrik na území ČSR, Brno 1958*). Ve Světozoru publikovali všichni čeští úloháři té doby. V únoru 1871 se poprvé nad diagramem objevilo jméno **Jana Dobruského** (1853-1907), v listopadu 1872 **Jiřího Chocholouše** (1856-1930) a mnohých dalších později.

PRVNÍ SJEZD ČESKÝCH ŠACHISTU

Světozor stál u zrodu prvního sjezdu českých šachistů, který se konal v Praze v květnu (18.-20.) 1872. V hlavním dvoukolovém turnaji vyhrál překvapivě první cenu 50 zlatých F.L.Fišer z Prahy 5,5 před Ant.Kvíčalou 4,5, K.Makovským a J.Pacltem 3,5 a Dobruským 3 body

	Praha 1872	1	2	3	4	5	Body
1	F.L.Fišer	--	10	½1	11	01	5,5
2	Ant. Kvíčala	01	--	11	0½	01	4,5
3	K. Makovský	½0	00	--	10	11	3,5
4	J. Paclt	00	1½	01	--	01	3,5
5	J. Dobruský	10	10	00	10	--	3

Vzhledem k historickému významu tohoto turnaje pro český šach zveřejňujeme kompletní tabulku, jejíž nalezení bylo také malým problémem (je zveřejněna v "Österreichische Schachzeitung 1872, str.31, tedy v časopise jen obtížně dostupném). K vedlejšímu turnaji se původně přihlásilo 25 konkurentů, ve skutečnosti jich nastoupilo pouze 15. Čtyři vypsání ceny (20, 10, 5 a 5 zlatých), kromě nichž byly ještě rozdělovány různé umělecké předměty, získali podle umístění Antonín Makovský, A.Jíra, J.Studený a J.V.Pilnáček. V řešitelské soutěži byla předložena pětitažka Josefa Hochmanna, kterou správně vyřešil během půl hodiny Ant.Kvíčala, zač byl odměněn 1 dukátem. Z prvního českého turnaje jsou zatím známy dvě partie (obě otištěny v knize Kobrově) a za zmínku stojí Dobruského partie s vítězem:

Dobruský – Fišer

Praha 1872

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.b4 Sxb4 5.c3 Sc5 6.0-0 d6 7.d4 exd4 8.cxd4 Sb6 9.d5 Ja5 10.Sb2 Je7 11.Sd3 0-0 12.Jc3 Jg6 13.Je2 f6 14.Jfd4 c5 15.Je6 Sxe6 16.dxe6 c4? (Lépe bylo De7, po čemž pěšce nelze chránit. Bílý by se však dostal druhým jezdcem na e6, na příklad 17.Khl Dxe6 18.f4 De7 19.f5 Je5 20.Jf4 s dalším Je6. Je ovšem pochybné, zda postavení

bílého vyváží ztrátu dvou pěšců) **17.Sxe4!** (Tuto správnou a elegantní odpověď černý patrně neviděl) **17...Jxc4** (diagram) **18.Dd5! Dc7 19.Vac1 Vac8** (Po Vfc8 přijde rovněž 21.e7+ Kh8 22.e8D+ atd. Zajímavé zápletky by však vznikly po 19.-Je3!, načež jen 20.Db3! udrží útok) **20.e7+ Vf7 21.Vxc4 Dd7 22.Vxc8+ Dxc8 23.Vfc1 Dd7 24.Sa3 Jxe7 25.Dd3!** (Bílý si ponechává dámu k útoku) **25.-f5** (Nechtěl-li černý hájiti pěšce, mohl se lépe bránití tahem Jc6) **26.e5 d3 27.Jf4! De8 28.e6 Vf6** (Nebo Vf8 29.Jxd5 a bílý rychle vyhraje) **29.Sxe7 Dxe7 30.Jxd5 Dxe6 31.Jxf6+ Dxf6 32.Dd5+ Kf8 33.Vc8+ Ke7 34.Dxb7+** a černý se vzdal .
(Poznámky zkráceně podle Českých listů šachových)

Naše první slavná šachová generace, k níž náležel kromě již zmíněných mistrů problému také **Josef Pospíšil** (1861-1916), se věnovala převážně pěstování úloh. Ale i v praktické hře se mohla zejména Praha pochlubit pěknými výkony, z nichž jeden patří k světovým premiérám. V prosinci 1874 se totiž konal v Prager Schachclubu patrně **první turnaj naslepo na světě vůbec!** Pořadí účastníků bylo následující: 1.Dobruský 13,5, 2.Hrůza 10,5, 3. Ebermann 8,5 a dále Saxl 7,5, Moučka 7, Teller 4,5, Koutník 2,5 a Runtsch 2 body. Dovolíme si ocitovat tři ukázky z tohoto nevšedního klání. Při posuzování kvality partií nutno ovšem vzít v úvahu okolnosti, za jakých byly hrány.

Hrůza - Teller

Praha 1874 (naslepo)

1.e4 e5 2.Jc3 Jc6 3.Jf3 Sc5 4.Sc4 Jf6 5.0-0 0-0-0 6.d3 d6 7.Je2 Sg4 8.c3 Sb6 9.Jg3 Dd7 10.Se3 Vae8 11.h3 Sxe3 12.fxe3 Sxh3 13.gxh3 Dxh3 14.De1 Ve6 15.Sxe6 fxe6 16.Kf2 (Po 16.Df2 by bílý vyhrál. Tah králem vyhlíží jako trestný tah, aspoň v turnajových propozicích bylo napsáno, že nemožný tah se trestá nutností jít králem) **16.-Jxe4+! 17.dxe4 Dh2 mat.**

Dobruský – Hrůza

Praha 1874 (naslepo)

1.e4 e5 2.Jf3 Jf6 3.Jxe5 d6 4.Jf3 Jxe4 5.d4 d5 6.Sd3 Jc6 7.c4 Sb4+ 8.Sd2 Jxd2 9.Jxd2 dxc4 10.Sxc4 0-0 11.0-0 Jxd4 12.Je4 Jxf3 13.Dxf3 Dd4 14.Sb3 b6? 15.Vad1 Dxb2 16.Jg5 Se6 17.De4! g6 18.Sxe6 fxe6 19.Dxe6+ Kh8 20.Vd7 1-0

Ebermann - Dobruský

Praha 1874 (naslepo)

1.c4 e5 2.Jc3 Sb4 3.e3 Jf6 4.Jge2 d5 5.cxd5 Jxd5 6.Jxd5 Dxd5 7.Jc3 Dd6 8.Se2 Jc6 9.d3 Sf5 10.e4 Sg6 11.Dc2 Jd4 12.Da4+ c6 13.Se3 b5 14.Dd1 0-0 15.a3 Sa5 16.0-0 Vad8 17.Sxd4 Dxd4 18.Dc2 f5 19.exf5 Sxf5 20.Vad1 Sb6 21.Ja2 Vd6 22.Dc3 Dh4! 23.Jc1 Sd4 24.Dc2 Vh6 0-1

Počátky brněnského šachu, které rovněž spadají do 70. let 19. století, nám přiblíží následující stať z chystaného „Slovníku brněnských šachistů“:

Nowotny Anton, JUDr., nar. 22.8.1827 v Dobromilicích (okres Prostějov), zemřel 9.3.1871 na tuberkulózu v Brně, kde působil jako adjunkt finanční prokuratury. Byl zřejmě Němec (ale dokumenty to výslovně neuvádějí). Podle jeho příjmení možno soudit, že jeho předkové byli Češi. Původně působil ve Varaždínu, v 60. letech přesídlil do Brna. Slavní němečtí úloháři J. Kohtz a K. Kockelkorn věnovali Nowotnému několik stránek své průkopnické knihy „Das indische Problem“ (Potsdam 1903). Nazvali ho geniálním skladatelem a pojmenovali po něm

kombinaci, která spočívá v současném přerušení pohyblivosti dvou černých kamenů různého chodu tahem bílého kamene na jejich průsečík. Toto „**Nowotného téma**“ se poprvé objevilo r. 1854 v trojtažce, kterou autor uveřejnil v listě Leipziger Illustrierte Zeitung.

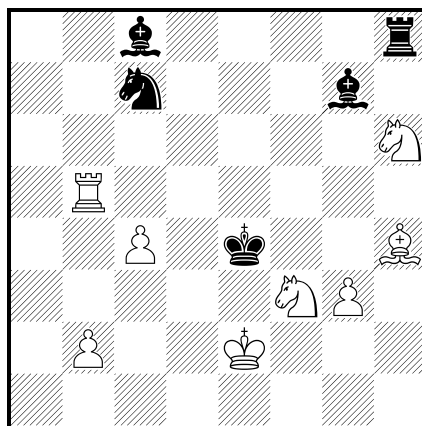
Lit.: G. Ernst – „**Anton Nowotny in der Sammlung Korschelt**“ - Ranneforths Schachkalender 1925, Josef Volf – „**Kdo byl Dr. A. Nowotny**“, Šachová skladba č.15, září 1987, str. 310.

Zajímavé je sdělení A. Nowotného o brněnském šachovém životě v roce 1870: „*Zdejší poměry šachové jsou poněkud rozporného charakteru. Opakované pokusy o založení šachového spolku částečně ztroskotávají na tom, že nelze nalézt vhodnou spolkovou místnost, ale především také na tom, že celkem obстойný počet existujících šachových sil je rozštěpen do několika stran a proto není tento podnik dostatečně vážně a mocně podporován. K lepším šachistům Brna dlužno počítat: majora Dregera, Dr. Manuela, Hoffmanna, Oesterreichera, Kohna, Ondersta, Czecha. Pan J.F. Horský je pilným ctitelem problémového umění a učinil od počátku tohoto studia pozoruhodné pokroky. Schůzky šachistů se konají dílem v kavárně Neuhauser a dílem v kavárně Jotz. Menší i větší šachové akce se objevují jen ojedinele. V každém případě je politováníhodné, že se ve městě s více než 60.000 obyvatel nedaří ustavit skutečný šachový spolek.*“

(Deutsche Schachzeitung 1870, lednové číslo. Kromě článku zaslal o něco později Nowotny redakci DS i fotografie. V listárně v č. 7 (DS 1870) se sice nspecifikuje, o jaké fotografie se jedná, ale domníváme se, že jsou na nich zachyceni tehdejší brněnští šachisté. Škoda, že ty snímky už asi nikdy neuvidíme...)

Nowotny,A - [+0475.30e2e4]

Leipziger Illustrierte Zeitung, 1854



Mat 3. tahem. **1.Vf5** (Hrozí 2.Vf4 mat. Obranou je) **1...Vf8** [1...Sxf5 2.Jf7 Vxh4 3.Jd6#] **2.Sf6!** (Hrozí jednak 3.Ve5 mat, jednak 3.Vf4 mat. Tyto dvě hrozby nemůže černý odvrátit, může je jen diferencovat) **Vxf6** [2...Sxf6 3.Vf4# mat/] **3.Ve5#** mat.

ČESKÝ SPOLEK ŠACHOVNÍ

K založení prvního opravdu významného českého šachového sdružení došlo 20.března 1884. Menší šachové spolky samozřejmě vznikaly i před tímto datem, např. v Hradci Králové 3.7.1879 - viz zajímavý článek dr. J. Štěpána v Čs. šachu 1960, str.40. Ale tím spolkem, který stál po následující dvacetiletí v čele českého šachového dění, byl Český spolek šachovní. Prvním jeho předsedou se stal sochař **Bohuslav Šnirch**, který svými trigami ozdobil Národní divadlo a byl také autorem výtvarného návrhu českých šachových figur, tzv. "**klubovek**", které se dodnes u nás používají a snad i vyrábějí. Do spolku vstoupili König, Paclt, Antonín Kvíčala a jeho synovci Jan a Josef Kvíčalové, Dobruský, Moučka, Pilnáček, Levič, Valenta, sochař Popp, z odboru Akademické čítárny později přistoupili J.Pospíšil a K.Fiala, v dalších letech Karel, Kamínek, dr.Thomayer, Cimburek, dr.Musil, Tuzar, univ.prof. Vančura, Kesi, Kondelík, Štefanydes, dr.Palkoska a mnoho jiných. Spolek měl i členy přespolní (Traxler, Lad.Vetešník) a navštěvoval jej Chocholouš, přistoupivší za člena r.1894. Kober zůstal ve starém klubu českoněmeckém, neboli, jak se tehdy říkalo utrakvistickém, v němž potom hráli přední úlohu němečtí členové **dr.Hermann Neustadt**, skladatel vtipných studií a pozdější účastník několika mezinárodních turnajů - mistr **Moric Porges**). O těchto dvou vynikajících představitelích německého šachu u nás se aspoň krátce zmíníme.

MUDr. Hermann Neustadt (1862-1909). Šachové hře se naučil na univerzitě a jako 21letý dělal na hlavním turnaji Deutscher Schachbundu v Norimberku 1883 2.-4. cenu s von Schewem a Loewenthalem. V Hamburku 1885 byl třetí a v Mnichově 1886 dobyl I. ceny v hlavních turnajích. Od soutěže ve Frankfurtu 1887 mu však jeho lékařská praxe nedovolila účast na cizích turnajích. Věnoval se více analýzám gambitových zahájení a cennými příspěvky obohatil teorii Evansova, Steinitzova a Blackmarova gambitu (viz Deutsches Wochenschach 1891 – 1894). V mezinárodním korespondenčním turnaji „Le Monde Illustré“ v Paříži na Riceův gambit r. 1903 dobyl II. ceny, když remisoval s kluby v Amsterdamu, Besanconu, Bruselu a Marseille a porazil ostatní (individuální) účastníky. Ukázka jeho hry v tomto turnaji:

Neustadt,H - Tabunčikov [C39]

koresp. t. Monde Illustré, 1903

1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Jf3 g5 4.h4 g4 5.Je5 Jf6 6.Sc4 d5 7.exd5 Sd6 8.0-0 Sxe5 9.Ve1 0-0 10.Vxe5 c6 11.d6! Dxd6 12.d4 Vd8 13.Sxf4! Dxd4+ 14.Dxd4 Vxd4 15.Sh6! Vxc4 16.Jd2 Vc5 17.Vxc5 Jd5 18.Ve1 Sd7 19.Je4 f5 20.Jd6 (Bílý provedl útok mistrně. Časopis českých šachistů 1910, 70) **1-0**

Pervago - Neustadt,H [C39]

koresp. t. Monde Illustré, 1903

1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Jf3 g5 4.h4 g4 5.Je5 Jf6 6.Sc4 d5 7.exd5 Sd6 8.0-0 Sxe5 9.Ve1 De7 (Nejlépe asi Se6 10.Vxe5 Jc6) **10.c3 f3** (Nové, rovněž velmi silné a zajímavé pokračování) **11.d4 Je4! 12.Vxe4** (Vynuceno) **12...Sh2+ 13.Kxh2 Dxe4 14.gxf3?** [14.g3 0-0 15.Sf4 Ve8 16.Jd2 Dg6 17.Sf1 Sf5 18.Jc4 /Janowski/] **14...gxf3 15.Sg5 h6 16.Jd2 Dg4 17.De1+ Se6 18.Jxf3 hxg5 19.De5** (D) **19...Jd7!!** (Brilantní závěr) **20.Dxh8+ Ke7 21.Dxa8 Dh3+ 22.Kg1 Dg3+ 23.Kf1 Dxf3+ 24.Kg1 De3+ 25.Kg2** a černý ohlásil mat v 8 tazích. Deutsche Schachzeitung 1903, 247) **0-1**

Neustadtl,H - Gutmayer,F [A84]

Hamburg hl.t., 1885

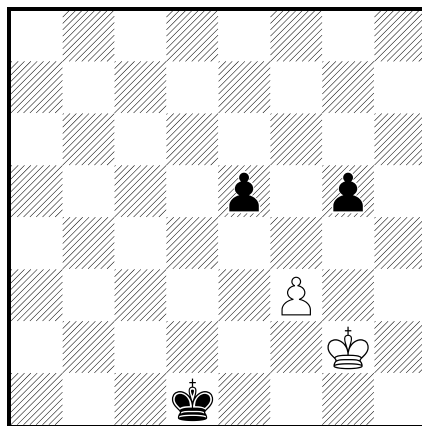
1.c4 f5 2.d4 e6 3.Jf3 Jf6 4.e3 b6 5.Se2 Sb7 6.0–0 Se7 7.a3 a5 8.b3 h6 (Černý kryje pole g5, aby po pozdějším postupu pěšce d nebyl vystaven útoku Jg5) **9.Sb2 0–0 10.Jc3 d6 11.Dc2 Je4 12.Je1 Kh7 13.Sf3 d5 14.Jd3 Sd6 15.Je2 Jg5 16.c5 Jxf3+ 17.gxf3 bxc5 18.dxc5 Dg5+ 19.Jg3** [19.Kh1 d4 20.Jxd4 Sxh2 21.Kxh2 Dh5+=] **19...Sxg3 20.fxg3** (Oběť pěšce je zcela korektní. Nyní získá bílý útočné šance) **20...Dxe3+ 21.Kg2 Sa6 22.Vad1 Sxd3 23.Vxd3 Dg5 24.Ve1 Dg6 25.De2 Va6 26.Ve3 Ve8 27.Db5 Df7 28.Sc3 Dd7 29.a4 Dc6 30.Dd3 Jd7 31.g4 Jxc5 32.Dd4 Ve7 33.gxf5 Jxb3 34.Dg4 d4 35.Dg6+ Kg8 36.Vxe6! Dxc3 37.Vxa6 Dd2+ 38.Kh3 Dxe1 39.Va8+ Ve8 40.Vxe8+ Dxe8 41.Dxe8+ Kh7 42.Df7** (TK Hamburg 1885, str.230) **1–0**

Nejvíce však vynikl MUDr. Neustadtl jako skladatel studií, v tomto oboru se stal klasikem. Jeho práce často uveřejňoval i Wilhelm Steinitz ve svém časopise „International Chess Magazine“, pochvalná slova mu věnovali na slovo vzatí odborníci, jako náš František Dedrle, nebo ruský skladatel studií Fedor Bondarenko:

Neustadtl,H

Int. Chess Magazine, 1890

Bílý remizuje

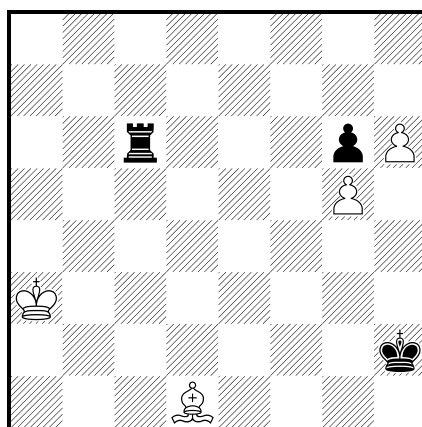


1.Kh1!! Ke2 [1...Kc1 2.Kg1!! g4 (2...Kc2 3.Kg2) 3.Kg2!= (3.fxg4? e4 4.Kf2 Kd2–+)] **2.Kg2 Kd3 3.Kh3!! Ke3 4.Kg3=** (Tato studie prošla celým šachovým světem) “–”

Neustadtl,H

La Strategie, 1897

Bílý vyhraje



Bílý vyhraje. **1.Sh5!** (Skvělý, nečekaný tah!) **1...Kg3 2.Sxg6** (Další oběť. Nikoliv však: 2.h7? Vc8 3.Sxg6 Kf4 4.Sf7 Kxg5 5.Sg8 Vc3+ 6.Kb4 Vh3 remis) **2...Kf4 3.h7 Vc8** [3...Vc3+ 4.Kb4 Vh3 5.Sh5 Vxh5 6.g6] **4.Se8! Vxe8 5.g6** a vyhraje. Sympatické echo!. Bondarenko F.-Stanovlenije šachmatnogo etjuda str.109) **1-0**

Moric Porges (1858-1909), zvaný přáteli „Pražský krokodýl“, šokoval šachový svět na sjezdu Deutscher Schachbundu v Drážďanech 1892. Jako nováček mistrovských soutěží se dělil s Maďarem Makovtzem o 2.-3. cenu za vítězným „praeceptorem Germaniae“ MUDr. Siegbertem Tarraschem! Tento úspěch ovšem již nikdy nezapomněl, v Norimberku 1896 skončil mezi nevitězi.

Makovetz,G - Porges,M [C54]

DSB-07.Kongress Dresden (15), 1892

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.0-0 Jf6 5.d3 d6 6.c3 0-0 7.Sg5 Sb6 8.Ja3 Se6 9.Sb5 Je7 10.Sxf6 gxf6 11.Jc2 Kh8 12.Jh4 Vg8 13.Je3 Df8! 14.Sc4 Dh6 15.Jhf5 Jxf5 16.Jxf5 Sxf5 17.exf5 Dh3! 0-1

V Praze se při návštěvách významných mistrů Porges s nimi často ve volných partiích utkával. V roce 1902 např. zdolal 2:0 velmistra Janovského:

Porges,M - Janowski,D [C90]

Praha (2.volná partie v Prager Schachklubu), 1902

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 d6 8.c3 Sg4 9.d3 0-0 10.Sg5 Vb8 (Aby po Sxf6 nedopustil vazbu Jc6 tahem Sd5) **11.h3 Sh5 12.g4** (Mocný tah, který svede soupeře k předčasné oběti) **12...Jxg4 13.hxg4 Sxg4 14.Se3** (Samozřejmě bílý nemění, aby nepřivedl s tempem nešťastného Jc6 do akce na druhém křídle) **14...Kh8 15.Jbd2 f5 16.exf5 d5** [16...Vxf5 17.Se6] **17.Dc2 Vxf5 18.Jh2 Sh3 19.Jdf1 Vf6 20.Jg3 Vg6 21.Kh1 Ja5 22.d4 e4 23.De2 Jxb3 24.axb3 Vbb6 /D/ 25.Vg1 Sg5 26.Jh5 Sh6 27.Jf4** (To je jednodušší, než výměna na h6, což by černému poskytlo různé vyhlídky) **27...Sxf4 28.Sxf4 Dh4** (První tah dámy v partii, zaměřené na útok!) **29.Sg3 Dg5 30.De3 Dh5 31.Sxc7 Vbf6 32.Vxg6 hxg6 33.Vg1 Vf3 34.Jxf3**

Sg4+ 35.Jh2 Sf3+ 36.Vg2 Dh3 37.Dg5 e3 38.fxe3 Se4 39.Se5 (DW 1902, No.26, 29.Juni 1902, 211) **1–0**

Schlechter,C - Porges,M [C51]

Praha (Prager Schachklub) 1901

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.b4 Sxb4 5.c3 Sc5 (Nejjistější je Sa5, aby se event. zabočilo do Laskerovy obrany) **6.d4!** (Tím je výše zmíněna obrana vyloučena, po 6.0–0 by mohl černý hrát d6 a na 7. d4 Sb6) **6...exd4 7.0–0 d6 8.cxd4 Sb6** (Tzv. "normální postavení") **9.Jc3 Sg4** (I po 9..Ja5 10.Sg5 udrží bílý útok a lepší pozici) **10.Sb5! Sd7** (Obvyklejší a snad trochu lepší je Kf8) **11.e5! Jge7** (Nejlépe, po 11..dxe5 12.d5 je, jak tvrdí učebnice, černý ztracen) **12.Sg5 dxe5 13.Jd5 Dc8** [13...f6 14.Sxf6 gxf6 15.Jxf6+ Kf8 16.Jg5 Jg8! 17.Jxd7+ Dxd7 18.Df3+ s dalším d5/] **14.Sxe7** (Od této výměny si bílý sliboval příliš mnoho, lepší snad bylo 14.dxe5) **14...Jxe7 15.Jxe7 Kxe7 16.Sxd7 Dxd7 17.Ve1 Kf8** [17...Vhe8 18.Jxe5 Dd5 19.Dg4!] **18.Jxe5 Dd5 19.Jf3 g6 20.Ve5 Dd6 21.Db3 Vd8 22.Vae1 Vd7 23.h4 Kg7 24.V1e4 c6?** (Neopatrné, mělo se stát h5) **25.h5 Sd8 26.De3! h6** (Vynuceno, neboť hrozil mat či ztráta dámy v několika tazích, na: 26...Vf8 27.h6+ Kg8 28.Ve8 f6 29.Vxf8+ Kxf8 30.Ve8+ Kf7 31.Vh8 Se7 32.Vxh7+) **27.hxg6 Dxc6 28.Jh4 Sxh4 29.Vxh4 Vd6! 30.f4** (Silnější útok dávalo 30.V5e4) **30...Vhd8 31.Vh3 Kf8 32.f5 Df6** (Kupodivu věž je ztracena po: 32...Dg5 33.Dxc6 hxg5 34.f6) **33.Ve4 Vxd4 34.Vxh6 Vxe4 35.Da3+ Kg7** (Tím se vyhýbá černý poslední léčce: 35...De7? 36.f6!!) **36.Vxf6 Kxf6 37.Db2+ Vdd4** (C. Schlechter - Deutsche Schachzeitung 1902, 15) “–”

Sídlem Českého spolku šachovního byla nejprve Jedličkova kavárna a od 1.září 1884 se klub přestěhoval do nejznámějšího tehdejšího pražského hotelu "U černého koně" na Příkopech (později budova Živnostenské banky), jehož ředitelem byl Karel Kondelík. Kuchař, malíř a úlohář Kondelík byl skutečně, aspoň svým jménem, předobrazem otce Kondelíka ze známého románu spisovatele Ignáta Hermana.

Vzpomínka na první sjezd českých šachistů (1884)

„Jest tomu 40 let, co první náš šachový klub „Český spolek šachovní“ v Praze pořádal výlet z Prahy do Červených Peček u Kolína. Byl jsem tam učitelem a s místním ředitelem panství p. J. Hinkeniklem horlivě jsme řešili šachové úlohy. Navštívil nás žižkovský učitel, šachista p. Josef Pospíšil, který v blízké Kutné Hoře býval návštěvou u svého strýce a zaučoval nás. Zmínil se o nás a krásné německé zahradě v Čer. Pečkách redaktoru šach. rubriky „Světozora“ p. F. Moučkovi, a ten s naším souhlasem uspořádal zájezd k nám. Jedné krásné neděle přivezlo několik kočárů, vyslaných k vlaku do Kolína, milé hosty z Prahy. Před nimi dostavil se Jos. Pospíšil se synovcem Karlem Pospíšilem z Kutné Hory, dále říd. Učitelé Racek z Rybytví a Stádlér z Holic. Z prvního povozu vystoupil starý pan Drtina, usměvavý dr. Dobruský, hbitý Moučka a z dalších hloček mladých adeptů šach. Nastalo vítání a představování. Zněla jména: Hammer, Chocholouš, Klír, Kollmann, Kotrč, Musil, Vančura, tuším Cimburek, Frohmann, Mazel, Palkoska, Tuzar a více. (Oldřich Duras měl toho dne nutnou cestu do kostela, nemýlím-li se, nesli jej právě ku křtinám). – Po malém občerstvení šlo se do zámecké zahrady, tehdy krásné, s tropickými keři a stromy, s pěkným ozdobným parkem, ale zejména se třemi skleníky, plnými nádherných, kvetoucích orchidejí. Tam jsem dělal průvodčího, neboť v botanice byl jsem daleko „pevnější“ než v šachu. Veselou náladu udržoval bodrý místní občan, zámožný výměnkář p. Václav Měkota, pro své dobráctví od nás domácích „střežček“ zvaný. Ten se vyznamenal svým humorem hned při vítání a pak jako vtipný, rád trpěný kibic. Ale dovedl býti také vážným. Jako ve chvíli, když zavedl

hosty na pivovarský dvorek ke stolu pod mohutným akátem a oslovil je: „Mladí vlastenci, vaňte si tohoto místa, zde sedával náš Karel Havlíček. Sem chodíval z Hory přes Hořany nebo zacházkou přes Libenice. – A teď si připijeme na jeho slávu a na zdar naší české vlasti.“ – A připilo se nadšeně. Po společném dobrém venkovském obědě, jímž byli míi hosté pohoštěni, začalo se odpoledne v šachu zápasiti. „Strejček“ Měkota chodil sem a tam, pokuřoval z dýmky, a u čtyř mladších hráčů vesele prohodil: „Hoši, vy, se mi zdá, v tej Praze více taháte figurky, než ty knihy, ať tam na vás nedojedu!“ a čtverácky hrozil jim špičkou od dýmky. Přisedl pak k jedné partii a začal – ač šachu nerozuměl – s poznámkami. Hráči jej nechali – ovšem hra skončila remisou pro všeobecný smích. – Škoda, že si nepamatuji všech oněch jeho poznámek! Ale zde aspoň některé: Když jeden z hráčů vyrazil s jezdcem příliš kupředu, starostlivě jej upozorňoval: „Kam lezete s tím koněm, k čertu? Padne tam!“ A když opravdu padl – byl vzat – volal: „Dyť jsem to povídal! Vy jste mi pěkný hospodář, ztratí koně teď přede žněmi! S čím budete tahat mandele?“ – Také na ženy nenechal dopustiti a při výměně dam se rozčiluje: „Jděte k šípku, hospodyně je fuč! Kdo vám bude vařit kafe? A vůbec bez ženské je život smutnej!“ – Když se srazili a padali pěšci, pochvaloval si: „Sedláky ty jo, ty můžete řezat. Berní řád říká: Sedlák je jako vrba, čím se víc řeže, tím víc pučí. Tak je řežte a žádnéj pardon!“ Všichni jsme se smáli, a partie – jak jsem již řekl – dána za remis. Tato žertovná hra byla uveřejněna v nově tehdy vydávaném, ještě pouze hektografovaném listu: „Sachmatu“ a též celý průběh tohoto prvního sjezdu tam popsán. – K večeru opět dobrovolné povozy po upřímném rozloučení odvezly Pražany, z nichž mnozí stali se později známými úloháři a výtečnými praktickými hráči, k vlaku do Kolína. Druhého dne „zbylí“ účastníci ukončili malý, ale milý sjezd řešením úloh o závod. V celku prostičká událost. Ale tehdy před 40 lety, kdy zřídka se setkali i pouze dva šachisté ve venkovském městě, byla ona schůze pro nás událostí tak vzácnou, že nám nikdy nevymizela z paměti. – Tenkrát byl šach v začátcích – a za těch 40 let – jaký pokrok učinil v naší vlasti! Snad není teď ani jednoho většího místa, aby tam nebyl šachový klub. A jsem přesvědčen, že zájem o šachy ustavičně ještě bude stoupati. Nynějším mladým šachistům přeji pak, aby i jim vzpomínky na jejich začátky mohly býti vždy tak milými, jako nám ještě nyní v našem stáří.“

(Jan Kahles, říd. uč. v. v. – České slovo 8.2.1925)

Pospíšil, J - Anonym z Jelení [C33]

Červené Pečky, 1884

(Hrán o sjezdu šachistů z východních Čech v Červených Pečkách r. 1884) **1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Sc4 Dh4+ 4.Kf1 Sc5** (Tato stará, nyní již neužívaná obrana není tak zlá, jak se zdá) **5.d4 Sb6 6.Jc3 d6 7.Jf3 Dh5 8.Sxf4 Jc6 9.Dd3 Jf6 10.Ve1 0-0 11.e5 dxe5 12.Sxe5 Jxe5 13.Vxe5 Dg6 14.Dd2 Jg4 15.Vg5 Dd6 16.Je4 De7 17.Df4 Kh8 18.h3 Jh6 19.Jh4?** (Přenáhlení, dříve muselo se státi c2-c3) **19...Sxd4 20.g4 Se6 21.Sd3 Sf6?** (Chyba, jež stojí černého nejméně pěšce, nejlépe bylo as 21..f6!) **22.Jxf6 Dxf6 23.Dxf6 gxf6 24.Vh5 Kg7 25.g5 fxe5 26.Vxe5+ Kh8? 27.Vh5** (Šach-Mat č.4, říjen 1884, No. 39) **1-0**

Pospíšil, J - Kotrč, J [C31]

Červené Pečky 1884

(Hrán 28. července 1884. Poznámky činí strýček Měkota) **1.e4 e5 2.f4 d5 3.exd5 e4 4.Sb5+ c6 5.dxc6 bxc6 6.Sc4 Sc5 7.Je2 Jf6 8.d4 exd3 9.Dxd3 De7 10.Jbc3 0-0 11.Sd2 Jbd7 12.0-0-0 Jb6 13.Vde1 Vd8 14.Df3? Jxc4 15.Vd1 Jxb2 16.Kxb2 Sa3+ 17.Ka1 Vb8 18.Sc1 Sf5 19.Vxd8+ Vxd8 20.Dxc6 Vc8 21.Da4 Sb4 22.Sb2 Dc5 23.h3** (Strýček Měkota poznamenal, že to je, jako když žebrákovi trojník) **23...Je4** (To měli jít raději tou paničkou – dámou- domů) **24.Jxe4** (No, stímt nicht?) **24...Sxe4 25.c3** (Poslouchaj, ty šimly musíme spářit!) **25...De3 26.cxb4** (Ajaj, kanon

je pryč!) **26...Dxe2** (To také nevím, proč ty krále tam stavíte, nic nedělá - ani nežere..) **27.Dd7** (No teď koukáte, abych vám poradil! No vidíte, dyť sem povídal, dejte to sem!) **27...Vb8** (Ani nevíte, jak držím na jistotu. S tím ne, já se bojím o festunk. Dejme to tak, ať trochu myslí!) **28.Vc1** (Curuk s pišťalkou!) **28...h6 29.a3 Vb7 30.Dd4** (Také jsem si myslel trochu curuk s tou paničkou) **30...f6 31.g4 a5** (A co s tím králem tam?! Ten tam přece nemůže shnít? Každý pán se přeci musí hejbat!) **32.Sc3 Dd3** (Co začít, abysme někde nekradli.. S těma klackama –piony- nechcete hejbat a o krále se bojíte, aby se mu nestalo něco lidského..) **33.Dxd3 Sxd3** (A, panička je fuč! Kdo bude vařit?!) **34.bxa5 Vb3 35.Sb2 Sb5 36.Vc3 Vxc3 37.Sxc3 Sf1 38.h4 Se2 39.g5 fxc5** (To já jsem věděl, že ho slupne!) **40.fxc5 hxc5 41.hxc5 g6 42.Kb2 Kf7 43.Kb3 Ke6 44.Sb4 Kd5 45.Se7 Kc6 46.Kb4 Kb7** (Král chce jít do Berlína, v Čechách už se bojí) **47.Kc5 Ka6 48.Sd8 Sd3** (Remise. Šach-Mat č. 5-6, říjen 1884, Nr. 46) “-”

Kotrč,J - Kvíčala,J [C51]

Praha, 1884

(Hrán v červenci r. 1884) **1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.b4 Sxb4 5.c3 Sc5 6.0-0 d6 7.d4 exd4 8.cxd4 Sb6 9.Jc3 Ja5 10.Sg5 Je7** (Lépe f7-f6) **11.Jd5 f6 12.Sxf6 gxf6 13.Jxf6+! Kf8 14.Jg5! Jxc4N [RR 14...Jf5 15.Jgxf7+ Vxf7 16.Jxf7+ Kg7 17.Dg4+ Kxf7 18.exf5 Jxc4 19.Dg6+ Kh8 20.f6 Df8 21.Vae1 Je5 22.dxe5 dxe5 23.Ve4 1-0 Taylor-Zukertort,J/Great Britain 1874/EXT 99 (23) – neboli důkaz, jak naši předkové znali a zlepšovali tehdejší šachovou teorii, pozn. JK] **15.Dh5 Kg7** (Jediná obrana) **16.Df7+ Kh6** (Bílý drží remis věčným šachem. Šach-Mat č.4 - říjen 1884, No. 38) “-”**

Spolek se stěhoval ještě několikrát, nejprve do kavárny Slavie, v červnu 1891 do "Moravské kavárny" ve Vodičkově ulici, v únoru 1892 zase k Jedličkovi a konečně 1.února 1897 do kavárny "Union" na Národní třídě, která se stala jeho trvalým útočištěm. Ve sborníku vzpomínek pamětníků "Kavárna Union", vydaném nakladatelstvím československých výtvarných umělců v Praze 1958, je šachistům věnována nejedna zajímavá stránka.

Český spolek šachovní byl v osmdesátých a devadesátých letech hlavním (a jediným) představitelem českého šachu i na poli mezinárodním a kromě úlohářů soustřeďoval i nejlepší mistry praktické hry. Z jeho středu později vyšel první český velmistr Oldřich Duras. Slavní mezinárodní mistři, pokud navštívili Prahu, byli hosty Českého spolku šachovního: J. H. Zukertort (5.října 1885), Minckwitz (v únoru 1892), Čigorin a Šiffers (v srpnu 1896), Charousek (1897), Schlechter (1901).

Dobruský,J - Minckwitz,H [C67]

Praha, 1890

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jf6 4.0-0 Jxe4 5.d4 Se7 6.De2 Jd6 7.Sxc6 bxc6 8.dxe5 Jb7 9.Jc3 (Tahu 9.c4 užil nejprve Zukertort proti Anderssenovi, kdežto Jd4 uvedeno Winawerem v Paříži 1878. Neumann hrával 9.Vd1) **9...Jc5** (Převádí jezdce k obraně pole e6 a otevírá a6) **10.Jd4 0-0** (Kdyby Sa6, tu 11.Dg4 a jestli Sxf1, tedy 12.Dxc7 Vf8 13.Kxf1 Je6 14.Jf5! s výhodou bílého. Je6 bylo lepší) **11.Df3 De8 12.Dg3 Kh8 13.f4 f5 14.Ve1! d5? 15.exd6 cxd6 16.b4 Jb7 17.Jxc6 Dxc6 18.Vxe7 g6 19.Sb2** (Hrozí Jd5!. J.Moučka ve Zlaté Praze 1890) 1-0

Také první český odborný šachový časopis "Šach-mat" vydával ve sto exemplářích litograficky člen spolku Vilém Freytag. Dnes je tento časopis doslova raritou a neznám nikoho,

kdo by vlastnil všechna vyšlá čísla (o jejichž přesném počtu, formátu, obsahu také není mezi historiky a znalci šachové literatury zcela jasno!). Prokop v citované knize a konto tohoto prvního českého šachového časopisu píše: "První číslo vyšlo 1.srpna 1884, poslední (osmé) v květnu 1885. Celkem má Šach-mat 162 stran kvartového formátu. Kromě úloh, článků a šachových humoresek přinášel partie hrané většinou v Českém spolku šachovním. Byly to hry Kotrče, Beneše, Kvíčaly, Dobruského, Freytaga, Pospíšila aj." Ukázky ze Šach-matu uveřejnil autor této rubriky v Programu Memoriálu ing.Olexy 1994, kde je ještě několik podrobností v předmluvě. Ovšem tento program vyšel zhruba ve stejném nákladu jako kdysi Šach-mat a je tudíž velmi pravděpodobné, že po stu letech bude nemenší raritou pro sběratele... V této souvislosti mne napadá otázka, jak zachránit pro historii aspoň zlomky z dnešní záplavy turnajových bulletinů, programů, příležitostných tisků, pamětních publikací, novinových hlídek, nemluvě již o šachových knihách. Mám jeden zdaleka ne tajný tip: pošlete své šachové knížky a brožury (míním teď pochopitelně vydavatele) do Státní pedagogické knihovny v Brně, Solniční 12 (Dnes **Moravská zemská knihovna!** – JK), kde je uchováván největší fond české šachové literatury a je tedy i naděje, že v této státní instituci přetrvá dílo vašeho umu věky!

Po této malé odbočce zpět k Českému spolku šachovnímu. Nejvýznamnějším jeho literárním a propagačním počinem bylo vydání knížky "**České úlohy šachové**" v roce 1887. Josef Pospíšil k ní napsal proslulý "Nástin theorie úloh šachových" (vyšel jako příloha i v německé verzi), ve kterém metodicky rozvinul tvůrčí zákony českého úlohářství. Pořadatelé sbírky Dobruský, Pospíšil a Jan Kotrč zde uveřejnili na 402 osmerkových stranách celkem 320 vybraných skladeb 42 českých úlohářů, které byly předtím "skryty" v různých rubrikách (Světozor!) a cizích časopisech.

J. H. ZUKERTORT v Praze.

„Zukertort odejel za účelem šachové cesty po kontinentě 19.dubna 1885 z Londýna. Dosavad navštívil níže uvedená města, kdež docílil ve hře simultanní neb sans voir následujících výsledků (na prvním místě jest počet výher, na druhém proher a na třetím remis)

Paříž, 24.dubna: sans voir 2,1,2. Paříž 25.4. na slepo 4,1,3. Amiens 26.dubna simult. 11,0,1. 27.dubna sans voir 3,2,0. Kolín n.R. 29.dubna 1,2,5. Berlín 2.května simult. 28,8,6. 4.května sans voir 8,1,1. Vratislav 27.května simult. 18,1,3. Lipsko 4.června sans voir 8,2,0. Brunšvik 5.června sans voir 7,1,2. Magdeburk 8.června sans voir 4,4,2. Lipsko-Reudnitz 10.června, simult. 26,1,1. Drážďany sans voir (dosud neznámo).

Do Prahy pozván byl proslulý mistr "Pražským klubem šachovým", jenž uspořádal dne 26.června v sále Konviktském veřejnou produkci ve hře naslepo současně s 10 hráči. Pět míst obsazeno bylo členy "Pražského klubu šachového" a to pány: dr. Jeitelesem, Linkem, Paschelesem, Porgesem a prof. Sobičkou, dalších pět míst přenecháno bylo kollegiálně členům "Českého spolku šachovního", z nichž přihlásili se pánové: K. Fiala, J. Kotrč, JUDr. A. Kvíčala, E. Miříčka a Jos. Pospíšil.

Zápas počal v pátek o půl sedmé z večera, ukončen teprve o 2. hod. s půlnoci. Zukertort seděl od hráčů zcela obličejem odvrácen, hlavu maje o ruku podepřenou, popíjeje ob čas černou kávu s ledem. Nesnadnou práci sprostředkovatele tahů mezi ním a hráči převzal p.J. Neustadt. S počátku tahy následovaly rychle za sebou, později však tempem volnějším. Amatéri velmi čteně shromáždění sledovali průběh partií, kupíce se tu, neb onde dle zajímavosti jednotlivých tahů neb sledující partie od čísla k číslu.

Prvního vítězství dobyl o 10 1/4 hod. p. E.Miříčka., jenž ohnivě na něj vedený útok v

gambitu Allgaier-Thoroldově velmi klidně a obezřele odrazil. "Blunder" Zukertortův v posledním tahu ztrátu pouze jen urychlil.

Střelcův gambit, ještě klassicky dle starého způsobu bráněný p. Porgesem, byl dvěma bezúčelnými oběťmi dvou bílých figur po 20. tahu ve prospěch Porgesa rozhodnut.

Třetím vítězem, o 3/4 11 byl p. JUDr. A.Kvíčala, v živé partii vídeňské, kterouž v 23 tazích matovou hrozbou spojenou s dobytím dámy ve svůj prospěch rozhodl. Nad obyčej klidným průběhem vyznamenávající se uherská hra p. dra. Jeitelesa zdála se mu býti vhodnou ku nabídnutí remisy, což učinil po 23 tazích o 11 hod.

O půl 12 hod. po 24 tazích vzdal se první pan K.Fiala, nemoha odolati břitkému, dobře theoreticky vedenému útoku v gambitu Evansově. Hlučný potlesk byl odměnou tomuto prvnímu úspěchu, jemuž následovaly další proti p.Linkovi ve hře vídeňské po 32 tazích o 12 1/4 hod., dále proti prof. Sobičkovi ve hře dvou jezdců v obraně po 36 t. o 1/2 1 a p. Jos. Pospíšilovi ve vytrvale až do konce bráněném gambitu Falkbeerově po 47 t. o 1 hod. půlnoční. Zbývající dvě hry vzbuzovaly stále ještě účastenství "řádných kybiců". Sicilská hra p. Paschelesova po zamítnutém jeho návrhu na remis s obnovenou silou vedena jest dále do hry střelců s pěšci, v níž po 70. tahu mistr podlehnouti musil o půl 2 hod. Zbývající poslední partie p. Kotrčova počata Zukertortovým otevřením, vedena oboustranně s velikou vzájemnou rezervou a klidností poukazující na remis až k tahu 52, kdež neočekávaným obratem hry partie rozhodnuta ve prospěch p. Kotrče.

Celkový výsledek pak jest tento: Zukertort vyhrál s pp. K. Fialou, Linkem, prof. Sobičkou a J. Pospíšilem, remisoval s p. drem. Jeitelesem a prohrál s pp. E. Miříčkou, Porgesem, drem. A. Kvíčalou, Paschelesem a J. Kotrčem.

Výsledek pro pražské hráče celkem uspokojující! Zukertort odjel do Mnichova a do Londýna hodlá se vrátiti koncem července. O jeho matchi se Steinitzem, rodilým z Prahy, podáme časem zprávu."

(Světozor 1885, čís. 29)

Zukertort,J - Pospíšil.J [C31]

sim. Praha /10 naslepo / 26.6. 1885

1.e4 e5 2.f4 d5 3.exd5 e4 4.Sb5+ c6 5.dxc6 bxc6 6.Sc4 Jf6 7.d4 Ja6? [7...Sd6] 8.Je2 Jg4? 9.0-0 Dh4 10.h3 Jh6 [10...h5!?] 11.De1! Df6 12.Jbc3 Dg6 13.Jg3 f5 14.Se3 Jb4 15.Vc1 Se6 16.Se2 Jf7 17.a3 Jd5 18.Jxd5 Sxd5 19.c4 Se6 20.d5! Sd7 21.dxc6 Sxc6 22.b4 Df6 23.b5 Sxa3 24.bxc6 Sxc1 25.Dxc1 0-0 26.c5 g6 27.Sb5 Vac8 28.Dc4 Vfd8 29.Je2 Vd3 30.Sd4 Dd8 31.Se5 Kf8 32.c7 Vxc7 33.Sxc7 Dxc7 34.c6 Jd6 35.Dc5 Vd2 36.Jc3 Kg7 37.Jd5 Vxd5 38.Dxd5 Db6+ 39.Kh2 Jxb5 40.Vb1 a6 41.Vxb5 axb5 42.Dd7+ Kh6 43.c7 Df2 44.Dd6 (České slovo 21.4.1934) 1-0

Zukertort,J - Kotrč,J [D40]

sim. Praha /10 naslepo/, 1885

1.Jf3 e6 2.d4 d5 3.e3 Jf6 4.c4 c5 5.Jc3 Jc6 6.Se2 Se7 7.b3 b6 8.Sb2 Sb7 9.Vc1 Vc8 10.0-0 0-0 11.Je5 cxd4 12.Jxc6 Sxc6 13.exd4 dxc4 14.bxc4 Dd7 15.Vc2 Vfd8 16.Vd2 Db7 17.f3 Vd7 18.Sd3 Vcd8 19.Kh1 /D/ 19...Jh5 20.Se4 Jf4 21.g3 Jg6 22.d5 exd5 23.cxd5 Dc7 24.Je2 Sb5 25.Ve1 Sb4 26.Vc2 Dd6 27.Jc3 Sa6 28.Dd2 Je5 29.Vec1 g6 30.a3 Sc5 31.Ja4 f5 32.Jxc5 bxc5 33.Vxc5 fxe4 34.fxe4 Sb7 35.Dd4 Ve7 36.V5c2 Db6 37.Dxb6 axb6 38.Vc7 Vxc7 39.Vxc7 Jd3 40.Sf6 Vb8 41.Vg7+ Kf8 42.Vxh7 /D/ 42...Sc8 43.e5 Jf2+ 44.Kg2 Jg4 45.d6 Jxf6 46.exf6 Se6 47.Ve7 Sf7 48.g4 g5 49.Vc7 Vd8 50.Vb7 Sd5+ (Šachový historický měsíčník 5-6/1998, str. 54 <Zlatá Praha a Světozor 1885>) 0-1

Zukertort,J - Kvíčala,A [C29]

sim. Praha /10 naslepo/, 1885

1.e4 e5 2.Jc3 Jf6 3.f4 d6 4.Jf3 Jc6 5.Sc4 h6 6.d3 Sg4 7.0-0 Jd4 8.fxe5 dxe5 9.Sxf7+ Ke7 10.Sc4 c6 11.a4 Db6 12.Kh1 Jxf3 13.gxf3 Sh3 14.Ve1 Df2 15.Vg1 g5 16.De2 Dh4 17.Se3 g4 18.f4 Jh5 19.fxe5 g3 /D/ 20.d4 Sg4 21.Vg2 Sxe2 22.Jxe2 Dxe4 23.Sg1 Jf4 (Šachový historický měsíčník 5-6/1998, str. 57. Zde uvedeno 1:0!?! Provéřit) **0-1**

Zukertort,J - Miříčka,E [C25]

sim. Praha /10 naslepo/, 1885

1.e4 e5 2.Jc3 Jc6 3.f4 exf4 4.Jf3 g5 5.h4 g4 6.Jg5 h6 7.Jxf7 Kxf7 8.d4 d5 9.exd5 De8+ 10.Kf2 Jd8 11.Sxf4 Sd6 12.Dd2 Kg7 13.Sxd6 cxd6 14.Ve1 Dg6 /D/ 15.Kg3 Jf6 16.Sd3 Jh5+ 17.Kh2 g3+ 18.Kg1 Df6 19.De3 Ve8 20.Je4 Df4 21.Dxf4 Jxf4 22.Jxd6 Vxe1+ (Šachový historický měsíčník 5-6/1998, str. 56) **0-1**

Zukertort,J - Sobička,J [C57]

sim. Praha /10 naslepo/, 1885

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.Jg5 d5 5.exd5 Jxd5 6.Jxf7 Kxf7 7.Df3+ Ke6 8.Jc3 Jce7 9.d4 c6 10.Sg5 h6 11.Sxe7 Sxe7 12.0-0-0 Sg5+ 13.Kb1 Vf8 14.De4 /D/ 14...Kf7 15.Jxd5 cxd5 16.dxe5 Se6 17.Sxd5 Sxd5 18.Vxd5 Dc8 19.f4 Se7 20.f5 Kg8 21.f6 Sxf6 22.exf6 Vxf6 23.Vhd1 Dc7 24.b3 Vf7 25.De6 Vc8 26.c4 Vcf8 27.Vd7 Df4 28.Vxb7 Kh7 29.Vxf7 Vxf7 30.Dd5 Dg4 31.h3 Df4 32.Dd3+ g6 33.Vd2 Ve7 34.g3 Df6 35.h4 (Šachový historický měsíčník 5-6/1998, str. 56) **1-0**

ČESKÁ ASSOCIACE ŠACHOVÁ

Z podnětu Českého spolku šachovního se konal v Praze 13.-14.června 1886 druhý sjezd českých šachistů. Zúčastnilo se jej 40 hráčů, rozdělených po osmi do pěti skupin (vítězové: K. Traxler, J. Kotrč, J. Paclt, K. Fiala, M. Porges). Na sjezdu se projednávalo vytvoření spolkového ústředí, ale jednání trvala patrně dosti dlouho, neboť ustavující schůze "České asociace šachové", mající za účel rozšiřovati a povzbuzovati zálibu pro šach a pěstovati vzájemnost mezi šachisty, pořádati pravidelné sjezdy, turnaje a vydávati časopisy a šachové tisky" se konala za účasti 21 členů až 2. února 1888. Předsedou byl zvolen Boh.Šnirch, jednatelem **František Moučka** (1854-1898), sekretář Českého spolku a redaktor řady šachových hlídek. Moučka byl první český šachový redaktor-profesionál a jedinečný propagátor českého šachu v cizině. Pracoval jako úředník banky Slavie,1882 obnovil šach.rubriku ve Světozoru, 1883 založil hlídku v Palečku, 1885 převzal po Dobruském hlídku v Humoristických listech, vedl rubriky ve Švandu dudákovi, České Thalii a Hlasu národa. Jeho nejvýznamnějším počinem na tomto poli bylo založení šach.rubriky ve Zlaté Praze nakladatele Otta 2.ledna 1885 a pak v Besedách lidu 1893. Otisky hlídek vyměňoval Moučka s cizinou (ovládal řadu cizích řečí) a propagačně pozdvihl úroveň českého šachu do té doby nebývale.

Činnost asociace, tak slibně ohlášená, byla ovšem nakonec velice skromnou. Její péčí byla vydána stručná publikace dr.Čeňka Zírta "**Dějiny hry šachové v Čechách**" (1888) a byl uspořádán třetí sjezd českých šachistů v Praze od 15.-16.srpna 1891, kde v hlavním turnaji zvítězil Jan Kvíčala 4 před Kotrčem a Traxlerem 3,5, Pacltem 3, Jos.Kvíčalou a Valentou 2,5 a

Anonymem z Brna, pod kterýmžto jménem se ukrýval **MUDr. Eduard Mazel**, jeden z největších propagátorů šachu na Moravě, vojenský lékař povoláním a historik problémového šachu zálibou, se 2 body. Tím organizační činnost této asociace skončila. Z druhého sjezdu českých šachistů jsme vybrali partii:

Dobruský - Valenta

Praha 13.6.1886

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jf6 4.0-0 Jxe4 5.d4 Se7 6.De2 Jd6 7.Sxc6 bxc6 8.dxe5 Jb7 9.Jc3 Jc5 10.Jd4 Sa6 11.Dg4! Sxf1 12.Dxg7 Vf8 13.Kxf1 Je6 14.Jf5! Sg5 15.Dxh7 Sxc1 16.Vac1 Dg5 17.Vce1 0-0-0 18.h4 Df4 19.Ve4 Dc1+ 20.Ve1 Df4 21.g3 Dc41 22.Kg1 Jd4 23.Jxd4 Dxd4 24.De4! Dc5! 25.Ve3 d5 26.Df5+ Kb8 27.Ja4 Dd4 28.Va3 c5? 29.Df6 c4 30.Dc6!

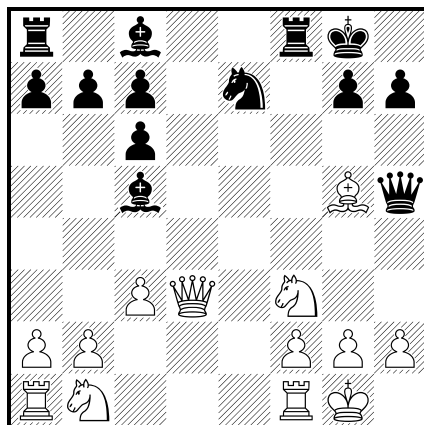
1-0

"Partie tato vyniká brilantní hrou bílého až do zajímavého ukončení", píše Moučka ve svém Návodu ku hře šachové z r. 1903, který k tisku z pozůstalosti připravil MUDr. Eduard Mazel.

Kotrč,J a spol. - Traxler,K a spol. [C64]

Praha, 1891

(Hrána konsultačně na III. sjezdu českých šachistů v Praze dne 15. srpna 1891. Bílé: Kotrč, Paclt, Pospíšil, černé: Dobruský, dr.Jos.Kvíčala, Traxler) **1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Sc5 4.c3 f5 5.Sxc6 dxc6 6.Jxe5 Dh4 7.0-0 fxe4 8.d4 exd3 9.Dxd3** [RR 9.g3 Dh3 10.Jxd3 Sg4 11.De1+ Je7 12.Jd2 Sd6 13.f3 Sf5 14.Je4 Sxe4 15.fxe4 Jg6 16.Sf4 0-0 17.Sxd6 cxd6 “-” Akopian,V-Rogers,I/New York 1998/CBM 64/[Wedberg] (17)] **9...Je7 10.Jf3 Dh5N** [RR 10...Dg4 11.Jbd2 “-” Yudasin,L-Rantanen,Y/Tbilisi 1987/EXT 97 (11)] **11.Sg5 0-0!**



12.Jbd2 [12.Dc4+ Jd5! 13.Dxc5 Vxf3 14.gxf3 Sh3!-+] **12...Jd5 13.Vae1** [13.Je4 Sf5 14.Dc4 Sxe4 15.Dxe4 Vxf3] **13...Sg4 14.Se3 Sd6 15.Jc4** (Podle obšírných poznámek M.I.Čigorina z Novoje Vremja, vide Zlatá Praha září 1891) **0-1**

Traxler,K - Moučka,F [C61]

Praha (free game) 1891

(Hrána volně o sjezdu českých šachistů v Praze 1891) **1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jd4** (Obrana nejčastěji užívaná Birdem. Černý dosáhne dosti brzo protiútok, zvláště když se vzdá krátké rochady) **4.Sc4 h5 5.Jxe5 Dg5! 6.Sxf7+ Kd8 7.Jg6 Dxc2 8.d3! Dxc1+ 9.Kd2 Jf3+ 10.Ke2 Jd4+ 11.Kd2 Dxc2 12.Kc3** [12.Jxh8 Dxf2+ 13.Kc3 Je2+] **12...Jb5+ 13.Kb3 Dxf2 14.Sg5+ Jf6 15.Sh4? Jd4+ 16.Kc4** [16.Kc3 De3! s hrozbou Je2+ atd./] **16...b5+ 17.Kc3 b4+ 18.Kc4 Sa6#** mat. Světozor 13.1.1893/ **0–1**

J.T. - Moučka,F [C50]

Praha, 1894

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jd4 4.Jxe5? Dg5! 5.Jxf7 Dxc2 6.Vf1 Dxe4+ 7.Se2 Jf3# (Besedy lidu 1.11.1894, p.č. 18) **0–1** (Tento známý trik proslavil po sedmácti letech velmistra Kostiče, jehož výhra s Mühllockem je citována snad ve všech sbírkách miniatur, na autorství Moučkovo se dávno zapomnělo! JK)

KOTRČ A TRAXLER

To byli dva naši nejlepší hráči před Oldřichem Durasem. **Jan Kotrč** (1862-1943) pocházel z města Bílska ve Slezsku, ale tzv. domovským právem příslušel do obce Libčany u Hradce Králové. Zde v Hradci absolvoval nižší třídy reálky a r. 1882 přišel do Prahy, kde studoval na české vysoké škole technické a kde také započal svoji šachovou dráhu. Vstoupil do Českého spolku šachovního a po J. Dobruském, který praktické hry již zanechal, stal se klubovním přeborníkem. Poněvadž se v klubu stejnou měrou pěstovalo i úlohářství, stal se z Kotrče záhy vynikající problemista. (Dvojice Kotrč-Traxler vydala sbírku svých skladeb "Šachové úlohy 1884-1910" ve Vídni r. 1910. Do konce své šachové činnosti jich však oba složili mnohem více a je trochu zarážející, že naši problemisté tyto dva své slavné předchůdce dosud neuctili důstojnou monografií.) Kotrčova hráčská síla vzrostla brzy natolik, že se r. 1892 odvážil změřit své síly s cizími borci na VII. sjezdu Německého šachového svazu v Drážďanech. Tato výprava, kterou absolvoval společně s brněnským A. Pernou, byla v té době smělym dobrodružstvím. Dnes ovšem díky informační explozi v podobě počítačových šachových programů každý dobře ví, co hraje přeborník Austrálie proti sicilské. Ale před sto lety znamenal přechod pražského, či brněnského šachisty jen z kavárny do kavárny nemalou výpravu, neboť noví soupeři znamenali také nový šach. A nejen způsob hry, ale i její pravidla se ještě různila. Kotrč byl ve své skupině hlavního turnaje s 5,5 body hladce první a to před Němci Kürschnerem a Schneidrem, kteří měli 4 body. Ve vítězné skupině však Kotrč třikrát prohrál a musel se spokojit dělením IV.-VI. ceny. Vítězem a šťastným majitelem mistrovského titulu byl P. Lipke z Magdeburku, pozdější účastník ještě několika mezinárodních turnajů.

Zde je na místě malé odbočení. Turnaje se tehdy hrávaly jen zřídka. A mezinárodní soutěže s možností dobytí mistrovského titulu tehdy pořádali v dvouletých intervalech vlastně jenom Němci. Uznávaní mistři, tj. vítězové mezinárodních turnajů, byli zváni na mistrovské turnaje v rámci kongresů Deutscher Schachbundu, ostatní mohli usilovat o titul mistra v tzv. hlavních turnajích. A jen vítěz takové několikasupňové soutěže (předskupiny a finále) se stával mistrem! Snad vůbec prvním českým šachistou, který se pokusil o mistrovské ostruhy v cizině, byl ivančický (později brněnský) advokát **dr. Albert Wlach**. Ten se zúčastnil hlavního turnaje při sjezdu Německého šachového svazu ve Vratislavi 1889. Dr. Wlach sice neuspěl,

ale aspoň hrál ve skupině, v níž zvítězil na svém prvním turnaji vůbec budoucí mistr světa Emanuel Lasker! Proto další malá odbočka:

Wlach Albert, JUDr., nar. ?, zemřel 17.6.1905 v Brně. Advokát v Brně a po jistou dobu na přelomu 90. let 19. století působil v Ivančicích. Průkopník šachu v Brně, spoluzakladatel Brünner Schachklub (1873) a Brünner Schachgesellschaft (1892). První český hráč, který se zúčastnil mezinárodního turnaje (Vratislav 1889, v předskupině hlavního turnaje byl 10. – zde debutoval též pozdější mistr světa Emanuel Lasker). Uspořádal korespondenční zápas Brno – Opava 1899. Vyhrál turnaje v Brně 1899 a 1905, byl od 1904 členem Spolku českých šachistů v Brně. Byl německé národnosti, měl však velmi přátelský vztah k českým kolegům.

Wlach,A - Prock,C [C67]

Brno, 1902

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jf6 4.0–0 Jxe4 5.d4 Se7 6.Ve1 (Obvyklé je 6.De2, ale i tah v textu slibuje trvalý útok) **6...Jd6 7.Sxc6 dxc6 8.dxe5 Jf5 9.De2** (Silnější je 9.Dxd8+ K nebo Sxd8 10.Sg5! a bílý má dobrou koncovku) **9...0–0?** (Jedině správné v této pozici je Jd4 a černý má solidní a pohodlnou hru) **10.Vd1 De8 11.b3 Se6 12.Sb2 Sc5?** (Nejlepší bylo ihned 12.-Vd8. Po c5 by hrál bílý 13.De4!) **13.Jbd2 De7 14.c4 Vfd8 15.Je4 Kh8 16.Vxd8+ Vxd8 17.Vd1! Vf8** (I po výměně věží stojí bílý lépe, protože Sc5 je v nebezpečí. Nejlepší ale bylo 17.-Vb8) **18.Jxc5! Dxc5 19.Dd2 h6 20.Sc3 De7 21.g3 e5 22.Dd3 Vb8 23.Kg2 Kg8 24.g4! Jh4+ 25.Jxh4 Dxb4 26.h3 De7** (Černý nemohl zabránit vítěznému postupu f-pěšce) **27.f4 g6 28.Kh2** Černý nemůže proti vítěznému f5 nic podniknout... Deutsche Schachzeitung 1902 ,366) **1–0**

Prvním z našich hráčů, kdo si troufl hrát šachy **korespondenčně v cizích soutěžích**, byl brněnský advokát Albert Wlach. Ten se zúčastnil koresp. turnaje francouzského šachového časopisu "La Stratégie", který se konal v r. 1889 a který suverénně vyhrál ruský matematik Andrej Andrejevič Markov. V knize "Oni igrali v šachmaty" (Moskva 1982) je uveřejněna následující krátká partie. Dr.Wlach není jejím hrdinou, ale jistě si zaslouží zmínku za odvalu.

Markov A. - Wlach A.

Koresp. turnaj La Stratégie 1889-90

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.d4 exd4 5.0-0 Jxe4 6.Ve1 Se7 7.Vxe4 d5 8.Vxe7+ Jxe7 9.Sf1 c5 10.b4 b6 11.Sa3 Dc7 12.bxc5 bxc5 13.Jbd2 0-0 14.Jb3 c4 15.Jbxd4 a6 16.Dd2 Sb7 17.Vae1 1-0

Kotrčovo šachové umění bylo v cizině ceněno. A na samém sklonku století se mu dostalo i oficiálního přiznání titulu mistra. Na II. Kolischově memoriálu ve Vídni 1899/1900 dosáhl v konkurenci rakousko-uherských mistrů, mezi nimiž byli např. Maróczy, Schlechter, Alapin, Marco a Wolf 5,5 bodu z 11 partií, což podle běžných usancí sjednávalo mistrovský titul oficiálně. Kolischův turnaj ale znamenal konec praktického Kotrčova působení. Cesta za pevným povoláním jej přinutila opustit Prahu a odebrat se do Vídně, kde setrval celých dalších 40 let jako ředitel tiskárny. Přesto v šachu pracoval dál. Velké zásluhy získal propagací královské hry ve vídeňských dělnických kruzích, řídil několik zdejších šachových hlídek (nejznámější byla v česky psaných Dělnických listech 1909-1914) a byl činný i literárně. V r. 1911 vydal ve Vídni česky návod pro začátečníky "Hra v šachy", v letech 1921-22 pak své hlavní dílo "Die Schachpartie" a v roce 1933 napsal zdařilý přehled moderních zahájení s Gerschenkronem. Ve dvacátých a třicátých letech dokonce vydával zajímavý časopis "Arbeiter Schachzeitung", který je dnes bibliografickou raritou.

Kotrčových partií je dnes známo hlavně ze starých šachových rubrik v novinách a časopisech více než 100. Jednou z nejstarších je tato:

Kotrč - Jos. Kvíčala

Užší zápas o I. cenu turnaje Českého spolku šachovního v Praze 1884.

1.e4 b6 2.d4 e6 3.Sd3 Sb7 4.Je2 c5 5.Jbc3 Jf6 6.Sf4 a6 7.dxc5 Sxc5 8.Jg3 d5 9.e5 Jfd7 10.Dg4 g6 11.h4 Jc6 12.0-0-0! Jcxe5 13.De2 Jxd3+ 14.Vxd3 Df6 15.Vf3 Dd4 16.Vd1 Dc4 17.Dd2 Sc6 18.b3 Db4 19.De2 Sd4 20.Vxd4! Dxd4 21.Sd6! Dxh4 22.Vf4 Dg5 23.Kb1 h5 24.Df3 Vh7 25.Jge2 Jf8 26.Jd4 Sd7 27.De3! Dxc2 28.De5 Sc8 29.Df6 Va7. Zde byla partie přerušena a později ji černý vzdal. Partii, dříve nepublikovanou, uveřejnil v č. 15/1925 Prácheňský kraj a pochází z dopisu úloháře Lad. Cimburka K.Traxlerovi z 24. května 1884.

Kotrč - Kuerschner

Drážďany 1892

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 Se7 5.e5 Jg8. Že by tento tah byl lepší, než obvyklé 5.-Jfd7, je svrchovaně nepravděpodobné, neboť černý má po něm velké nesnáze s vývinem. **6.Se3!** Nyní je jezdec na g8 odsouzen nadlouho k nečinnosti. **6.-c5 7.Dg4.** Zde ale bylo lepší 7.dxc5 Jd7 8.Sb5! Dc7 9.Dg4, neboť po 9.-Dxe5 10.Jf3 a 11.0-0 má bílý znamenitou hru. **7.-Kf8 8.dxc5 Jc6.** Tahem 8.-Jd7 mohl dostati černý svého pěšce zpět. Nyní zůstane bílý ve výhodě. **9.Jf3 Da5 10.Da4! Dxa4 11.Jxa4 Jb4.** Bezúčelný výpad. Bílý získá jen další tempo k vývinu. **12.Kd2! Sd7 13.Jc3 Vc8 14.a3 Jc6 15.Sb5.** Aby zmírnil tlak na bod e5. **15.-f6 16.Sxc6 Sxc6 17.b4 fxe5 18.Jxe5 Sf6 19.f4.** Bílý hraje od 10. tahu s dobrým pozičním rozhledem a pozoruhodnou silou. Stojí-li na e5 figura nebo izolovaný pěšec, nemá zde celkem význam, hlavní je, že černá hra zůstává ochromena. **19.-Jh6 20.Je2 Jf5 21.Jd4! Sxe5 22.fxe5 Jxd4 23.Sxd4.** Kotrč odhadl postavení zcela správně, když se nebál ani izolovaného pěšce e5, ani nestejných střelců. **23.-Ke7 24.a4! a6 25.Vhb1 Va8 26.Va3!** Jemná příprava pro příští kombinaci. Věž má nejprve opustiti sloupec a. **26.-Vhf8 27.Vg3 Vf7.** Lepší bylo Kf7. Následující elegantní a průrazný manévr nedal se ovšem tak snadno předvídati. **28.b5! axb5 29.axb5 Sd7 30.c6! bxc6 31.b6 Vb8 32.b7 Sc8.** Smutná nutnost, ale proti hrozbě Sa7 není nic jiného. Na 32.-Kd8 přišlo by ovšem nejdříve 33.Sb6+. **33.bxc8D Vxc8 34.Vb7+ Ke8 35.Vxg7 Vxb7 36.Vxb7** a bílý vyhrál. Poznámky mistra G. Marco ve Wiener Schachzeitung 1915.

Kotrč - Lion

Praha, září 1897

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 b5 5.Sb3 Jf6 6.0-0 Se7 7.d4 exd4 8.e5 Je4 9.Sd5 Jc5 10.Jxd4 Sb7 11.Jf5 0-0. Po slabší obraně černého dostane se nyní bílý k mocnému útoku. **12.Dg4 g6 13.Ve1** Bílý chrání pěšce věží, aby soupeř po Jxe5 nemohl vzít střelce d5. **13.-Je6 14.Jc3 Kh8.** Po Ja5 by přišlo 15.Sxb7 Jxb7 16.Je4. 15.Sxe6. Bílý se vzdává střelce, aby neztrácel čas a rychleji dostal do boje druhého střelce. **15.-fxe6 16.Jxe7 Dxe7 17.Sg5 Db4.** Konečně se černá dáma dostala do hry, ale velmi nevhodně. **18.Dh3 Je7 19.a3 Dc5 20.Sf6+ Kg8 21.b4 Db6!** Bílý nyní nesmí vzít jezdce: 22.Sxe7 Dxf2+ 23.Kh1 Vf3! a vyhraje. **22.Vad1 Jd5 23.Je4 Vae8 24.Dh6 Vf7 25.Vd3.** Bílý nestojí o zisk kvality po Jg5, raději hraje na přímý útok s hrozbami Vg3 i Vh3. **25.-Je7 26.Jg5 Jf5 27.Vxf7!** Správná oběť dámy. Další hra se stálými matovými hrozbami a tichými tahy je zajímavá. **27.-Jxh6 28.Jxh6+ Kf8 29.Vxd7 Vec8.** Ani jiné ústupy věže nejsou lepší a vedou ke stejné hře. **30.Jg4!** Hrozí pěkný mat ve dvou tazích (Sg7+ atd.) **30.-Ke8 31.Ve7+ Kf8.** Po Kd8 by rovněž přišlo 32.Vxh7+. **32.Vxh7.** Hrozí opět mat ve dvou tazích, podobně jako v 30.tahu, leč s druhé strany (oba maty jsou čisté),

zároveň však Vh8+ a mat jezdcem. **32.-Ke8 33.Se7 Kd7 34.Sc5+** a černý se vzdal.

Zkrácené poznámky jsou převzaty z Českých listů šachových, u jejichž zrodu v r. 1896 také Jan Kotrč stál a které jsou vlastně přímým předchůdcem našeho dnešního časopisu Československý šach. Mohli bychom vybírat z Kotrčových partií ještě mnoho dalších zajímavých ukázek, spokojíme se však se dvěma posledními.

Kotrč - S. Weigl

Hrána počátkem dubna 1912 v Procházkově kavárně ve Vídni.

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.d4 exd4 5.0-0 Sc5 6.e5 d5 7.exf6 dxc4 8.Ve1+ Kf8 9.Sg5 gxf6 10.Sh6+ Kg8 11.Jc3 Sg4. Lépe Sf8. **12.h3 Sh5 13.Je4 Sb6** (viz diagram) **14.Jxd4!! Sxd1 15.Jxc6 bxc6 16.Vaxd1 De7.** Na 16.-Sd4 jde 17.Ve3!. **17.Jg3 Dc5.** Nebo 17.-Db4 18.Jf5 Sc5 19.c3 s dalším Ve3. **18.Ve3 f5 19.Je4!** a černý se vzdal. Pochází z knížčky "Sborník partií" V.Kautského a L.Prokeše (Praha 1917).

Následující kombinaci pokládal Jan Kotrč za svoji nejlepší. Pochází z dávné korespondenční partie s J. Farkačem 1884/85 a glosy k ní z Arbeiter Schachzeitung 1927.

Diagram:

B: Kg1,Dh4,Ve1,Sd3,Sh6,pa2,c3,f2,f6,g5,h2 (11)

Č: Kg8, Dd6, Vf7, Sd7, Ja8, pa7, b7, c6, d5, g6, h7 (11)

"Byl to Evansův gambit a samotnou partii již nemám. Neobvyklé postavení černého jezdce vzniklo tak, že černý musel tahem Dc7 vypudit moji dobře postavenou dámu z g3, aby si zajistil trochu volnosti pohybu (Jb6-a8). Po Sg7 by nehrozilo Sxg6 vzhledem k následujícímu Vxg7 a černý by získal čas k tahu jezdcem. Hrál jsem proto ihned **1.Sxg6!** a po **hxg6 2.Sg7.** Černý je nucen brát **2.-Vxg7.** Okamžité braní věže nic nedává, naopak vyhrává tah **3.Dh6!**, který je pointou kombinace. Kryje-li černý věž 3.-Df8, rozhodne 4.fxg7 Dxg7 5.Dxg7+ Kxg7 6.Ve7+ K jakk. 7.Vxd7. Stane-li se však po 3.Dh6! Vh7, následuje 4.Dxg6+ Kf8 (jinak mat) 5.Dxh7 a vyhraje. Proto byl vynucen tah **3.-Vf7.** Nyní hrál bílý **4.Dxg6+ Kf8 5.Dh6+ Kg8 6.g6!** a hrozí mat ve 2 tazích. Po 6.-Vxf6 dá bílý rovněž mat, nezbývá tedy než **6.-Dxf6!** Následovalo **7.gxf7+ Dxf7** (jestli Kxf7, tedy Dh7+, Dg7+, Dxg7+, Kxg7, Ve7+ s dobytím střelce), načež odpor zlomilo **8.Ve3!** Po Sg4 přijde 9.Vg3 Df5 10.h3 atd.

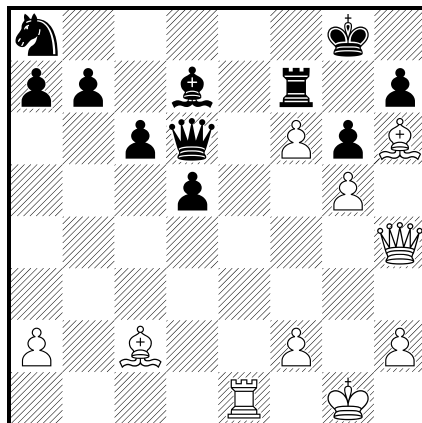
My jsme tu partii našli:

Kotrč,J - Farkač,J [C52]

koresp., 1885

(Korespondenční partie, hraná od listopadu 1885 do konce dubna 1886) **1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.b4 Sxb4 5.c3 Sa5 6.0-0 Jf6 7.d4 0-0 8.Jxe5 Jxe5 9.dxe5 Jxe4 10.Dd5 Sxc3 11.Jxc3 Jxc3 12.Df3 Ja4 13.Dg3 d5 14.Sh6 g6 15.Vad1** (Teorie pokračuje 15.Sxf8 dxc4 16.Sh6 Sf5 a černý má při zajištěném postavení dva pěšce za kvalitu) **15...c6 16.Sg5 f6** (Na jakýkoliv ústup dámy následovalo: 16...Dd7 17.Sf6 Dg4 18.De3 Dh5 19.Se2 a vyhraje, nebo 16.-Db6 17.Sf6 dxc4 18.Df4 Jc5 19.Dh6 Je6 20.Vd6 a vyhraje) **17.exf6 Vf7** [17...Vxf6 18.Dh4 Kg7 19.Vfe1+-] **18.De5** (Zamezuje Jb2 a stísňuje posici černých) **18...Jb6 19.Sb3 Df8** (Zajímavé pokračování zamýšlel bílý na: 19...Jd7 20.Vxd5 cxd5 21.Dxd5 De8 22.Dxf7+ Dxf7 23.Ve1 Dxb3 /Nejlepe/ 24.Ve8+ Kf7 25.Ve7+ Kg8 26.axb3 a černý nemůže prohru zamezit, an jezdcem nesmí táhnout

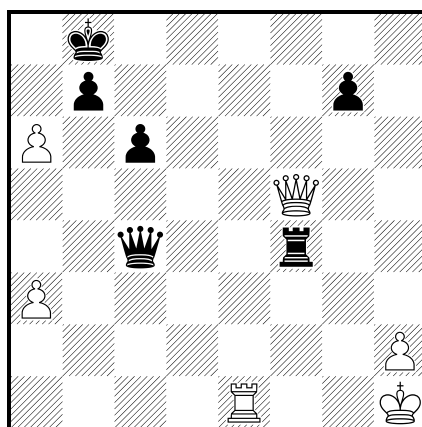
pro f7+ <Jf8 Sh6>, rovněž střelcem, ani věží) **20.Vfe1 Sf5** [20...Jd7 21.Vxd5 Jxe5 /cxd5 přivedí pozici předešlou/ 22.Vdxe5 Sd7 23.Ve7 Se8 24.Sh6 Dxb6 25.Vxe8+ Vxe8 26.Vxe8+ Df8 27.Ve7 a bílý vyhraje] **21.Df4 Ve8 22.Sh6 Vxe1+ 23.Vxe1 Dd8 24.g4 Sd7 25.g5 Ja8** (Jest těžko nalézt dobrý tah pro černého, avšak učiněný tah není valný) **26.Sc2 Dc7 27.Dh4 Dd6**



28.Sxg6! hxg6 29.Sg7 Vxg7 30.Dh6! Vf7 (Nejlépe) **31.Dxg6+ Kf8 32.Dh6+ Kg8 33.g6 Dxf6** (Jediný tah, jenž hru prodlouží) **34.gxf7+ Dxf7** [34...Kxf7 35.Dh7+] **35.Ve3** (J.Kotrč - Zlatá Praha 1886, Nr.30, 9.7.) **1-0**

A nyní zkuste sami vyřešit jednu z mála Kotrčových studií, pocházející z roku 1906 a vzniklou, jak jinak, z praktické partie: B: Kh1,Df5,Ve1,pa3,a6,h2 (6) Č:Kb8,Dc4,Vf4,pb7,c6,g7 (6)

Kotrč,J
studie, 1906



„Bílý vyhraje. Jedna z mála studií, které jsem vytvořil. Pochází z partie a pokládám ji za nejlepší. Je málo známá, vznikla v roce 1906) **1.Ve8+ Ka7** [1...Kc7 2.Da5+ s matem/] **2.Va8+! Kb6** [2...Kxa8 3.Dc8+ Ka7 4.Dxb7# mat/] **3.Da5+!! Kxa5 4.axb7+ Kb6 5.b8D+ Kc5 6.Va5+ Kd4 7.Dxf4++-** (Arbeiter Schachzeitung 1927, Nr.1, 10. Jan Kotrč) **1–0**

VÍDEŇ 1899/1900

II. Kolischův memoriál (17.12.-4.1.)

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Body	Cena	Místo
1	Maróczy G.	-	½	½	1	1	1	1	1	½	1	½	1	9	1000 K	Pešť
2	Bródy M.	½	-	½	½	½	0	½	1	1	1	1	1	7,5	675	Sybín
3	Schlechter C.	½	½	-	½	½	1	½	½	½	1	1	1	7,5	675	Vídeň
4	Alapin S.	0	½	½	-	½	1	½	½	0	1	1	1	6,5	500	Vídeň
5	Marco G.	0	½	½	½	-	½	½	½	1	1	0	1	6	300	Vídeň
6	Wolf H.	0	1	0	0	½	-	½	0	1	1	1	1	6	300	Krnov
7	Zinkl A.	0	½	½	½	½	½	-	½	½	½	1	1	6	300	Vídeň
8	Kotrč J.	0	0	½	½	½	1	½	-	0	½	1	1	5,5	150	Praha
9	Popiel I.	½	0	½	1	0	0	½	1	-	0	0	1	4,5	100	Lvov
10	Albin A.	0	0	0	0	0	0	½	½	1	-	1	1	4	50	Vídeň
11	Schwarz A.	½	0	0	0	1	0	0	0	1	0	-	1	3,5		Vídeň
12	Prock C.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0		Uh. Brod

Kolischův turnaj rakouských mistrů ve Vídni.

Letošní rok bohat byl šachovými turnaji. Počaly v Llandudně, první událostí r.1899 byl turnaj londýnský, důležitý byly amsterodamský, kodaňský, baltický, moskevský, v Saratoze, Montrealu, Durbanu atd. Důstojné zakončení tvoří vídeňský. Na počest zemřelého mistra a mecenáše šachového, barona I. Kolische, nese jeho jméno. "Hereford Times" tázaly se s výčitkou, proč nepořádat turnaj Zukertortův, Morphyho atd., proč Kolisch mohl si koupiti nezvyklou tuto čest. Neshledáváme výčitku vhodnou. Jednak měl turnaj předchůdce v Anderssenově turnaji v Lipsku 1877, ba dokonce ve Vizayanagaram turnaji v Londýně 1883, který děkoval jméno své jen zlatu svého mecenáše. Kolisch naproti tomu jest zjev šachově velmi sympatický, který i bez svých tisíců franků, šachu věnovaných, pamětního turnaje stejně jako Zukertort by si zasloužil. Narodil se r. 1837 v Prešpurku, žil ve Vídni jako kupec a později jako žurnalista a učitel šachu. Jako šachový společník hraběte Kušeleva podnikl daleké cesty a usadil se v 70tých letech jako bankéř ve Vídni. R. 1874 přesídlil se svým závodem do Paříže, zbohatnul značně, byl v Sasku povýšen do šlechtického stavu, a r. 1882 usadil se opět ve Vídni, kdež r. 1889 zemřel. Jeho šachové úspěchy jsou četné a závažné. V turnajích vyhrál I. cenu v Cambridge 1860 a v Paříži 1867. V matčích porazil Harrwitze, Barnesa, Horwitze, Medleye, Šumova, Rosenthala, remisoval s Anderssenem v Paříži 1860, Paulsenem, Hirschfeldem. Přičinil se o turnaje v Badenu 1870 a Vídni 1873 a 1882. Po smrti jeho, vdova pí. Irma Kolischová věnovala značné sumy na turnaje ku jeho počtě. Prvý byl

1890, druhý od 17.prosince 1899 do 4.ledna 1900. Účastnilo se ho 12 hráčů s tímto výsledkem (viz tabulka).

(Šachové listy 1900, 15)

"Abychom nabídli dokonalý obrázek Kolischova turnaje (1899), přinese Wiener Schachzeitung všechny partie téhož po kolech" - psal v únorovém čísle WS 1900 Georg Marco. Ale jako obvykle (pro nával látky aktuálnější) svůj slib nesplnil a ve WS se objevilo pouze 21 partií z prvních 4 kol! Ostatní jsme převzali z jiných pramenů, jako jsou Deutsche Schachzeitung, Deutsches Wochenschach, Šachové listy, šachová rubrika Zlaté Prahy a Světozora aj.

Vídeňský šachový turnaj

(Fejeton z "Wiener Abendpost" 4.1.1900)

Šest stolů a u každého dvojice hráčů. Šachové hodiny pilně tikají. Bezhlasy klid, koberce tlumí kroky. Diváci šeptají, ukazují, kývají, smějí se - Psst! a umlkají. Tu je s napětím očekáván rozhodující tah skupinkou pevně sevřenou, tam samozřejmost, která přijde a musí přijít a je již předem očekávána. Intenzivní zahloubání všech počtářských, kombinačních sil lidského mozku do tak abstraktní záležitosti, jako je tato, koncentrace za každou cenu - zde nachází svůj výraz dvanáckrát jinak. Chlad a sebevědomá rozvaha je vrozena jen málokterým. Většina k tomu musí být teprve vychovávána jako nervózní synové podivné doby. Cílenou energii, zaťatost, hrozivou rozhodnost - a moudrou opatrnost lze číst z obličejů. Pro všechny tyto muže není v této chvíli na světě nic důležitějšího, než jejich partie. Mládí a stáří zde tvrdě soupeří, odvaha se zkušeností, amatér s profesionálem. Vysoký, vytáhlý mladý muž s trojúhelníkovým obličejem, hlubokýma chladnýma očima a malým knírkem sedí naproti staršímu, zpocenému pánovi, který pokrývá svoji vestu cigaretovým popelem a jemuž se na špičce nosu houpá cvikr. V těsné blízkosti rezavá hlava umělce a tvůrce, tam tloušťák, který si osvěžuje svůj rozchuchaný účes voňavkou, vedle nápadný obličej jako z pergamenu, pak opět ještě bezvousý mladíček. Pohodlný povaleč sedí naproti rafinovanému nepříteli, který pln nebezpečných lstí, leč s chladným obličejem zaduman tak, že přemýšlení se zdá být ztělesněno pohledem. Melancholicky zadumaně vyhlíží také elegantní pán cizokrajného vzhledu krásných černých vlasů. Jeden z hráčů by mohl být pokládán za cigánského primáše v civilu, přesto mu nechybí vrozené vídeňské rysy. Ve vedlejším sále se analyzuje, sekýruje, dokazuje, vyvrací. Partie jsou ještě čerstvé a již demonstruje patologická šachová anatomie na vlas přesně, nač vašnosta vlastně zemřel. A uvnitř tikají dál šachové hodiny. Diváci šeptají, ukazují, naznačují, smějí se - Psst! - a když se stane něco mimořádného, obracejí se oči v sloup a hlavami se pochybovačně krotí. Přesto hrají mistři dál, jak sami pokládají za dobré a správné, nijak neovlivněni bezhlasy souhlasem či tichou nespokojeností. - A teď Kolischův turnaj rakousko-uherských mistrů skončil, lité boje jsou dobojovány, ceny rozděleny. Obvykle se hrálo to nejjistější, nikoliv nejzábavnější, střízlivě, nudně, teoreticky. Vídeňská šachová škola je známa mnoha vyrovnanými hrami. Chybí jí opravdová podnikavost. S vážnou oddaností a záslužnou opatrností pouštějí se bojovníci do přesně propočtených variant španělské a italské hry, dámského gambitu, které jsou již dávno puncovány jako solidní a bezpečné. Prvním vítězem je pan Géza Maróczy z Uher. Předvedl doslovnou bezchybnost. Jeho mysl pracuje s podmíněnou spolehlivostí. V železném řetězu jeho úvah se spojuje kroužek za kroužkem bez mezer, spolehlivě a pevně. Všechny jeho partie jsou štrikovány železem, velmi solidní, trvalá práce. Pan Karl Schlechter z Vídně, který dělí druhou a třetí cenu s panem Brodym byl již dopředu obecně kandidátem první

ceny. V důsledku své solidní hry neprohrál Schlechter v tomto turnaji jedinou partii, ale remízy mu zabránily v rychlejšímu postupu. Schlechter, učený teoretik a hluboký analytik, ovládá všechny jemnosti zahájení. Rád vyčkává, nechce-li soupeř udělat nějakou chybu. Ale i v šachu často vyhrává jen ten, kdo riskuje. - Pan Nikolaus Bródy z Klausenburgu také nejraději - nepodniká nic a přeje si mít svůj jistý půlbodík. Do dobrodružství se tento silný muž nepouští, ale soupeře, který se odváží rušit jeho klid, vyhodí na chodbu, či z okna. Pan Šimon Alapin (IV) vlastně náleží k ruské škole Čigorina - Šifferse. S mimořádnou odevzdaností se pokouší zavést do praxe jím vymyšlené teoretické novinky a zkouší jako odvážný lékárník vše, co se užívá, na vlastní kůži. Když jeho královský koník, zvaný "Hippopotamus" ucítí vůni Eau de Cologne v nozdách, pak skáče odvážně z g1 na e2, nikoliv, jak se patří, na f3. H. Wolf, G. Marco a A. Zinkl dělí se o V., VI. a VII. cenu. Wolf má v každém případě odvalu. Je to neohroženost mládí, které ještě nenasbíralo žádné špatné zkušenosti. Je vždy osvěžující, vidět při práci mladou sílu, ať již maluje, zpívá, hraje komedii, či šachy. Zinkl, jinak c. a k. poštovní úředník, hraje velmi rozvážně, uměřeně, flegmaticky, zakládá vše od počátku na remízu a také prohrál jednu jedinou partii proti Maróczymu. Pravá vídeňská škola! Nikdo to nebude mít lehké, položit ho na lopatky. - Georg Marco, vždy dobře naladěný sekretář Šachového klubu, nechal tentokrát ve štychu všechny, včetně sebe. S milým humorem snášel svoje nezdary. Důstojně prohrávat je ještě těžší, než důstojně vyhrávat. Bez výmluv a omluv nechal za sebe mluvit fakta. Pan Jan Kotrč (VIII) z Prahy se projevil jako velmi důmyslný a elegantní hráč, jeho styl připomíná styl štyrského mistra Johanna Bergera z Grazu, stejná pevná korektnost. Oba přišli k živé partii od šachového problému. Kotrč náleží k nejvýznamnějším problemistům své vlasti a česká problémová škola čítá mnoho dobrých jmen. - Ignaz v. Popiel, na něhož upírá hrdě zraky polská šachová veřejnost, je také subtilní analytik, který výsledky svých výzkumů nosí sebou v malé knížce, aby čas od času nahlédl do svých mystických záznamů. - Nepravidelné partie předváděl pouze odvážný šachový husar Adolf Albin. Tento rozený odvážlivec dává přednost drzým útokům před opatrnými a pohodlnými remízami a je nepřítel bezmyšlenkového filistovství. Starý harcovník Adolf Schwarz připravil Marcovi citelnou porážku, když mu teoreticky vyhranou partii prakticky sebral. Teoretické triumfy v turnajové hře byly však tentokrát jen teoreticky odměňovány. - Pan Camillo Prock převzal pro tentokrát nevděčnou roli hraběte Verganiho (turnaj v Hastingsu) a Mr. H.W.Trencharda (Wien 1898). Pan Prock měl nul mnoho. Přesně řečeno bývají však nuly různé. Za mnohé až k rozhodující chybě zcela mistrovsky vedené partie zaznamenal pan Prock čestnou nulu nekvalitnější ražby. Kolischův turnaj představuje ne právě špatný list v dějinách vídeňského šachu. Páni analytikové budou ještě dlouho pracovat na zbytcích této slavnosti. Tragické s komickým často sousedí. Tak si jednou myslel Bródy, že proti Wolfovi zahrál strašlivou chybu a prohrál v důsledku strašlivého zmatku. Údajné "přehlédnutí" se ale později ukázalo jako skvělý prvotřídní mistrovský tah. A jinak! Albin nabídl Maróczymu dámu a nechal ji na braní. Dlouho zkoumal opatrný Maďar, zdali není v tom tahu skrytá léčka, než ji s chutí schlamstl. - To se mistrům stává a může sloužit všem salátům jako útěcha. "Nejlepší tahy jsou často činěny z nejzavrženějších pohybů."

(Wiener Schachzeitung, Nr. 1 Januar 1900, p. 27-29)

Několik Kotrčových partií z Kolischova memoriálu:

Schwarz,A - Kotrč,J [C59]

Wien II.Kolisch mem. /05/, 1899

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.Jg5 d5 5.exd5 Ja5 6.Sb5+ c6 7.dxc6 bxc6 8.Se2 h6 9.Jh3 Sc5
10.d3 0-0 11.c3 Sb6 12.Jd2 Sf5 13.Jf3 Ve8 14.Jfg1 Dd7 15.b4 Jb7 16.a4 a5 17.Se3 Dc7
18.Dd2 Jd5 19.Kf1 Sxe3 20.fxe3 Db6 21.e4 Je3+ 22.Ke1 Jxg2+ 23.Kf1 Je3+ 24.Ke1 Se6
25.Vb1 Vad8 26.Vb2 Jg2+ 27.Kf1 Je3+ 28.Ke1 Jc4 29.Dc1 Jxb2 30.Dxb2 axb4 31.cxb4 Vd4
32.b5 Jc5 33.Jf2 Jxa4 34.Da1 Da5+ 35.Kf1 Dxb5 36.Jf3 Vb4 37.Kg2 Vb2 38.Ve1 Jc3 39.Sf1
Db6 40.d4 exd4 41.Kg3 c5 42.Jd3 Va2 43.Dc1 Sc4 44.Jde5 Sxf1 source: New-Yorker Staats-
Zeitung, 10 JAN 1900; NY Times, 12 JAN 1900 0-1

Marco,G - Kotrč,J [C73]

Wien II.Kolisch mem. /6/, 1899

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 d6 5.0-0 Jf6 6.Sxc6+ bxc6 7.d4 Jd7 8.Jc3 Se7 9.Se3 0-0
10.Dd2 Vb8 11.b3 De8 12.Vfe1 f6 13.Dd3 Kh8 14.Je2 exd4 15.Sxd4 Je5 16.De3 c5 17.Sc3
Sd8 18.Jg3 Df7 19.h4 Jg6 20.Jf5 Je7 21.Jxe7 Sxe7 22.Vad1 Ve8 23.g4 Sf8 24.Df4 Kg8 25.Jh2
Sb7 26.Jf1 Ve6 27.Jg3 Vbe8 28.Sa5 Ve5 29.c4 Sc6 30.f3 Sb7 31.Sc3 V5e6 source: New-Yorker
Staats-Zeitung, 17 JAN 1900 “-“

Kotrč,J - Alapin S. [C42]

Wien II.Kolisch mem. /7/, 1899

1.e4 e5 2.Jf3 Jf6 3.Jxe5 d6 4.Jf3 Jxe4 5.d4 f5 6.Sd3 Jd7 7.0-0 Se7 8.Jc3 Jdf6 9.Ve1 d5 10.Je5
0-0 11.f3 Jxc3 12.bxc3 c5! 13.Sg5 c4 14.Sf1 Sa3 15.Vb1 a6 16.Dd2 b5 17.g3 Db6 18.h4 Se6
19.Kh2 Vae8 20.Df2 Da5 21.Sd2 Sc8 22.Sh3 Dc7 23.Sg2 Sd6 24.De2 Ve7 25.f4 Je4 26.Va1
Sa3 27.Vab1 Vee8 28.Sf3 Ve6 29.Sg2 Vee8 30.Sf3 Sb7 31.Sxe4 fxe4 32.Vf1 Dd8 33.Se3 Sc8
34.Vh1 Sd6 35.Vhf1 Se6 36.Kg1 Sh3 37.Vfe1 Dc8 38.Dd2 Ve7 39.Kh2 Se6 40.Vg1 Sg4
41.De1 Sh5 42.Dd2 Sg4 43.De1 Sh5 44.Dd2 Vb7 45.g4 Se8 46.h5 Vf6 47.f5 Sf8 48.Dc1 Vfb6
49.a3 a5 50.Va1 Va6 51.De1 Dd8 52.Vg2 Vba7 53.Kh3 Df6 54.Df2 Dd8 55.De1 Df6 56.Df2 “-“

Kotrč,J - Wolf H. [C73]

Wien II.Kolisch mem. /9/, 1899

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 d6 5.Sxc6+ bxc6 6.d4 f5 (Nová varianta, v knihách neuvedená.
Je zajímavá, ale asi nekorektní) 7.dxe5 (Šlo ji snad vyvrátit takto: 7.Jc3! fxe4 8.Jxe4 d5 9.Jeg5!
e4 <9.-h6 10.Jf7! Kxf7 11.Jxe5+, nebo 9.-Se7 10.Jxe5 Sxg5 11.Dh5+ g6 12.Dxg5> 10.Je5 a bílý
má výhodu, např. 10.-Jh6 11.Jxe4 dxe4 12.Sxh6 gxh6? 13.Dh5+ Ke7 14.Df7+ atd.) 7...fxe4
8.Jg5 (Ještě lepší je 8.Jd4! dxe5 9.Dh5+) 8...d5 9.e6 Df6 (9.-Sc5 10.Jxe4) 10.Jf7 Sxe6 11.Jxh8
g6 12.Jc3 Sd6 13.Je2 Je7 14.Se3 c5 15.c3 Jc6 16.Da4 Sd7 17.Dc2 Je5 18.0-0-0 Sb5 (Černý
měl pokračovat v útoku 18.-Jd3+ 19.Kb1 Vb8 20.b3 c4) 19.Jf4 c6 20.h4 a5 21.g3 a4 22.Jhxc6
hxc6 23.Kb1 Kf7 24.Ka1 Sc4 (Hrozí Sb3) 25.Dc1 Kg8 26.g4 Jf3 (Nebo 26.-Jxg4 27.Vg1 Df5
28.Vxg4 Dxg4 29.Vg1 Dd7 30.Vxg6+ s vítězným útokem) 27.g5 Dg7 28.h5 Sb3 29.h6 Df7
30.h7+ Kh8 31.Jxg6+ (Bílý vede útok velmi energicky) 31...Dxg6 32.Vh6 Dxh6 (Poslední
pokus) 33.gxh6 Sxd1 34.Dxd1 Kxh7 35.a3 (záchranný tah - hrozilo Vg8) 35...Va7 36.Dh1 d4
37.cxd4 cxd4 38.Sxd4! Ve7 39.Dd1 c5 40.Se3 Se5 41.Dxa4 1-0

Kotrč,J - Schlechter K. [C82]

Wien II.Kolisch mem. /11/, 1899

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0 Jxe4 6.d4 b5 7.Sb3 d5 8.dxe5 Se6 9.c3 Sc5 10.Sc2

0-0 11.Jbd2 Jxd2 (Nejlépe. Jestli Jg5, tedy 12.Jxg5 Dxc5 13.Je4 atd. s lepší hrou bílého) **12.Dxd2** (Dle Laskera nejlépe) **12...Ve8** (Zdá se nejlepší obranou proti hrozícímu Jg5) **13.b4** (Nejlepším pokračováním v útoku je Df4. Bílý očekával ústup střelce na b6, v kterémžto případě by obdržel pěkný útok tahem Jg5 neb Dd3) **13...Sf8 14.a4 g6 15.axb5 axb5 16.Vxa8 Dxa8 17.h3** (Zamezuje útok na pěšce e5 tahem Sg4) **17...Sg7 18.Ve1 Jd8** (Ihned f6 bylo by chybným pro ev. oběť kvality: 18.-f6? 19.exf6 Sxf6 20.Vxe6 Vxe6 21.Dxd5 atd.) **19.Jd4 Sd7 20.f4 f6 21.exf6 Vxe1+ 22.Dxe1 Sxf6 23.Se3 Jf7 24.Sd3 Jd6 25.Sf2 De8 26.Dxe8+ Sxe8 27.Se3 Sd7 28.Kf1 c6 29.Ke2 Kf7 30.Sf2 Jb7 31.Sb1** (Zamezuje postup c5, který by nyní byl špatným, např: 31.-c5? 32.bxc5 Jxc5 33. Sa2 atd.) **31...Jd8 32.g4 Je6 33.Jxe6 Sxe6 34.Sd4 Se7** (Schlechter hledí se vyhnouti výměně, ježto by pak měl horší hru. Partie tato rozhodovala o pořadí všech cen výjma první, devátou a desátou, pochopitelně, že obě strany hrály na výhru) **35.Kf3 Sh4 36.Sd3 Sd7 37.Se2 Se1 38.Sd3 Sc8 39.Ke2 Sg3 40.Kf3 Se1 41.Ke2 Sg3 42.Ke3 Sd7 43.Kf3 Se1 44.Ke2 Sg3 45.Kf3 Se1 46.f5! g5! 47.Se5 h6 48.Ke2 Sh4 49.Kf1 Sc8** (Remisa. Jediná chance na výhru bylo přivoditi postavení Kf1,Sf3, černý Sc8. V tom případě snad mohl bílý hrát c4, bxc4, b5, Sb7, b6 s intencí Sd1, Sc2, f6, Sf5. Černý se však může tomu vyhnouti, když drží střelce na diagonále e8-c6. Jan Kotrč – Národní listy 1900) “-“

"**Karel Traxler**, vlastenecký kněz, biskupský vikář, konsistorní rada a děkan v Dubu, mistr českého umění šachového, narozen 17.1.1866, zemřel 15.5. 1936." Tato slova jsou vytesána do Traxlerova náhrobku ve Veselí n. Lužnicí. Narodil se ve Vlachově Březí, okres Prachatice, kde se již jako kvartán naučil šachu. Později studoval v Českých Budějovicích a r. 1885 zde založil šachový kroužek. Od 1. ledna 1886 řídil šachovou rubriku v časopise Tábor. Jako kaplan vystřídal pak několik farností, až byl jmenován katechetou ve Veselí nad Lužnicí. I zde založil šachový kroužek, který pak v letech 1898, 1901 a 1902 uspořádal zdařilé sjezdy jihočeských šachistů. Pak Traxler přesídlil na faru v Dubu u Vodňan, kde zůstal až do své smrti. Byl šachistou všestranným, jako praktik vynikl zejména v mládí. Již r. 1886 vyhrál I. cenu ve skupinovém turnaji, na sjezdu šachistů 1891 v Praze dělil 2.-3. cenu. Roku 1902 na sjezdu ve Veselí obsadil první místo před tehdy ještě mladým Durasem. Jejich zajímavé střetnutí probíhalo takto:

Traxler - Duras

Veselí n. Lužnicí 6.8.1902

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.c3 Jf6 5.d4 exd4 6.cxd4 Sb4+ 7.Sd2 Sxd2+ 8.Jbxd2 Jxe4 9.d5 Jxd2 10.Dxd2 Jb8 11.d6 0-0 12.Vc1 Jc6 13.dxc7 Dxc7 14.0-0 Da5. Lépe bylo vyvinout dámské křídlo tahem 14.-d6. **15.Dd6! Db4 16.Sxf7+! Vxf7 17.Vxc6 Dxb2 18.Ve1 Df6 19.Dd5!** a černý se vzdal. Po 19.-Dd8 přijde 20.Jg5 atd.

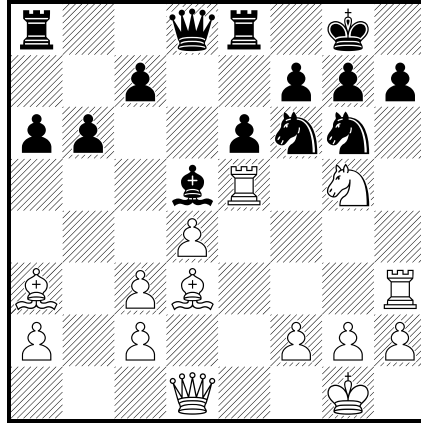
K turnajové hře však Traxler mnoho příležitostí neměl. Církevní vrchnost pro tuto zálibu pochopení neměla. Více se proto věnoval skládání šachových úloh a dovedl mistrně přenášet zásady úlohové tvorby do praktických partií. Kombinace byla pro něho vším. Dva kombinační závěry jeho partií jistě potěší:

Traxler,K - Znojemský,A [C10]

Praha (Český spolek šachovní), 1899

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Sb4 4.exd5 Dxd5 5.Jf3 Je7 6.Sd3 0-0 7.0-0 Sxc3 8.bxc3 Jg6 9.Jg5 Jd7 10.Vb1 Jf6 11.Vb5 Dd8 12.Sa3 Ve8 13.Ve1 a6 (Lépe ihned 13.-b6 s násl. Sb7) **14.Vbe5! b6**

15.V1e3 Sb7 16.Vh3 Sd5

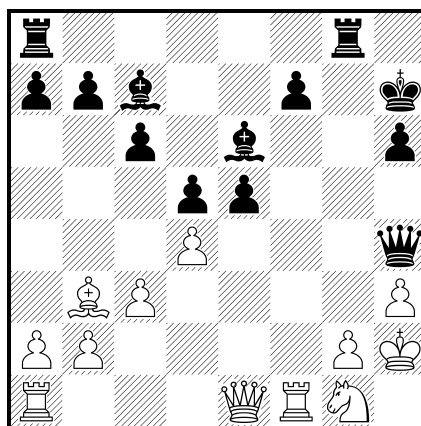


/D/ 17.Jxh7! Jxh7 18.Veh5 Jf6 19.Dg4!! (Překvapující obrat!) 19...Jxg4 (Tím černý vychází vstříc tužbám problemisty: následuje čistý mat!) 20.Vh8+ Jxh8 21.Sh7# (Kautský,Prokeš - Sborník partií, č 66) 1-0

Vančura,J - Traxler,K [C50]

Praha (ČSpŠ), 1908

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.0-0 Jf6 5.d3 d6 6.h3 0-0 7.Sg5 Se6 8.Sb3 h6 9.Sh4 Je7 10.Sxf6 gxf6 11.Jc3 Kh7 12.Kh2 (Příčina všech nesnází bílého, po 12..Jh4 Vg8 13.Df3 Jg6 14.Jf5 měl zcela dobrou hru) 12...Jg6 13.Je2 Vg8 14.d4 Sb6 15.c3 c6 16.Jfg1 d5 17.f4 exf4 18.Jxf4 Jxf4 19.Vxf4 Sc7 20.e5 fxe5 21.Vf1 Dh4 22.De1



(Nyní následuje krásné zakončení partie – diagram) 22...e4+ 23.Kh1 Vxg2! 24.Kxg2 Vg8+ 25.Kh1 Sxh3!! (Po vzetí dámy násl. čistý a ekonomický mat. Kautský,Prokeš - Sborník partií,

č.4) 0-1

V mém archivu je na 80 Traxlerových partií. Je to jen část jeho tvorby a kdo se o Traxlera zajímá, nezbyvá než mu doporučit moji knížečku "**Dokument o Karlu Traxlerovi**", vydanou v Brně 1987 jako program šachového turnaje Memoriál ing. V.Olexy. Přesto si dovoluji uvést ještě jednu kombinační hru, zakončenou taktickým obratem, který byl poprvé použit v partii Weiss-Schalopp v Norimberku 1883, což uvádí sám Traxler v článku "Původnost a nápodobení v partii" v I. ročníku Českých listů šachových.

Traxler - Veselý

Praha 27.8.1895

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 dxe4 5.Sxf6 Dxf6 6.Jxe4 Dd8 7.Sd3 b6 8.Jf3 Sb7 9.0-0 Se7 10.c3 0-0 11.Dd2 Jbd7 12.Vae1 Jf6 13.Jxf6+ Sxf6 14.Je5 De7 15.f4 g6 16.Ve3 Sg7 17.f5! Sh6 18.f6 De8 19.Jg4 Sxe3+ 20.Dxe3 Kh8 21.Dh6 Vg8 22.Vf4 Df8 23.Je5! a černý se vzdal.

Svůj článek Traxler končí: "*Abychom vzhledem k této okolnosti nové a časové porovnání o poměru problému k partii učinili, tvrdíme, že problemisté drží se soukromého vlastnictví a majetku, ani hráči praktičtí holdují komunismu. Co jeden vynajde, všem prospívá.*"

Traxler byl vynikajícím glosátorem, napsal mnoho zajímavých článků, uveřejněných v našem časopise i v řadě šachových hlídek. Zejména jeho šachové humoresky jsou vtipné a dodnes čtivé a zasloužily by souborného vydání. - Kromě toho byl Traxler neúnavným propagátorem korespondenční hry a stál u kolébky tohoto šachového odvětví u nás. Jako redaktor šachové rubriky v Táboře vypsál, řídil a taky vyhrál první korespondenční turnaj v českých zemích od 15. prosince 1886 do konce roku 1887. Řídil a vyhrál i druhý náš koresp. turnaj v r. 1893-4 a jako spoluredaktor Českých listů šachových podnítil první český korespondenční turnaj všeobecný, již za účasti 32 hráčů v r. 1897 a jeho úspěšnou reprízu 1898 za účasti 48 hráčů ve skupinách. - Do teorie šachu se Traxler nesmazatelně zapsal svou dobrodružnou variantou ve hře dvou jezdců v obraně: **1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.Jg5 Sc5!?**, která je dodnes předmětem teoretických i praktických výzkumů. Na ukázkou aspoň dvě slavné Traxlerovy partie v jeho variantě:

Reinisch - Traxler

Hostouň 20.března 1890

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.Jg5 Sc5 5.Jxf7 Sxf2+ 6.Ke2 Jd4+ 7.Kd3 b5!! 8.Sb3 Jxe4! 9.Jxd8 Jc5+ 10.Kc3 Je2+ 11.Dxe2 Sd4+ 12.Kb4 a5+ 13.Kxb5 Sa6+ 14.Kxa5 Sd3+ 15.Kb4 Ja6+ 16.Ka4 Jb4+ 17.Kxb4 c5 mat.

Mikyska - Traxler

III. český turnaj korespondenční 1896

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.Jg5 Sc5. Originelního tohoto pokračování užil vůdce černých s úspěchem v mnoha partiích. **5.Jxf7.** Lépe bráti střelcem. **5.-Sxf2+! 6.Kf1.** Běže-li bílý králem, následuje Jxe4+ s dalším Dh4 a černý má prudký útok. **6.-De7 7.Jxh8 d5 8.exd5 Jd4 9.c3.** Opatrnější je Se2 nepustiti černého střelce na g4. **9.-Sg4 10.Da4+ Jd7! 11.Kxf2.** Na 11.cxd4 jde Df6 12.dxe5 Df4 a vyhraje. **11.-Dh4+ 12.Ke3.** Ustoupí-li král na f1, následuje 0-0 s vítězným útokem. **12.-Dg5+ 13.Kf2 Df5+! 14.Kg1 0-0-0 15.cxd4 Vf8 16.h3 Df2+ 17.Kh2**

Sxh3! 18.Kxh3 a černý dá mat v 8 tazích. Poznámky dle Kautský,Prokeš - Sborník partií ,Praha 1917.

Traxler jako úlohář začínal r. 1884. Jeho první příspěvek doprovodil v listárně Světozoru František Moučka slovy: "*Dalším cvičením docílíte zajisté úlohy vhodné!*". Osmnáctiletý mladík si vzal náležité ponaučení a již 26. července 1884 přinesl Světozor jeho první výtvar na diagramu. Od té slavné chvíle až do posledních dnů skládal Karel Traxler vynikající práce, z nichž více než polovina ještě čeká na "znovuobjevení", jsouc roztržštěna v nesčetných listech a rubrikách. Velmistr šachové skladby Vladimír Pachman nešetří ve své knize Šachová úloha (1953) slovy chvály na Traxlerovu adresu: "*Traxlerova tvorba ukazuje životnost tvůrčích zásad zakladatelů české školy. Tato životnost jejich díla, schopnost rozvíjet je stále k novým hodnotám, vyplývá právě z oné protidogmaticnosti, jíž se Pospíšilova teorie tak výrazně liší od jeho pozdějších reformátorů - Havla i Palkosky. Zatím co někteří stoupenci klasického směru viděli jádro dědictví zakladatelů české školy v obsahu jejich prací, Traxler prokázal, že takové hledisko je nesprávné. Obsah úlohy se musí měnit, vyvíjet se k novým výbojům, nemá-li česká škola ustrnout a tím i odumřít. Traxler ukázal, že živým jádrem národního odkazu zakladatelů české školy je jejich pojetí úlohy, chápání všech jejích stránek, konkrétní chápání jednoty všech uměleckých požadavků podle osobitého charakteru obsahu, odpor k jakékoliv jednostrannosti. Právě proto musíme v Traxlerovi vidět skladatele, jenž nejhloběji pochopil a dále rozvinul dědictví zakladatelů české školy.*"

Mně se osobně velice líbí jedna z posledních Traxlerových úloh, uveřejněná i v Albu FIDE:

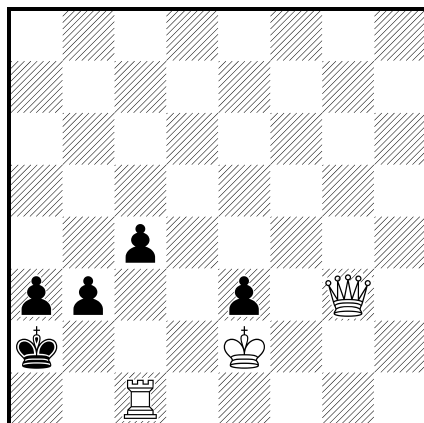
Karel TRAXLER

Jihočeský sport. týdeník 1935

B: Ke2,Dg3,Vc1 (3)

Č: Ka2,pa3,b3,c4,e3 (5)

Mat 3. tahem



Řešení: 1.Vh1! c3 2.Dg1!, 1.-b2 2.Db8!, 1.-Kb2 2.De1 atd.

ŽIVÁ ŠACHOVÁ PARTIE

IV. sjezd českých šachistů byl opět dílem Českého spolku šachovního (Česká asociace šachová již zašla na úbytě). Konal se ve dnech 24.-26.srpna 1895 v rámci národopisné výstavy. Hrál se v menším sále Měšťanské besedy na Vladislavské ulici. 28 účastníků bylo rozděleno do sedmi skupin. Vklad činil 1 zlatý a pro každou skupinu byly určeny dvě ceny v cenných nebo uměleckých předmětech. Těmi přispěli zejména vynikající sochaři, jako Myslbek, Procházka, Popp, Šnirch a Vosmík. Vítězi hlavního turnaje se stali O.Valenta, Alex. Popov (oba z Prahy) a J.Těšík z Pardubic, ve skupinách vedlejších zvítězili V.Šátka (Praha), Ferd. Horák (Ronov), B.Tichánek (Brno) a A. Černovský z Písku. Součástí sjezdu byl samozřejmě řešitelský turnaj, konzultační partie, Kotrčova simultánka a také pozoruhodná šachová expozice. Mezi vystavenými předměty byla např. Šnirchova závesná šachovnice, české klubovky podle modelu Šnirchova, lité figurky šachové bratří Čermáků z Hořovic, prvotisky o šachu jednající, totiž Hlasatel s článkem Jungmannovým, Kalendář Časník, Rodinná kronika Nerudova i první české šachové knihy. Sjezd navštívili hrabě dr. Vladimír Lažanský (předseda národopisné výstavy) a hrabě dr. Eug. Černín, "kteří živě zajímali se o postup turnaje, sledující napínavé zápasy mladých našich matadorů", jak praví podrobná zpráva o IV. sjezdu ve Světozoru 6.9.1895.

Ale hlavní atrakcí Národopisné výstavy se staly šachové partie se živými figurami, provedené 15., 25., 28., 29. září a 6. října. Podle dobových zpráv měřila šachovnice 2204 m2 a jednotlivé figury byly představovány celými skupinami pěšími i na koních s družinou v úhrnném počtu 256 osob v nádherných válečných kostýmech z doby Jiřího Poděbradského, jehož vítězství nad Matyášem Korvínem u Vilémova roku 1469 partie alegoricky znázorňovala. Partii důmyslně sestavil dr. Jan Dobruský, hudbu obstaral Karel Pospíšil, historické kostýmy navrhl malíř Karel Štápfel.

Na mohutný účinek tohoto divadla vzpomínal po letech prof. Karel Zmatlík takto: *"Nevím, jak tento špektákl působil na lidi dospělé a zejména na šachisty, ale pro nás kluky to byla podívaná, která stála za vidění. Rozlehlá plocha výstavního amfiteátru byla proměněna v obrovskou šachovnici, na níž jednotlivé figury byly představovány celými skupinami, jež v historických krojích vypadaly velmi malebně. K partii, která byla uměle sestrojena, aby pohyby figur, kde např. věže byly představovány válečnými husitskými vozy, koňmi taženými, byly technicky snáze proveditelné, vydán byl vzletný slovní doprovod, jenž nás kluky uváděl přímo v nadšení. Jak by také ne, když jednotlivé šachové operace byly vysvětlovány např. takovými větami: "Beneš z Veitmile vrhá se přímo v tábor nepřátel a sráží se prudce se samým Matyášem", nebo "Rytíř Vlček poráží mocným útokem Jindřicha z Plavna" a když nakonec "Matyáš odtržen od svých nadobro a sevřen oděnci b o j o v n é královny Johany (chudák král Jiří!) před Jiřím se pokoří a meč svůj mu odevzdává", kterýmižto slovy byla interpretována konečná matová katastrofa. Pro představitele královny Johany, manželky krále Jiřího, podařilo se nalézt bezvousého bratra Sokola (oholení mužové byly tenkrát vzácností), takže na svém válečném oři vypadala takřka půvabně, horší to bylo s královnou uherskou. Dlouho jsme nemohli pochopit, proč je zahalena její tvář tak hustým závojem, až teprve při jednom z pozdějších předvedení podařilo se nám zjistit, že horní její ret zdobí pěkný knírek a proto tedy ten závoj."*

ČIGORIN V PRAZE A PLZEŇSKÉ

Velkým propagačním činem Českého spolku šachovního byla návštěva ruského mistra M.I.Čigorina, ke které došlo na popud spolku po skončení slavného turnaje v Norimberku 1896. Čigorin přijel spolu se svým učitelem Em. Šiffersem. Nutno si uvědomit, co znamená Čigorinovo jméno v šachové historii, abychom docenili význam této návštěvy pro Prahu a český šach vůbec. - Ruský velmistr, jemuž bylo v té době 46 let, překročil již zenit své slávy, ale jeho jméno tehdy stále patřilo k nejslavnějším na světě. Od jeho zápasů o mistrovství světa se Steinitzem (1889 a 1892) uplynulo jen pár let a v živé paměti byl jeho skvělý boj na patrně nejsilněji obsazeném turnaji minulého století v anglickém Hastingsu 1895. Zde Čigorin předstihl Laskera, Steinitze a dr. Tarrasche, tři tehdy nejsilnější hráče světa a dobyl v turnaji II. cenu za nováčkem šachové arény Američanem Pillsburym (jehož v Hastingsu ovšem porazil). O první místo přišel ruský mistr porážkami s vyloženě slabšími hráči, což bylo bohužel jeho "specialitou". Miláčkem českých šachistů byl jako Rus, jako Slovan. A kromě toho byl nejvýraznějším představitelem staré kombinační školy, které Praha dávala přednost před suchou a střízlivou pozici hrou, jak ji vytvořili Steinitz a Lasker. - Ruští mistři přijeli do Prahy 14. srpna 1896. Ubytováni byli v hotelu "U černého koně" a již první večer v přátelské besedě předvedli své partie z Norimberka. Šiffers pak hrál volné partie s Janem Kotrčem (+1 -1 =1). V sobotu po prohlídce Hradčan hrál Čigorin Evansův gambit proti konzultující trojici Moučka, Popov, Valenta. Partie skončila remízou. Šiffers mezitím podlehl v sicilské obraně proti Švejdovi, Těšíkovi a Tuzarovi a pěknou závěrečnou kombinací porazil Kotrče. V neděli 16. srpna navštívili hosté lékárnickou výstavu a odpoledne se opět hrálo. Čigorin remizoval s trojicí dr. Miříčka, dr.Pollak a Valenta. V pondělí po společném snímku (kdopak jej dnes asi má?) hrál Čigorin několik lehkých partií a pak rozehrál s Kotrčem černými italskou hru. Partie byla přerušena (příštího dne skončila remízou) a večer absolvoval Čigorin simultánku proti 26 soupeřům. - Všechny partie zahájil tahem 1.e2-e4. V necelých pěti hodinách vyhrál 20 partií, prohrál se Švejdou a Kosterkou a remizoval s Popovem, Kellnerem, dr. Josefem Kvíčalou a dr. Boučkem. Legenda praví, že základem úspěchu bodrého dr. Boučka bylo to, že během simultánky vypil 16 (!) půllitrů plzeňského piva, zatímco Čigorin se spokojil s pouhými 15 ! Úterý bylo dnem odpočinku. Ve středu byly hrány dvě vážnější partie: Čigorina s Kotrčem a Šifferse proti konzultujícím Moučkovi, dr. Musilovi a Švejdovi. V obou zvítězili ruští mistři pěkným útokem. Večer se pochopitelně v zápasech pokračovalo. Kotrč prohrál a remizoval s Čigorinem a Šiffers společně s Moučkou prohráli boj s konzultanty dr. Kvíčalou, dr. Miříčkou a Pacltem. - Pak nastal čas rozloučení. Jménem všech českých šachistů vzdal díky oběma milým hostům Dr. Antonín Kvíčala. Čigorin rusky poděkoval za sympatie mu projevené a Šiffers připomenul, že se nenadál tak vřelého přijetí a že se cítil mezi českými přáteli jako doma. Tehdy obvyklá dorozumivací řeč mezi Slovany -němčina- se příliš neuplatnila, neboť Čigorin jinak než rusky neuměl! Ve čtvrtek ráno odjeli ruští mistři přes Varšavu do Petrohradu. To byl počátek aktivnějších česko-ruských styků šachových ...

Čigorin pak několikrát obsírně rozebíral ve svých hlídkách různé české partie a v našich rubrikách (Zlatá Praha, Světozor) se velmi často objevovaly Čigorinem glosované partie z ruského časopisu "Niva". Partie, které oba slavní Rusové v Praze před stoletím sehráli, shromáždil dr.V.Fiala a publikoval je v Československém šachovém bulletinu 1994, č. 10. My se zde spokojíme s jedinou ukázkou:

Čigorin -Kotrč

Praha 1896

1.e4 e5 2.Jc3 Sc5 3.f4 d6 4.Jf3 Jc6 5.Sc4 Jf6 6.d3 Sg4 7.h3 Sxf3 8.Dxf3 Jd4 9.Dg3 De7
(Vzetím pěšce c2 vydává se černý v nebezpečí, následuje 9.-Jxc2+ 10.Kd1 Jxa1 11.Dxg7 atd.) **10.Kd1 Vg8 11.Vf1 Jh5 12.Dg4 Jf6 13.Dh4 h6 14.fxe5 dxe5 15.g4** (Jestli 15.Sxh6, tedy Vh8. Černý stojí nyní zcela bezpečně a může pomýšlet na protiútok) **15.-Je6 16.Je2 0-0-0 17.Sd2 g5 18.Sxe6+** (Pěšce h6 bílý ovšem vzítí nemohl) **18.-Dxe6 19.Dg3 /diagram/ 19.-Jxe4** (Černý volil tuto kombinaci, která remis zajišťuje, aby zamezil útok bílého na čáře f) **20.dxe4 Dd6 21.Dd3** (Jediný tah. Jestli 21.Dc3, tedy Sb4, na 21.De1 vyhraje Se3) **21.-De7 22.Df3 Dd6 23.Dd3 De7**. Dáno za remis.

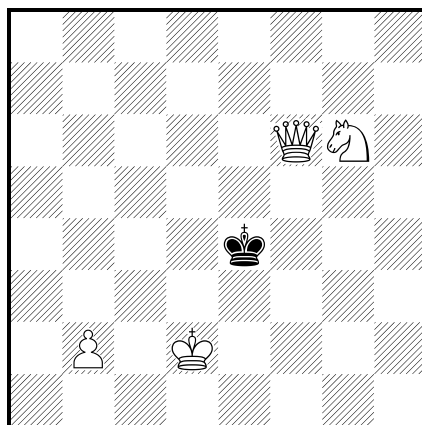
(J.Kotrč v Českých listech šachových 1896, 133)

Z DÁVNÝCH DOB OLOMOUCKÉHO ŠACHU

Snad první zmínky o šachu v Olomouci nacházíme ve starých ročnících "**Leipziger Illustrierte Zeitung**", kde šachovou hlídku vedl vídeňský mistr **Ernst Falkbeer**. Již v letech 1845-1847 se zde objevují zašifrovaná jména úspěšných řešitelů z Olomouce (O.A-M, W-R.M. a podobně) a v roce 1848 dokonce již i úlohy pana **Josefa Mandelblüha** (1802-1873). Třeba tato zajímavá trojtažka:

Josef Mandelblüh

193 Leipziger Illustrierte Zeitung 12.2.1848



B: Kd2,Df6,Jg6,pb2 (4)

Č: Ke4 (1)

Mat 3. tahem

Řešení: **1.b4 Kd5 2.Da6 Ke4 3.Dd3** mat.

Bayer C.-Schulz

C30

Olomouc 1861

1.e4 e5 2.f4 Sc5 3.Jf3 Jc6 4.Sc4 Jf6 5.Jc3 d6 6.d3 0-0 7.fxe5 dxe5 8.Sg5 Dd6 9.Jb5 De7 10.Sxf6 gxf6 11.Dd2 f5 12.Dh6 Kh8 13.Jxc7 Dxc7 14.Df6+ Kg8 15.Jg5 Se7? [15..Se6] 16.Sxf7+ Vxf7 17.Dxf7+ Kh8 18.Dxh7+ mat. L. Bachmann – Aus vergangenen Zeiten) 1-0

Staudigl - Bayer,K [C31]

Wien, 1853

1.e4 e5 2.f4 d5 3.exd5 e4 4.c4 Sc5 5.Je2 Jf6 6.d4 exd3 7.Dxd3 0-0 8.Se3 Sb4+ 9.Jd2 Ve8 10.0-0-0 c6 11.Db3 a5 12.dxc6 Jxc6 13.Je4 De7 14.Jxf6+ Dxf6 15.Sd4 Jxd4 16.Jxd4 Dxf4+ 17.Kb1 Sg4 18.Jf3 Ve3 19.Da4 Sf5+ 20.Ka1 Va3 (Tento a následující tah jsou velmi duchaplné a hodny velkého mistra problému) 21.Db5 Vc3 22.Se2 Vc2 23.Dxb7 Vb8 24.Dd5 Vxe2 (rychleji vedlo k cíli Vxb2) 25.c5 g6 26.Vhf1 Se6 27.Dd6 Sc3 (Opět ostrá kombinace, která spolu s násl. skvělou obětí věže vynutí mat) 28.Dxf4 Sxb2+ 29.Kb1 Se5+ 30.Kc1 Vb1+ 31.Kxb1 Sxa2+ 32.Kc1 Sb2# mat. Wiener Schachzeitung 1855, in: L.Bachmann - Aus Vergangenen Zeiten, Band II, p.322) 0-1

Založení Českého spolku šachovního v Olomouci 1897

V I. ročníku Českých listů šachových 1896 byla na konci každého čísla tzv. "Listárna". Zde se stručnými větami vyřizovala korespondence se čtenáři. Odpověď pražské redakce Stanislavu Trčalovi z Kroměříže tehdy zněla: *"Děk za Váš zájem. Kroměříž a Olomouc je v čele ruchu šachového na Moravě."*

To již zásluhou pánů řídících učitelů v.v. Samuela Mikulky a Josefa Pelíška existoval v Olomouci šachový kroužek v Národním domě.

A o rok později byl 10.července 1897 založen v Olomouci nevelkým hloučkem nadšenců první český šachový spolek na Moravě "Český spolek šachovní". V prvním výboru spolku zasedali dr. Jan Ošřádal jako předseda, Samuel Mikulka, Josef Pelíšek, profesor Bohumil Tichánek a Otakar Pavelka jako členové a Antonín Daněk a P.Jakub Knap jako náhradníci výboru. Vznik spolku byl událostí nemalého významu jak pro moravský šach, tak pro českou menšinu v Olomouci. Tehdy měli Němci v rukou veškerou politickou i hospodářskou moc. A vedli přirozeně i v kultuře a sportu.

"Klubovna ČSŠ v Národním domě byla původně v dosti prostorné herně v přízemí s okny do zahrady. Dnes na tomto místě stojí kuchyně. Po přestavbě Národního domu byla klubovna přemístěna do herny v prvním poschodí. Na čelní stěně visí dodnes veliký zarámovaný a zasklený obraz hlásící, že je zde klubovna ČSŠ. Ale v této klubovně se hrály pouze žurfixy, jako dosud. Klubovní turnaje a meziklubovní utkání se hrály ve velké i malé klubovně, v nichž se konalo i školení hráčů. Vánoční turnaje se hrály ve velké klubovně s okny do třídy 1. máje, v hotelu Palác, v agitačním středisku č.1 na nám. Míru 11, poslední ve vysokoškolských kolejích ve tř. 17. listopadu v sále kina."

(Jan Mohapl - 70 let olomouckého šachu)

Spolek uspořádal ve dnech 19.-21.srpna 1899 v Olomouci první šachový sjezd na Moravě, spojený se skupinovými turnaji o šestnácti účastnících ve skupinách po 4 hráčích. Vítězi se stali dr.J.Kvíčala, Josef Pelíšek, Ladislav Vetešník, F.Dittrich a

J.Vařica.

Ale nejvýznamnějším úspěchem českých šachistů Olomouce na konci 19.století i na dlouhou dobu potom bylo vítězství **Otakara Pavelky** na tzv. hlavním turnaji sjezdu Deutscher Schachbundu v Kolíně n.Rýnem 1898, kde jako první Čech v historii šachu dobyl titulu mistra!

Kolín n.Rýnem 1898 - hlavní turnaj

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Body
1. Pavelka O.	-	1	1	0	1	1	0	x	0	1	1	x	x	0	1	1	1	1	x	12
2. Batsmegyey A.	0	-	0	x	x	1	1	1	x	0	x	1	x	x	1	1	1	1	1	12
3. Malthan F.	0	1	-	0	x	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	x	1	11
4. Exner V.	1	x	1	-	x	1	1	1	0	0	0	1	0	x	1	x	0	x	1	10,5
5. Flad A.	0	x	x	x	-	x	1	1	1	x	x	1	0	0	0	1	x	1	1	10,5
6. Pelzer F.W.	0	0	1	0	x	-	x	0	1	1	0	x	1	1	1	1	1	0	1	10,5
7. Thones C.	1	0	1	0	0	x	-	0	0	1	1	1	1	x	x	1	1	0	1	10,5
8. Keidanski H.	x	0	1	0	0	1	1	-	x	1	0	0	1	1	0	x	1	1	x	10
9. Dusold J.	1	x	1	1	0	0	1	x	-	1	0	x	0	0	1	1	0	1	x	10
10. Bodenstein P.	0	1	0	1	x	0	0	0	0	-	1	0	x	1	1	x	1	1	1	9,5
11. Kunstmann G.	0	x	0	1	x	1	0	1	1	0	-	x	1	1	0	x	1	x	0	9,5
12. Sohége M.	x	0	0	0	0	x	0	1	x	1	x	-	1	1	0	1	x	1	1	9,5
13. Schubert O.	x	x	0	1	1	0	0	0	1	x	0	0	-	1	0	0	1	1	1	8,5
14. Oppenheim A.	1	x	0	x	1	0	x	0	1	0	0	0	0	-	x	1	1	x	1	8,5
15. Schwann W.	0	0	0	0	1	0	x	1	0	0	1	1	1	x	-	1	0	x	0	7,5
16. Hoppe O.	0	0	0	x	0	0	0	x	0	x	x	0	1	0	0	-	1	1	1	6
17. Lederer M.	0	0	0	1	x	0	0	0	1	0	0	x	0	0	1	0	-	1	x	5,5
18. Schultz C.	0	0	x	x	0	1	1	0	0	0	x	0	0	x	x	0	0	-	1	5,5
19. Rausch M.	x	0	0	0	0	0	0	x	x	0	1	0	0	0	1	0	x	0	-	4

Pavelka,O - Malthan,F [C00]

Köln hl.t.A, 1898

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sd3 c5 4.exd5 exd5 5.dxc5 Sxc5 6.Jf3 Jf6 7.0-0 Sg4 8.Jc3 Jc6 9.h3 Sh5 10.Sg5 Jd4 11.Se2 Jxe2+ 12.Dxe2+ Se7 13.Vfe1 Sxf3 14.gxf3 Kf8 15.Vad1 Dd7 16.Jxd5 Sd6 17.Jxf6 (Altoaner Schachspalte Nr.36, Altona, September 10, 1898. From M.Reinhardt) **1-0**

Batsmegyey,A - Pavelka,O [C52]

Köln hl.t.A, 1898

1.e4 e5 2.Sc4 Sc5 3.Jf3 Jc6 4.0-0 Jf6 5.b4 Sxb4 6.c3 Sa5 7.d4 d6 8.Da4 (To v Bilguerovi je, nikoliv však 8.-a6!) [8.dxe5 dxe5 9.Db3 0-0 10.Sa3 Jxe4] **8...a6 9.d5 b5 10.Sxb5 axb5 11.Dxb5 0-0 12.Dxc6 Sa6 13.Ve1 Sd3 14.Sg5 Db8!** (Hrozící ztrátu dámy po Sb5 lze krýt jen těžkými obětmi. Deutsche Schachzei tung 1898, 145/ **0-1**)

Pavelka,O - Exner,V [C22]

Köln hl.t.A, 1898

1.e4 e5 2.d4 exd4 3.Dxd4 Jc6 4.De3 Se7 (Pokládáme Sb4+ nebo Jf6 za silnější) **5.Jc3 Jf6 6.Dg3** (Obvyklé, ale slabé pokračování. Lepší je 6.Sc4 0-0 7.Jge2 s dobrou hrou) **6...d5!** (po 0-0 by vedlo 7.Sh6 Je8 8.h4 k silnému útoku. Tah v textu je výtečný a zcela vyvrací poslední tah bílého) **7.exd5** (Bílý nemá lepší tah. Po 7.Dxg7 násl. Vhg8, po 7.Jb5 0-0 8.Dxc7 dxe4 s velmi dobrou hrou) **7...Jxd5 8.Jxd5** [8.Dxg7 Sf6 - ale lepší bylo 8.Sd2-] **8...Dxd5 9.c3** (Lepší i když

nedostačující obranu nabízelo 9.Sd3, zatímco 9.Dxg7 nešlo pro De6+ 10.Se2 Sf6 s dalším 11.-Jb4) **9...Sf5** [9...Jb4 10.cxb4 Sxb4+ 11.Ke2 Se6!→ 12.f4 (12.Dd3 De5+ 13.De3 Db5+ 14.Kf3 Dh5+→) 12...De4+ 13.De3! Dc2+ 14.Kf3! 0-0-0 15.h3 /ještě nejlépe/ 15...Sc5 16.De1 Vd1 17.De2 Vd3+ 18.Dxd3 Df2+ 19.Ke4 f5+ 20.Ke5 Ve8→] **10.Se2 Je5** (Černý stojí lépe a vede hru do výhodné koncovky) **11.Jh3 Jd3+ 12.Sxd3 Sxd3 13.Jf4 De4+ 14.De3** [14.Se3 0-0-0] **14...Sc5! 15.Dxe4+ Sxe4 16.0-0 0-0-0 17.Ve1** (Trochu lepší bylo 17.Se3. Černý nyní využije svoji pozici mistrovsky) **17...Vhe8 18.h4 Sc6! 19.Vxe8 Vxe8 20.Sd2 Vd8! 21.Se1** [21.Vd1 Sa4] **21...h6 22.g3 g5 23.hxg5** (Trochu lépe ihned Jg2) **23...hxg5 24.Jg2 f5 25.Vc1 f4!** (Černý vede koncovku opravdu výtečně) **26.gxf4 gxf4 27.Jxf4 Vh8 28.Kf1 Sf3 29.Je2 Vh1+ 30.Jg1 Sd6 31.c4 Sh2** (Pozn.R. Charousek - Deutsches Wochenschach 1898, 359 <=Pesti Hirlap>) **32.Vc3 Vxg1#** ("Partii tuto zaslal nám p. Pavelka spolu s jinými jako ukázkou hry v hlavním turnaji v Kolíně nad Rýnem." Zlatá Praha 9.9.1898) **0-1**

Pavelka,O - Batsmegyey,A [C11]

Köln match, 1898

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Sd3 c5 5.exd5 cxd4 6.Sb5+ Sd7 7.Dxd4 Sxb5 8.Jxb5 Da5+ 9.Jc3 Se5 10.Dh4 Jxd5 11.Sd2 Sb4 12.Jge2 Jc6 13.0-0 Jxc3 14.Sxc3 Sxc3 15.Jxc3 0-0 16.Vad1 Vad8 17.a3 Db6 [17...Df5 18.Je4 Vd4 19.Vxd4 Jxd4 20.Jg3] **18.Ja4 Dc7 19.c4 Je5 20.b3 Jg6 21.De4 Vxd1 22.Vxd1 Vd8 23.Vxd8+ Dxd8 24.Dc2 Dc7** [24...Dd4] **25.Dc3 Je5 26.h3 b6 27.c5 bxc5 28.Dxc5 Dxc5 29.Jxc5 Kf8 30.Kf1 Ke7 31.Ke2 Kd6 32.Jd3 Jc6 33.Ke3 a5** [33...Kd5] **34.b4 axb4 35.Jxb4 Ja5 36.Kd4 e5+ 37.Kc3 f5 38.Jc2 h5 39.h4 Kc5 40.Je3 g6 41.g3 e4 42.Jg2 Jc4 43.Jf4 Jxa3 44.Jxg6 Jb5+ 45.Kd2 Kd4 46.Jf4 Jd6 47.Jxh5 Jc4+ 48.Ke2 e3 49.f3 Jd6 50.Jf4 Jb5 51.Jg2 Jc3+ 52.Ke1 Kd3 53.h5 Jd5 54.Jf4+** (V.Fiala -Cologne 1898, Olomouc 1997, p.247) **1-0**

Tyto i následující události jsou zmíněny ve dvou vzácných starých tiscích: Památnících Českého spolku šachovního v Olomouci z let 1937 a 1947. Dovolíme si z těchto pramenů ocitovat některé zajímavé pasáže, přehledy vítězů olomouckých místních turnajů, župních sjezdů a pod. Více o sjezdu v Kolíně n.Rýnem se dočtete v publikaci dr.V. Fialy a J. Kalendovského z Šachové agentury CAISSA-90 v Olomouci "The lost Tournament" (Vyšlo v Olomouci 1997 jako **V. Fiala – Cologne 1898.**)

Pavelka,O - Pelíšek,J

Olomouc 1898

1.e4 e5 2.Jf3 Jf6 3.d4 Jxe4 4.Sd3 d5 5.Jxe5 Se7 6.0-0 0-0 7.f3 Jf6 8.f4 c5 9.c3 cxd4 10.cxd4 Db6! 11.Sc2 Jc6 12.Jxc6 bxc6 13.Jc3 Sg4 14.Dd3 Vfe8 15.h3 Sd7 16.f5 Sd6 17.Ja4 Dc7 18.Sg5 Je4! 19.Sh4? g5 (Tu mohl černý tahy: 19..Sh2+ 20.Kh1 Sg3 21.Sxg3 Jxg3+ dobytí kvality) **20.fxg6 fxg6 21.Vf3 Sf5 22.Df1** (Nedopatření, které má za následek ztrátu kvality) **22..Jd2 23.Dd1 Jxf3+ 24.gxf3 Sxh3 25.Vc1 Sg3 26.Sg5 Sh2+** [26..Sf2+ 27.Kh1 Sg2+ 28.Kxg2 Dg3+ 29.Kh1 Dh3+ mat, hlásí Fritz3, JK/] **27.Kh1 Dg3** (Z turnaje v Olomouci, České listy šachové 1898, 78)

0-1

"Český spolek šachový se neomezoval jen na činnost svou a svých českých přátel, nýbrž zasahoval i do německého prostředí a lámal tak ostří národnostních bojů.

Spolek přijal členem sídelního kanovníka Grimmensteina a jeho obětavost umožnila spolku návštěvy dvou znamenitých šachových mistrů Oldřicha Durasa a Karla Schlechtera. Po svém

vítězném matchi s mistrem Janovským v Karlových Varech byl Karel Schlechter po dobu dvou měsíců - v srpnu a září 1902 - hostem sídelního kanovníka Grimmensteina.

Karl Schlechter vděčil se svému hostiteli za to přátelskými utkáními s čelnými olomouckými hráči, mezi nimi také s panem řídícím učitelem Josefem Pelíškem. Schlechter přijal také pozvání Českého spolku šachovního a sehrál dne 6.září 1902 simultánku s 10 nejsilnějšími hráči spolku, z nichž devět partií vyhrál a pouze jednu a právě s jednatelem spolku Josefem Pelíškem prohrál.

Na počtu mistra Schlechtera uspořádány byly ještě dva večírky, jeden pokladníkem spolku p.Samuelem Mikulkou ve Skrbeni, druhý jednatelem spolku panem Josefem Pelíškem ve škole ústínské. Při těchto příležitostech byly rovněž sehrány simultání produkce s mistrem Karlem Schlechterem. Ve Skrbeni hrál mistr Schlechter proti devíti hráčům s plným úspěchem, v Ústíně vyhrál ze 13 partií 12 a třináctou partii uhájil pro spolek hostitel pan Josef Pelíšek."

(Památník 1937)

Schlechter,K - Pelíšek,J

C42

sim. Olomouc 6.9. 10/+9-1/ 1902

1.e4 e5 2.Jf3 Jf6 3.Jxe5 d6 4.Jf3 Jxe4 5.d4 d5 6.Sd3 Jc6 7.0-0 Se7 8.Ve1 Jf6 9.c3 0-0 10.Sf4 Sg4 11.Jbd2 h6 12.Jf1 Ve8 13.h3 Sxf3 14.Dxf3 Sd6 15.Jg3 Sxf4 16.Dxf4 Dd7? 17.Jf5! Ve6 18.Dg3 Je8 19.f3 Jd8 20.Dg4 Kf8 21.Vxe6 fxe6 22.Jh4 Jf6 23.Jg6+ Kg8 24.Dg3 Jf7 25.Ve1 Ve8 26.Je5 Dd6 27.Sg6 Ve7 28.f4 Jd8 29.Sb1 c5! 30.Dg6 cxd4 31.cxd4 Db4 32.Vd1 Dxb2 33.Jg4 Jxg4 34.hxg4 Jf7 35.g5 De2 36.Sc2 De3+ 37.Kh1 hxg5 38.Dh7+ Kf8 39.fxg5 Dxd4 40.Dd3 Dh4+ 41.Kg1 Jg5 42.Sb1 Vf7 43.De3 Jf3+! 44.gxf3 Dg3+ 45.Kh1 Vxf3 46.De5 Dh4+ 47.Kg2 Dg4+ (Šachové listy 1902, 141)

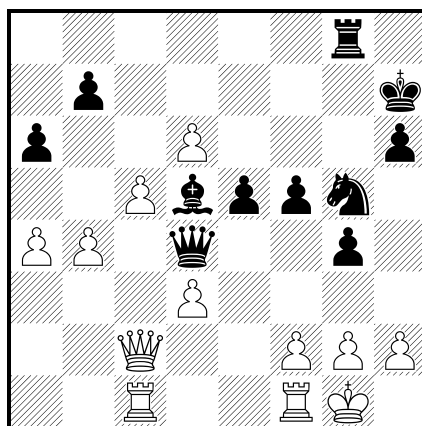
0-1

N.N. - Schlechter,C

Olomouc 8.9. 1903

bílý :Kg1,Dc2,Vc1,f1,Pa4,b4,c5,d3,d6,f2,g2,h2

černý:Kh7,Dd4,Vg8,Sd5,Jg5,Pa6,b7,e5,f5,g4,h6.



1.Dc3 Jh3+ 2.Kh1! Sxg2+ 3.Kxg2 Jf4+ 4.Kh1 Dd5+ 5.f3 gxf3 6.Vf2 Jh3 7.Dd2 [7.Vcf1 Vg1+!] **7..Dxd3 8.Da2 Dc4!! 9.Dd2 Dxc1+ 10.Dxc1 Jxf2+** (Deutsche Schachzeitung 1903, 281)
0-1

Zajímavými postavami olomouckého šachu byli členové zmíněné rodiny Grimmensteinů. **Baron Josef von Grimmenstein**, olomoucký kanovník, a jeho bratři **rytmistr Vincenz Grimmenstein** a **baron Franz von Grimmenstein** byli snad prvními olomouckými šachovými mecenáši. Na začátku století zvali do svého domu známé mistry a v roce 1905 zde uspořádali dokonce jakýsi soukromý mistrovský turnaj za účasti velmistra K. Schlechtera! Bohužel se zatím nepodařilo objevit ani kompletní tabulku, ani přesný výsledek. Zajímavé je také to, že v turnajové knize Barmen 1905, kde byl mj. uveřejněn kompletní seznam šachových spolků (i se jmény členů) v Rakousku-Uhersku, Holandsku a Německu, Olomouc vůbec nefiguruje (zatímco třeba spolek v Blansku ano) a jedinými dvěma "registrovanými" olomouckými šachisty jsou právě páni Grimmensteinové a to v seznamu členů Důstojnického šachového svazu. O šachovém umění pana rytmistra Grimmensteina svědčí třeba tato výhra nad budoucím kandidátem mistrovství světa:

Grimmenstein V. - Schlechter K. C62

Olomouc (turnaj) 26.4. 1905

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 d6 4.d3 f6?! 5.0-0 Sd7 6.Jc3 Jge7 (Lépe g6 s dalším Jh6 a Jf7) **7.Jh4!** (Velmi dobře hráno, bílý vynutí otevření f-sloupce) **7..g6 8.f4 Sg7** [8..exf4 9.Sxf4 g5? 10.Dh5+] **9.fxe5 dxe5 10.Jd5 Jxd5** (Po tomto tahu získá černý silnou pěšcovou majoritu na král. křídle, nemůže ji však využít, protože jeho figury jsou špatně umístěny) **11.exd5 Je7 12.Sc4 Je8 13.Sb3 0-0 14.d6+ Kh8 15.dxc7 Dxc7 16.Sd2 Je7 17.Kh1** (K přípravě Sb4, svým příštím tahem tomu černý zabraňuje) **17..a5 18.a4 Sc6 19.Dg4 f5?** (Odevzdává bílému dámskému střelci důležitá pole) **20.Dh3 Dd6 21.Sg5 Jd5?** (Mělo se stát Jg8. Tahem v textu ztrácí kvalitu. Bílý hraje konec partie velmi silně) **22.Sxd5 Sxd5 23.Se7! Dc6 24.Sxf8 Vxf8 25.c4 Sf7 26.Vae1 Vd8 27.Ve3 Dxa4** (Pochybné, černý vzdaluje příliš svoji dámu od místa hlavních událostí. Partie ovšem byla prohraná i po jiných tazích) **28.Vfe1 Vd4? 29.Jf3 Vd8 30.Jxe5 Sxe5 31.Vxe5 Dc2 32.Dh6! Dxd3 33.Ve8+! Sg8 34.Df8 Vxe8 35.Df6+** (Deutsche Schachzeitung 1905, 177)
1-0

Duras,O - Grimmenstein,J

Olomouc 1904

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 c5! 5.e5 h6 6.Se3 Jfd7 7.f4 Jc6 8.Jf3 Se7 9.Sd3 Db6 10.Ja4 Da5+ 11.c3 c4 12.Sc2 b5 13.Jc5 Jxc5 14.dxc5 b4 15.Dd2 b3 16.Sb1 Vb8 17.0-0 Vb5 18.Df2 Vxc5 19.Sxc5 Sxc5 20.Jd4 Db6 21.Kh1 Jxd4 22.cxd4 Sxd4 23.Dg3 Sxb2 24.Dxg7 Vf8 25.f5 Sxa1 26.fxe6 Sxe6 27.Sg6 Dd4 (Národní listy 13.11.1904)
0-1

Grimmenstein,F - von Bardeleben [C63]

Berlin (Caiserhof), 1904

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 f5 4.d4 (To pokračování není jak známo korektní. Černý získá materiální převahu a útok bílého nepředstavuje dostatečnou náhradu) **4...fxe4 5.Jxe5 Jxe5 6.dxe5 c6 7.Jc3**

cx5 8.Jxe4 d5 9.exd6 Jf6 10.Sg5 Da5+ 11.Sd2 b4 12.Jxf6+ gxf6 13.0–0 Sxd6 14.Sh6 Kd7? (Místo toho se mělo stát 14.-Se7! a černý by udržel svoji převahu) **15.Sf4 Dc5 16.c3!** (Bílý využívá slabý tah soupeře a dané mu šance nejlepším způsobem) **16...b3** [16...bxc3 17.Vc1±] **17.axb3 Kc7 18.b4 Dc6 19.Sxd6+ Dxd6 20.Dh5! Se6 21.Vfd1 Dc6?** (Chyba, která vede k rychlé prohře. Lepší bylo: 21...Db6 22.Dh6! s hrozbou 23.Df4+ a 24.Vd6 a černý neudrží pěšce f6. V úvahu také přicházelo 21.-De5, načež bílý 22.Dxe5 fxe5 23.Vde1 dobude ještě jednoho pěšce, ale koncovka by mu slibovala sotva více než remízu) **22.b5 Dc4 23.Vd4** (Bílý končí partii energicky a elegantně) **23...Db3 24.Dc5+ Kb8 25.Dd6+ Kc8 26.b6!** (Vůdce bílých kamenů v této partii, baron Franz von Grimmenstein, je bratrem v rakouských šachových kruzích známého šachového mecenáše, barona Josefa von Grimmensteina, který se málo účastní praktické hry. DW 1904, 455) **1–0**

Na začátku našeho století samozřejmě hráli šachy v Olomouci mnozí. Řadu příkladů později uvedl ve světových časopisech **Dr. Josef Krejčík** (1885-1957), šachový mistr, skladatel a publicista. Patřil k nejlepším rakouským amatérům, zajímala ho především estetická stránka šachové hry. Napsal množství humorně laděných článků o šachu, které vyšly v dodnes populárních a hledaných souborech: 13 Kinder Caissens (1924), Artige und unartige Kinder der Schachmuse (1924) a Mein Abschied vom Schach (1955). Josef Krejčík se v Olomouci narodil a zde se "vyučil šachu". Z mnoha jeho i cizích husarských partií, sehraných v Olomouci, aspoň několik ukázek. Vždyť jsou to první "olomoucké" partie, které se dostaly na stránky světových šachových listů!

V časopise Wiener Schachzeitung uveřejnil v roce 1908 zábavný článek pod názvem:

Jak jsem se načil šachy

(Kapitola z mého života)

Tak zas mnoho krásných věcí není
 Jež skýtají nám užitek i potěšení
 Ať už mlád jsi, či se stříbrem na hlavě
 K poučení slouží ti a taky zábavě
 Nediv se, že mnohý chválí šach
 Bez něho jde ze života strach.

„Tak nebo podobně by mohl zvěčnělý Busch opěvovat šachy. Stále ještě totiž nemohu zvěčnělému velkému humoristovi odpustit, že se v jeho sebraných spisech nenachází žádná monografie o šachu. Tragickou podstatu této duchaplné hry odívat do humorných slov – kdo jiný byl by k tomu vhodnější, než právě Wilhelm Busch? Bůh mu odpusť! Tak se musí člověk sám umět utěšit: „Není růže bez trní“. Snad příležitostně postavím svého genia do služeb této šlechetné věci a doufám, že dokáží mým světoznámým, eminentním duševním nadáním tuto mezeru důstojně naplnit. Neboť, aniž bych se chtěl chválit – toho nemám, díky Bohu, zapotřebí – mám talent k obojímu, pro šachy i humor. Každý, kdo měl to štěstí, že mne poznal blíže, to jistě rád podepíše. Tak vám chci opět jednou předvést příklad mé vrozené kombinační síly a mé rapidně rychlé schopnosti uvažovat. – Bylo to 19. března 1900. Měl jsem právě 15 let a těšil jsem se bezstarostnému životu gymnasisty v Olomouci. Co to vlastně je ta Olomouc? – slyším leckoho ptát se. Trpělivost, milý příteli! Hned se to dovíš. Olomouc je město na Moravě s 1/50 miliónu

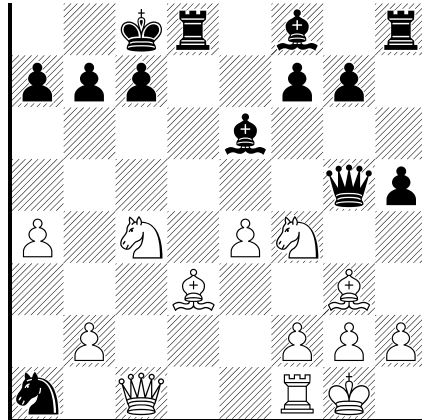
obyvatel, které si předsevzalo, vychovávat duševní obry – prosím nevztahovat pouze na mne! – a kromě toho získalo světovou pověst a mezinárodní proslulost svými mile vonícími syrečky – světoběžníci je nazývají tvarůžky. Tak se snad mohlo stát, že toto dobromyslné označení jedné olomoucké speciality znamená také „epiteton ornans“ pro „Olomoučany v cizině“. Vhodnější a případnější uctění sotva existuje, než tento poukaz na slávu našeho rodného města. Ale zpět k šachu. Každé problematické povaze dobře známé jméno Konráda Bayera představuje důkaz, že Olomouc je i v šachové literatuře důstojně zastoupena. O mně již vůbec nemluvě. – Bylo to tedy 19. března 1900. Nic lidského mi nebylo cizí, ale šach byl pro mne stále ještě španělskou vesnicí. Bude tedy každého cílevědomého šachového mladíka zajímat, jak jsem se tomuto počestnému umění naučil. – Moudré vedení školy umělo případně oslavit můj svátek vícehodinovým karcerem pro hraní taroků o přestávce. Můj takto ve vazbě spoutaný duch žíznil po činnosti. Následkem toho bylo, že jsem se vydal do blízké kavárny, kde jsem delší čas přihlížel ke hře několika kulečníkářů, které jsem dokázal během několika minut pěkně naštvat zcela nevhodnými poznámkami. – Tu však zaujalo moji pozornost něco jiného. Seděli zde dva pánové před šachovnicí. Jejich ruce pracovaly horečně, jejich chvějící se rty pronášely nesmyslná slova, studený pot pokrýval jejich záda. Divoký indiánský pokřik kibiců doprovázel každý pohyb rukou hráčů. Ani nejsilnější narkotikum nemohlo vyvolat takový pocit extáze, jako tato podivná hra. Byla to věc pro mne nevysvětlitelná. Ale když jsem sledoval dvě nebo tři partie jako němý divák, byly mi základy hry, chod figur atd. bez dalšího jasné. Získal jsem dojem vzhledem k mé již zmíněné schopnosti rychlého chápání, že věci dokonale rozumím a vyzval jsem svým známým skromným způsobem jednoho pána, aby si zahrál jednu partii i se mnou. Odpovědí byl zesměšňující úsměšek, ale moje prosba byla splněna a když byly figury postaveny, hra začala. – Senzace! 15letý mladíček se pustil do zápasu se šachovým přeborníkem města. Obdivné pohledy odměňovaly moji odvalu a kolem našeho stolu se shromáždil těsný kroužek. Zprvu nudné vývinové tahy. Můj jinak řečný soupeř ale brzy zmlkl. Ano, když jsem začal řečnit já! Vždyť mne přece přející příroda vybavila prvotřídním ústním nástrojem. Můj opatrný soupeř přenechal tedy řečnění mně a spolehl se na kombinování. Důsledkem toho bylo, že jsem náhle stál velice špatně, na čemž moje jeremiády nemohly nic změnit. Vědomí, že neujdu jistě blamáži, mne velmi trápilo. Konečně jsem odhalil válečnou lest mého soupeře. Najednou bylo ticho. Skoro mechanicky jsem tahal dál, zmocnila se mne jistá apatie, můj soupeř se však rozhlížel se vzrůstajícím pocitem triumfu kolem sebe. Náhle se mi rozbřesklo. Horečně vzrušen jsem počítal. Geniální ohýnek ve mně vzplanul. Právě vzniklo následující postavení:

Krejčík, J - N.N.

Olomouc 19.3. 1900

bílý :Kg1,Dc1,Vf1,Sd3,g3,Jc4,f4,Pa4,b2,e4,f2,g2,h2

černý:Kc8,Dg5,Vd8,h8,Se6,f8,Ja1,Pa7,b7,c7,f7,g7,h5.



Kolemstojící kibicové si již všimli, že stojím lépe. Někteří dokonce cosi šeptali o vynucené remíze. Já však přemýšlel dál. Zcela jasně se mi zjevila závěrečná pozice a po delší přestávce jsem pomalu, ale důrazným hlasem ohlásil mat ve 12 tazích. Obecné vzrušení! Dělán si snad ze společnosti šoufky? Bezdeché napětí! A tahy pomalu následovaly slova. **1.Jb6+! axb6 2.Dxc7+!! Kxc7 3.Jd5+ Kc6 4.Sb5+ Kc5 5.b4+ Kd4 6.Vd1+ Dd2 7.Vxd2+ Kxe4 8.f3+ Kf5 9.Sd3+ Kg5 10.Sf4+ Kh4 11.g3+ Kh3 12.Sf1+ .** Když bylo dosaženo závěrečné pozice, všichni mi tiskli ruce, dámy mne líbaly, všichni se vyslovovali s velkým uznáním. Povstal nový Morphy a Olomouc má to štěstí, že se pohybuje v jejích zdech. Skromně jsem odmítl všechny komplimenty, sám hluboce dojat stiskl jsem ruku svému soupeři a opustil jsem lokál. Telegraf přinesl zprávu do celého světa, ve všech časopisech se objevil můj portrét a sáhodlouhé články přinášely moji biografii. – Ale já jsem žil skromně a klidně dál. K čemu takové dělání senzací. Netoužil jsem po slávě. Stáhl jsem se do mého tichého privátního života a nechal jsem slávu odeznít. Čas od času si však bolestně připomínám onu epizodu z mého slunečného mládí.

(Josef Krejčík "Wie ich das Schach erlernte" -WS 1908, 331)

1-0

Andreaschek,K - Gobel,A

Olomouc mt 2.5. 1900

1.e4 c5 2.d4 cxd4 3.Jf3 e5 4.c3 [4.Jxe5 Da5+] 4..dxc3 5.Sc4 cxb2 6.Sxb2 d6 /D/ [6..Sb4+ 7.Kf1 d6 8.Db3] 7.Jxe5! Da5+ [7..dxe5 8.Sxf7+ Ke7 9.Sa3+] 8.Sc3 Dc5 9.Sxf7+ Ke7 10.Db3! (Pointa 7. tahu:jezdce nelze brát pro 11.Sb4 a též hrozí Sxg8) 10..Jh6 11.Sc4 Jc6 12.Jd3 Dg5 (D) 13.Jd2! Dxc2 (Braní je chybné. Ale černý chce za strach materiál) 14.0-0-0 Sd7 15.Vhg1! Dxc2 16.Sxg7 Sxg7 17.Vxg7+ Ke8 18.Dxb7 Vd8 19.Vxd7 Vxd7 20.Dxc6 Ke7 21.Se6!! (Překrásný tah. Jako by se člověk ocitl v Rinckově studii. Po Kxe6 22.Jf3 je černá dáma chycena) 21..Vdd8 22.Dc7+! Kf6 [22..Kxe6 23.Jf3 Vc8 24.Jc5+!+-] 23.Jf3 Dh5 24.Sd7! Jf7 [24..Vxd7 25.Dxd7 Dxf3 26.Dxd6+ Kg7 27.Vg1+ Jg4 28.Dd7+--] 25.e5+ dxe5 [25..Jxe5 26.Dxd6+ a podobně/] 26.Jdxe5! Vhg8 [26..Jxe5 27.Dd6+ Kg7 28.Vg1+ Jg4 29.Vxg4+ Dxg4 30.De7+--] 27.Jxf7 Dxf7 [27..Dxf3 28.De5+! Kxf7 29.Se6+ Kg6 30.Vg1+ Kh6 31.Dh2+ Dh5 32.Dxh5+ Kxh5 33.Vxg8+-] 28.De5+ Kg6 29.Dg5+ mat. Od A do Z klasická partie. Komentář J. Krejčík -WS 1912,131. Vzpomínka na zemřelého K.Andreaschka)

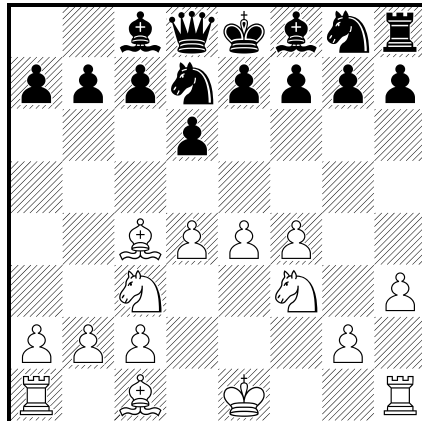
1-0

Andreaschek,K - Dr.Robert M.

Olomouc 13.3. 1901

bílý :Ke1, Va1,h1,Sc1,c4,Jc3,f3,Pa2,b2,c2,d4,e4,f4,g2,h3

černý:Ke8, Dd8, Vh8, Sc8, f8, Jd7, g8, Pa7, b7, c7, d6, e7, f7, g7, h7.



(Bílý dal dámu, černý dámskou věž a 6 tahů fóra. Začalo se 1.e4, 2.d4, 3.Jc3, 4.f4, 5.Jf3, 6.Sc4 d6 7.h3 Jbd7. Černý ignoruje hrozbu Jg5 - má e6. Ale partie je již hotova. Podobnou kombinaci najdeme v partii S.R.Wolf-Hamlisch)

1.Sxf7+!! Kxf7 2.Jg5+ Kf6 (Po Ke8 10.Je6 má bílý věž a pěšce za dvě lehké figury při lepší pozici. Pěkné je: [2..Kg6 3.f5+ Kh6 (3..Kh5 4.g4+) 4.Jf7+ Kh5 5.g4+ Kh4 6.Je2 e5 7.Se3 exd4 8.Sf2+ mat. Podařený žertík!/] **3.Jd5+! Kg6 4.f5+ Kh6** [4..Kh5 5.g4+ Kh4 6.Kf2 Je5 7.dxe5 Sxf5 8.Jf3+ mat./] **5.Jf7+ Kh5 6.g4+ Kh4 7.Kf2!** (Hrozí Sg5 mat) **7..e5 8.Je3** a bílý matí v příštím tahu **9.Jg2**. J.Krejčík -WS 1912, 132)
1-0

Beneš,A - Krejčík,J

C54

Olomouc 15.4. 1904

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.c3 Jf6 5.d4 exd4 6.cxd4 Sb4+ 7.Jc3 0-0 8.e5 Ve8? (d5) 9.0-0 Sxc3 10.exf6 Sb4 (d5!) 11.Sxf7+! Kxf7 12.Jg5+ Kg6 13.Dd3+ Kxf6 14.Df3+ Ke7 15.Df7+ Kd6 16.Sf4+ Je5 17.dxe5+ Kc6 18.Vfc1+ Kb6 19.Dc4 c5 20.a4 a6 21.Jf7 Dh4 22.Dxb4+! cxb4 23.Se3+ Ka5 24.Vc5+ Kb6 25.a5+ Ka7 26.Vxc8+ b6 27.axb6+ Kb7 28.Jd6+ (Deutsche Schachzeitung 1908, 117)

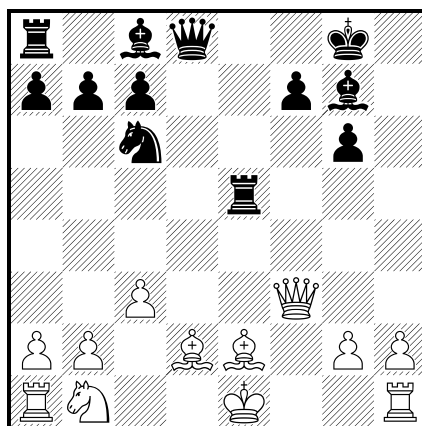
1-0

Dr.Lobowitz - Krejčík,J

Olomouc 4.5. 1905

bílý :Ke1,Df3,Va1,h1,Sd2,e2,Jb1,Pa2,b2,c3,g2,h2

černý:Kg8, Dd8, Va8, e5, Sc8, g7, Jc6, Pa7, b7, c7, f7, g6.



1..De7 2.Kf2 Sf5 3.Ve1 Ve8 4.Sf4 Ve4! 5.Jd2 Jd4!! 6.cxd4 Sxd4+ (Dvojice střelců pracuje hrozivě) **7.Kf1 Vxf4!! 8.Dxf4 Se3 9.Df3** [9.Dc4 Sxd2 10.Ved1 Se3 11.Ke1 Df6! 12.Sf3 Dxb2-+] **9..Sxd2 10.Ved1 Se4! 11.Dg3 Se3! 12.Sf3** [12.Sd3 Df6+ 13.Ke2 Sxd3+ 14.Kxd3 Dd4+-+] **12..Df6 13.h3** (Zugzwang, po 13.Ke2 rozhodne Dxb2+ atd.) **13..Dxb2 14.Sxe4** [14.De1 Sxf3 15.gxf3 Dh2-+] **14..Vxe4 15.Vd8+ Kg7 16.Vad1 Df6+** (Deutsches Wochenschach 1905, 369)

0-1

Krejčík, J - Schlechter, K

D05

Olomouc (turnaj) 29.4. 1905

1.Jf3 d5 2.d4 e6 3.e3 Jf6 4.Sd3 c5 5.c4 a6 6.b3 Jc6 7.Sb2

Sd6 8.0-0 0-0 9.Jbd2 De7 10.Dc2? (Chybné. Černý se získkem tempa vymění střelce, který byl povolán, aby po 10. Vc1, Sb1 a přílež. Dc2 hrál důležitou roli) **10..Jb4 11.Db1 Jxd3 12.Dxd3 b6 13.dxc5 Sxc5 14.Jg5 dxc4 15.Jxc4 Vd8** (Nyní dobude bílý pěšce, ale po 15.-g6 16.Dc3! bylo ještě nebezpečnější a jiné tahy neměl černý pro 2tahovou mat. hrozbu k dispozici) **16.Sxf6! Vxd3 17.Sxe7 Sxe7 18.Jxb6** (Méně jasné byly následky Jxf7 b5 atd.) **18..Vb8** (Pokus odříznout po 18.-Sxg5? 19.Jxa8 Sd8 jezdec vázl na 20.Vfd1) **19.Jxc8 Vxc8** (Ani ted by černý po 19.-Sxg5 nic nepořídil. Násl. by jednoduché 20.Ja7 a bílý udrží pěšce navíc, např. 20.-Vd6 21.Vfd1 Vdb6 22.Vac1 atd.) **20.Jf3 f6 21.Vac1 Vxc1 22.Vxc1 Sa3 23.Vb1 Vc3 24.Kf1** (Příliš optimistické. Šance, na které se bílý spoléhá, ukáží se jako nedostačující. Proti nepřijemnému Vc2 se muselo hrát Je1. Pak mohlo násl. Kg1-f1-e2 a Vb1-d1-d2 a bílý by vytlačil věž nebo střelce...) **24..Vc2 25.b4?** (Bílý háže příliš brzy flintu do žita. 25.Jd4 bylo očividně velmi dobré) **25..Vxa2 26.b5 axb5 27.Vxb5 Kf7 28.Je1 e5 29.Vb7+ Kg6 30.Va7** (Bílý mohl svázat nepřítele již v předchozím tahu, špatně by však bylo po 29. Va5 Va1 přenáhlení 30.Ke2? Ve1+! 31.Kxe1 Sb4+ atd.) **30..e4 31.Jc2 Vxc2 32.Vxa3 f5 33.g3 Kh5 34.Va6 g5 35.Kg2 Kg4 36.Vh6** (Zajímavá pozice. Schlechter vstoupil do matové sítě -hrozí h3+-, aby mohl podniknout poslední pokus o výhru) **36..f4! 37.h3+ Kf5 38.gxf4 gxf4 39.exf4 e3 40.Vxh7 Kxf4** [40..Vxf2+ 41.Kg3 Vxf4! 42.Vf7+

Ke5 43.Vxf4 e2 vede jen k remíze.] **41.Vf7+ Kg5 42.Vf3** (Ještě energičtější bylo Kf1! Vxf2+! S okamžitou remízou) **42..e2 43.Ve3 Kf4 44.Ve8 Vb2** (Wiener Schachzeitung 1908, 334)
remis

Krejciak, J - Deutsch

C35

Olomouc, prosinec 1906

1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Jf3 Se7 4.Sc4 Sh4+ 5.g3 fvg3 6.0-0 gxh2+ 7.Kh1 Sg3 8.Sxf7+ (Experiment pochybné ceny, lépe obvyklé 8.Je5) **8..Kxf7 9.Je5+ Ke6** [9..Ke8 10.Dh5+ g6 11.Jxg6 Jf6 12.Df3 (12.Vxf6 Dxf6 13.Jxh8+ Kf8-+)] **12..Vg8-+ -9..Ke8 10.Jf7! Dh4 11.Jxh8 Jf6!** (11..Dxe4+ 12.Df3) **12.Jc3 d6** (A černý má více než dostatečnou kompenzaci za kvalitu) **10.Dg4+! Kd6** [10..Kxe5 11.Vf5+ Kd6 12.Dxg3+-] **11.Jc4+ Kc5 12.d4+ Kxc4 13.De2+ Kxd4 14.Dd3+ Kc5 15.Se3+ Kb4 16.a3+ Ka5 17.b4+ Ka4 18.Jc3+** (Podle Rigauer Tagblatt - G.Marco - v Rivista scacchistica Italiana 1907, 228)

1-0

Krejciak J. - Klar Fr.

C29

Olomouc, leden 1907

1.e4 e5 2.Jc3 Jf6 3.f4 d5 4.fxe5 Jxe4 5.Jf3 Sg4 6.Se2 Sxf3 7.Sxf3 Dh4+ 8.g3 Jxg3 9.hxg3 Dvg3+ 10.Kf1 Sc5 11.d4! Sxd4 12.De2 c6 13.Se3 Sxe5 14.Sf2 Df4 15.Ve1 Jd7 16.Vh4! Df6 17.Sg4 Kd8 18.Sxd7 Sxc3 19.Vf4! Dd6 20.Vxf7! Sxe1 21.Dxe1 h6 22.Da5+ Dc7 23.Sh4+! g5 24.Dc3 (Il Bianco vinse in poche altre mosse. Rivista scacchistica Italiana 1907, 199)

1-0

ČESKÁ ŠLECHTA A ŠACHY

To je téma, kterým se zatím prakticky nikdo nezabýval, kromě náhodných zmínek v pracích starých pozitivistických historiků. V souvislosti s Národopisnou výstavou 1895 zde padlo jméno Vladimíra Lažanského z Bukové, příslušníka starého českého hraběcího rodu. Malý Ottův Slovník naučný o něm praví, že se narodil r. 1857, měl titul JUDr. a byl říšským hrabětem. Po jednom z jeho předků Leopoldovi, který byl moravskoslezským místodržícím, bylo pojmenováno v Brně náměstí, které ještě před šesti lety neslo poetický název Náměstí Rudé armády. A tento hrabě Vladimír Lažanský uměl hrát šachy natolik dobře, že na svém zámku Chýše porazil v září 1907 samotného velmistra Durasu! Partie je uveřejněna ve druhém ročníku Časopisu českých šachistů 1907/08 a my ji zde aspoň v krátkosti reprodukuje:

Dr. Vladimír hrabě Lažanský – Duras

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 Se7 5.e3 0-0 6.Jf3 c5 7.Sxf6 (Na tomto místě neobvyklé, leč zcela správné, ba otázka, zdali vůbec ne nejlepší) **7.-Sxf6 8.Dc2 Jbd7 9.Sd3** (Marshall v podobných pozicích obvykle hrává h4 a Jg5. Že však i dalším klidným postupem lze dobré hry pro černého docílit, tato partie pěkně ilustruje) **9.-h6 10.e4! dxe4 11.Jxe4 e5** (Jinak nemožno černou hru uvolnit) **12.d5! Jc5** (Laciný efekt, jímž černý ničeho nedosáhne) **13.0-0 Jxe4** (Zachovává sice černému dva střelce, avšak přinutí jej přenechat bílému krytého volného pěšce d5. Proto 13.-Jxd3 bylo snad přece lepší) **14.Sxe4 c5 15.h3!** (Působnost střelce c8 omezí a též útok na bod e5 podrží) **15.-Dd6 16.Vae1 Sd7** (Jak důležitým byl tah 15.h3 je nyní jasno: černý pro ztrátu pěšce e5 nesmí ustoupiti střelcem f6 a tak připravit postup pěšce f7, což partii dalo by ovšem hned jiný ráz) **17.Ve2 Kh8** (Mělo sloužit za přípravu ku g6, Sg7 a f5, které okamžitě nejde pro 17.Sxg6! fxg6 18.Dxg6+ Kh8 19.Dxh6+ Kg8 20.Dg6+ Kh8 21.Jxe5 Sxe5

22.Dh5+ Kg8 23.Vxe5 Vf7! 24.Vg5+ Vg7 25.Vxg7+ Kxg7 26.Ve1 a vyhraje) **18.Vf1 Vae8** (Ale i nyní g6 jevílo se mně povážlivým pro 19.Sxg6 fxg6 20.Dxg6 De7 21.Jxe5 Sxe5 22.Dxh6+ Dh7 23.Dxh7+ Kxh7 24.Vxe5 a proto raději upustil jsem od svého úmyslu, který stál ovšem důležité tempo. Tak prohrávají se ostatně nejčastěji partie) **19.Sf5! Sxf5 20.Dxf5 e4** (Jen tak možno ztratě pěšce se vyhnouti) **21.Vxe4 Vxe4 22.Vxe4 Sxb2 23.Je5!** (Nutí černého k výměně střelce, jenž hrozil se teď státi velice nepříjemným. Zároveň převahu bílé posice činí ještě více zjevnou) **23.-Sxe5 24.Vxe5 a6!** (Opatří černému protiútočné chance) **25.De4 b5 26.f4 bxc4 27.Dxc4 Vfb8 28.a3** (Zamezuje Vb4) **28.-Vb2** (Šach věží na e8 nezdál se mi nebezpečným. Jak byl podceňován, ihned bude zjevno) **29.Ve8+ Kh7 30.De4+ Dg6** (Po 30.-g6 31.De5! rychle by vyhrálo) **31.f5! Dd6** (Umožňuje skvělé zakončení bílým krásně hrané partie. Ovšem zachrániti černou hru vůbec nebylo již možno. Např.: 31.-Df6 32.d6 Vd2 33.Ve6!! fxe6 34.fxe6+ g6 35.e7! nebo 31.-Dg6 32.f6+ Dg6 33.fxg7! Kxg7 34.De5+ atd.) **32.f6+ g6** (diagram) **33.Vh8+!! Kxh8 34.De8+ Kh7 35.Dxf7+ Kh8 36.Dg7 mat.** Tato partie pěkně dokumentuje, že i mezi naší šlechtou jsou nejen ctitelé ale i výteční znalci královské hry. (Pozn. Oldřich Duras)

ČESKÉ LISTY ŠACHOVÉ

Rok 1896 zůstává v dějinách českého šachu památný také tím, že v březnu vyšlo první číslo "Českých listů šachových". Potřeba odborného časopisu byla českými šachisty pociťována odedávna – jen jeho prostřednictvím bylo možno podepřít a rozmnožit slávu české školy úlohové i počínající úspěchy praktických hráčů. V tehdejších poměrech bylo ovšem velkým rizikem pustit se do tak nákladného podnikání, zvláště když počet možných odběratelů bylo možno odhadnout na desítky, nanejvýš stovky. První pokus to nebyl, víme že v letech 1884/85 vydával Vilém Freytag vlastním nákladem litografovaný časopis "Šach-mat", jehož vyšlo jen osm čísel. Po desíti letech byl pokus opakován s listem tištěným. Celou tíhu odvážného podniku vzal na sebe Jan Kotrč jako vydavatel a odpovědný redaktor, jeho spolupracovníky byli Josef Pospíšil a Karel Traxler. Byl to výborný časopis, obratně spojující odbornou informaci s propagací. První číslo mělo 16 stran, praktická část byla věnována čtyřzápasu Laskera, Steinitze, Pillsburyho a Čigorina v Petrohradě, dále obsahoval studii Jana Drtiny o věži proti jezdcí, postavení z partií a končící hry, úlohová část byla zahájena čtyřtažkou Jana Dobruského. V oddíle "Zprávy" byly informace o dění v Praze, Plzni, Mladé Boleslavi, vypsání třetího turnaje korespondenčního a nakonec zprávy z ciziny. Předplatné se zásilkou poštovní činilo 3 zlaté, "redakci" měl Jan Kotrč v Jedličkově kavárně. V dalších číslech se pak objevuje i "Listárna", svědčící o čilém styku písemném s kluby a kroužky na českém a moravském venkově. Jedním z nejzajímavějších článků v prvním ročníku byl "Mezinárodní turnaj šachový v Norimberce" od K. Traxlera. Dovolíme si aspoň malou ukázkou: *"Jdeme k druhému stolku. Zde zápasí Charousek s Janovským. Oba ohniví útoční hráči, tedy ocel proti oceli, ký div, že srší s obou stran jiskry skvělých kombinací. Charousek je sympatický mladík 22letý, bledých tváří, stín chmýří zdobí vrchní jeho ret. Naroděn v Praze, ostěhoval se záhy se svými českými rodiči do Uher, nezapomněl svou mateřštinu a rád s krajanem pohovoří. Hraje poprvé ve velikém turnaji a bere ohled na galerii zvědavců. Má táhnouti, ale přes to občas podívá se na obstupující jej publikum, ne tím prázdným, lhostejným pohledem šachového fanatika, který i nejspánilejší tvář dámy sem zabloudivší mechanicky rozvrhuje na 64 černobílých polí, nejde mu o trochu času, hrajet rychle se znamenitým royhledem a - dobře. Již! -vezme věž do dvou prstů, elegantním obloukem, což je jeho specialitou- postaví ji na pole zamýšlené a bystrým pohledem vybízí protivníka k protitahu. I nyní jako obyčejně hraje králův gambit a výbornou hrou přivádí otevření to ke cti."*

Ale finanční potíže listu byly veliké. O nějakém zisku nemohlo být ani řeči, za úspěch se považovalo pouhé hrazení výloh za tisk a papír, neboť práce redakční nemohla být ani honorována. "České listy šachové" vycházely po čtyři roky, zápasíce trvale s deficitem. Přesto se vyrovnaly nejlepším světovým časopisům a svým oddílem úlohovým předčily snad všechny. V propagaci domácích i zahraničních vytvořily základ, na němž spočívá český šach dosud. Tak to napsal prof. Karel Zmatlík v r. 1932 a nám nezbývá, než s jeho hodnocením souhlasit.

(C – Jan Kalendovský, Brno 1990 – 2004)

Návštěva mistra Rudolfa Charouska v Českém spolku šachovním v Praze.

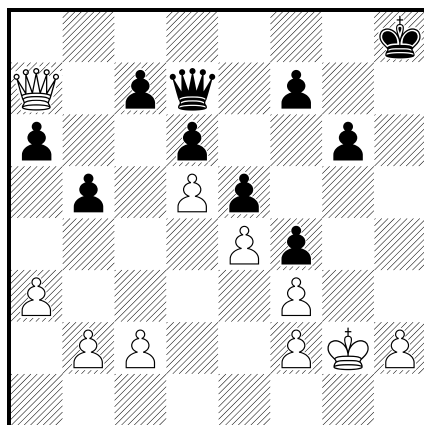
V době od 14. do 23. února t. r. hostil spolek mladého mistra, našeho rodáka, vracejícího se právě z turnaje mistrovského v Berlíně. Jako za návštěvy ruských mistrů plnily se i v době této místnosti spolkové členy i nečleny, zvědavými spatřiti mladého mistra. Charousek jest teprv 23 léta stár, malé, štíhlé postavy, inteligentních rysů, bystrého pohledu a živé letory. První den – v neděli – hrál s Kotrčem dvě partie, v první vyhrál s černými přijatý gambit Evansův po výměně dám, v druhé Falkbeerův gambit skončil nerozhodně. Druhého dne v pondělí a pak v úterý hrána konsultační partie v dnešním čísle uveřejněná. – Ve středu odjel Charousek do Červ. Janovic, blíž svého rodiště, vrátil se však v pátek do Prahy zpět a sehrál několik volných, lehkých partií téhož večera, jakož i v sobotu a v neděli se členy spolku. K vážnější partii nedošlo. V neděli navštívil host náš Národní divadlo. V pondělí konečně sehrál simultánně 28 partií s výsledkem nadobyčej skvělým: 20 výher, 7 remis a 1 prohra. Vítězem byl pan J. Černovský. Průběh produkce sledován četným obecnstvem se vzrůstajícím zájmem. Poslední partie, zejména (ca Pharm, Mag. Toman, remis) byla v pravém slova smyslu diváky obléhána. Prohlášení jednotlivých vítězství a konečného výsledku provázely salvy potlesku. Po skončené produkci prohlásil starosta spolku pan JUDr. Ant. Kvíčala výsledek a děkoval jménem spolku vřelými slovy našemu hostu rodáku. Na konec odevzdal mu v upomínku brilantový prsten. Charousek byl očividně dojat a děkoval, ukláněje se na vše strany. – Úspěch p. Charouskův jest tím podivuhodnější, povážíme-li, že jest to první pokus jeho ve větším stylu. Charakteristickou známkou simultánní jeho hry jest velká rozmanitost otevření, pevné založení partií, rychlá koncepce ve střední hře a pěkné vedení hry konečné. Charousek nevyhýbá se výměně dam, spoléhaje na lepší znalost hry konečné a vítězí tím často. Ve volných partiích hraje, jak známo, zpravidla s bílými králův gambit, který dokonale ovládá. Znalost theorie jest obdivuhodná. Mladý se mistr však neomezuje na pouhé memorování běžné theorie, on hloubá samostatně a tvoří si vlastní úsudek. Charousek mluví dobře česky s patřičným přízvukem, jen tu a tam schází mu, jak přirozeno, patřičný výraz. – Ještě v úterý zdržel se milý host v našem kruhu a rozloučil se srdečně s novými svými přáteli. Přejeme mu zdaru plného v dalších zápasech na 64 polích, nejen co rodáku svému, nýbrž i co sympatickému ohnivému hráči, který nadán bohatou fantasií i v zápase praktickém originálnost a krásu hledá. – (České listy šachové 1897, 45)

Kotrč,J - Charousek,R [C66]

Praha, 19.02.1897

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 d6 (Myslím si, že toto je nejpřirozenější a nejlepší obrana) **4.d4 Sd7 5.Jc3 Jf6 6.Sg5 Se7 7.0–0 a6 8.Sa4 0–0 9.a3 b5 10.Sb3 Sg4** (Výměnou na d4 s násl. c5 zde mohl černý odříznout bílého královského střelce, ovšem jen na krátký čas) **11.Sxf6 gxf6** (Černý chce využít g-sloupec k útoku, bílý rovněž) **12.Je2 Sxf3 13.gxf3 Dd7 14.Sd5** (Bílý královský střelec je odříznut od královského křídla - ve španělské hře časté - proto ho bílý se ziskem tempa mění) **14...Kh8 15.Sxc6 Dxc6 16.Jg3 Vg8 17.Kh1 Vg5 18.d5 Dd7 19.Jf5** (Zdá se, že bílý má

výhodu, výhra je přesto asi vyloučena) **19...Vag8 20.Dd3 Sf8 21.Vg1 V5g6 22.Vg3 Sh6 23.Jxh6** (Aby zabránil Vh5 a Sf4, hry jsou nyní rovné) **23...Vxh6 24.Vag1 Vhg6 25.De3 f5!** (Nutí k všeobecné výměně) **26.Vxg6 Vxg6 27.Vxg6 f4!** (Hezký obrat. Bílý nemůže hrát 28.Vxd6 pro fxe3 29.Vxd7 e2!) **28.Da7** (Tento povrchní tah není vlastně dobrý, ale Charousek to nevyužije) **28...hxg6 29.Kg2**



(Aby zabránil Dh3, což by s násl. Dxf3 bylo velmi nebezpečné. Nyní ale mohl černý zajímavým způsobem vyhrát. Viz diagram/ **29...f5** (Cesta k vyhrě, kterou objevili oba hráči teprve po partii v analýze, spočívala v jednoduchém Dc8! s násl. pochodem krále na h4) **30.Dxa6 fxe4 31.fxe4 Dg4+ 32.Kf1 Dd1+ 33.Kg2 Dxc2 34.Dxb5 Dxe4+ 35.f3 Dc2+ 36.Kh3 Df5+ 37.Kg2 Kg7 38.De8** (Na návrh černého dáno za remízu. Hezký by byl mat po Kh6, Dh8+, h4 mat. Pozn. Jan Kotrč - Aus meiner Mappe, Arbeiter Schachzeitung -Wien- 1927, Nr. 3, p.73) “–”

Charousek,R - Popov,A [C29]

sim. Praha, 22.02.1897

1.e4 e5 2.Jc3 Jf6 3.f4 d5 4.fxe5 Jxe4 5.Df3! Jxc3 6.dxc3 c6 7.Sd3 Db6 8.Je2 Se6 9.Jd4 Jd7 10.Jxe6 fxe6 11.Dh5+ Kd8 12.Sg5+ Kc7 13.0-0-0 Sc5 14.Vhf1 g6 15.Dh3 h6 16.Sf6 Vae8? 17.Sxh8 Vxh8 18.Vf7! (Světovozor 5.3.1897) 1-0

Charousek,R - Vocásek,K [C52]

sim. Praha, 22.02.1897

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.b4 Sxb4 5.c3 Sa5 6.d4 exd4 7.0-0 dxc3 8.Db3 d5 (Správná obrana jest Df6) **9.Sxd5 Se6 10.Sxe6 fxe6 11.Dxe6+ Jge7** (Nyní nestojí černý špatně. Silnější pokračování útoku bylo bezpochyby v 9. tahu exd5) **12.Jg5 Jd4! 13.Df7+ Kd7 14.Vd1** (Pouze zdánlivě silný tah) **14...Kc8 15.Vf1** (Bílý nemá lepší obrany před hrozícím Je2+) **15...Jc2 16.Sa3 Jc6 17.Jxc3** (Co má bílý hráti? Velké materiální ztrátě nelze zabránit, nezbyvá než poslední malá chance útočná) **17...Jxa1 18.Vd1 Dxc5 19.Jd5 Jc2 20.Je7+ Jxe7 21.Sxe7 Db5 22.a4** (Bílý svádí černého k násl. tahu, který přes to jest dobrým) **22...De2 23.Dd5 c6?** (Bílý hlásil mat ve 3 tazích. České listy šachové 1897, 38) [Lépe bylo 23...Sd2 24.Dxd2 Dxd2 25.Vxd2 Ve8 26.Sc5 Vxe4+] 1-0